

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

[PROF. DR. ÂDEM CEYHAN'A 60. YAŞ ARMAĞANI]

E-ISSN: 2651-3013

DOI Number: 10.58659/estad.1492865

Cilt: 7 Sayı: 2 Haziran 2024

ss. 223-298

Makalenin Geliş

Tarihi

30/05/2024

Makalenin

Kabul Tarihi

22/06/2024

Yayın Tarihi

30/06/2024

İLİM VE TALİM YOLUNDA 40 YIL:

PROF. DR. ÂDEM CEYHAN'IN HAYATI VE İLMÎ
ÇALIŞMALARI

İlyas KAYAOKAY¹

ÖZET

1964 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Harun köyünde doğan Âdem Ceyhan, ilk tahsilini Berlin'de tamamlamış; 1977'de yurda dönüp orta öğrenimine İstanbul'da devam ederek 1984'te Sivas Gazi Lisesi'nden mezun olmuştur. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girmiş; 1988'de lisans öğrenimini tamamlamıştır. Anılan senede adı geçen üniversiteye bağlı sosyal bilimler enstitüsünde yüksek lisansa başlayan Ceyhan, 1990'da Edirneli şair Enis Receb Dede'nin hayatı ve divanı hakkındaki teziyle bu çalışmasını bitirmiştir. Doktorasına Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde başlayan Ceyhan, 1994'te *Bedr-i Dilşâd'ın Murad-nâme'si* isimli teziyle doktor unvanını almış; 1995 yılında Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olarak ilim dalıyla alâkalı çeşitli dersler vermiştir.

2000 yılında makale, bildiri gibi yayınları ve *Türk Edebiyatında Hazret-i Ali Vecizeleri*

¹ Doç. Dr. Munzur Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eski Türk Edebiyatı ABD., kayaokay_2323@hotmail.com ORCID: 0000-0001-8544-2307

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

[Prof. Dr. Âdem CEYHAN Armağanı]

Cilt: 7 Sayı: 2 Haziran 2024 ss. 223-298

hakkındaki kitabıyla doçent unvanını almış; 2007'de profesörlüğe yükseltilmiştir. Lisans ve lisansüstü dersleriyle birlikte kitap, makale, bildiri gibi çalışmalarını sürdüren Ceyhan, adı geçen bölümde 2008-2018 yılları arasında bölüm başkanlığı yapmıştır. 2020 Şubat'ında Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nden ayrılan Ceyhan, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde bir yıl çalıştıktan sonra 2021'de aynı üniversitenin Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilmi Bölümüne geçmiş olup burada görevine devam etmektedir.

Bu yazıda, Klâsik Türk Edebiyatı, Tasavvufi Türk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı gibi bilim dallarına dair kırk küsur yıldır yayınlar yapan Prof. Dr. Âdem Ceyhan'ın kısaca hayat hikâyesinin kaleme alınması ve makale, bildiri, kitap neşri ve diğer akademik faaliyetleri hakkında bilgi verilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Âdem Ceyhan, Türk Edebiyatı, araştırma, kırk hadis, Hz. Ali, vecize.

40 YEARS ON THE WAY OF SCIENCE AND SCIENCE TEACHING: PROF. DR. ÂDEM CEYHAN'S LIFE AND SCHOLARLY WORKS

ABSTRACT

Born in 1964 in Harun village of Şarkışla district of Sivas, Âdem Ceyhan completed his primary education in Berlin, returned home in 1977, continued his secondary education in Istanbul and graduated from Sivas Gazi High School in 1984. In the same year, he entered Marmara University Atatürk Faculty of Education, Department of Turkish Language and Literature and completed his undergraduate education in 1988. In the same year, Ceyhan started his master's degree at the Institute of Social Sciences affiliated to the aforementioned university and completed this study in 1990 with his thesis on the life and divan of the poet Enis Receb Dede of Edirne. Ceyhan, who started his doctorate at Marmara University Institute of Turciyat Studies, received the title of doctor in 1994 with his thesis on Bedr-i Dilşâd'ın Murad-nâme'si and in 1995 he became a faculty member at Celal Bayar University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature and gave various lectures related to his field of science. In 2000, he received the title of associate professor with his publications such as articles, papers and his book on Hazret-i Ali's Wajizeleri in Turkish Literature; he was promoted to professor in 2007. Ceyhan, who continues his studies such as books, articles and papers along with undergraduate and graduate courses, served as the head of the department between 2008-2018. In February 2020, Ceyhan left Manisa Celal Bayar University and after working at Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education for a year, he transferred to the Faculty of Literature, Department of Turkish Folklore of the same university in 2021 and continues his duty here.

In this article, it is aimed to write a brief life story of Prof. Dr. Âdem Ceyhan, who has been publishing for forty-odd years on branches of science such as Classical Turkish Literature, Sufi Turkish Literature, New Turkish Literature, and to give information about his articles, papers, book publishing and other academic activities.

Keywords: Âdem Ceyhan, Turkish Literature, research, forty hadiths, Hz. Ali, aphorism.

GİRİŞ

Âdem Ceyhan'ın Hayatı²

1964 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Harun köyünde doğdu.³ İlk tahsilini ailesiyle birlikte gittiği Berlin'de tamamlayan Ceyhan, 1977'de yurda dönüp orta öğrenimine İstanbul-Fatih'te başladı ve 1984'te Sivas Gazi Lisesi'nden mezun oldu. Aynı yıl birinci tercihi olan Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. 1988'de bu bölümden mezun oldu ve Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisansa başladı. Yüksek lisans tezinin konusu, “*Enis Receb Dede-Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divânı*”dır. Bu çalışmada, önce 17. asrın ikinci yarısı ve 18. asrın ilk yarısında yaşamış Edirneli Mevlevî şairin hayatı, eldeki biyografik ve bibliyografik kaynakların elverdiği ölçüde yazılmış; sonra yegâne eseri olan divanı incelenerek onun tenkitli metni, belirli yazma nüshalarına dayalı olarak ortaya konmuştur.⁴

1990 yılında yine Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde doktora öğrenimine başlayan Ceyhan, bu çalışmasını 1994'te tamamladı. Doktora tezinin konusu, 15. asır Osmanlı şairlerinden Bedr-i Dilşâd'ın “*Murad-nâme*” adını koyduğu ve 1427 yılında Sultan II. Murad'a sunmak üzere telif ettiği mesnevisinin incelenmesi ve metninin ilmi usule göre hazırlanmasıydı. Keykâvus'un Miladi 1082 yılında oğlu için yazdığı ve “*Kâbus-nâme*” adıyla tanınmış, Farsça mensur *Nasihat-nâme*'nin, bazı ilâve ve çıkarmalarla yapılmış manzum bir tercümesi olan bu eser, 1997 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlandı.

² Burada yer alan bilgi ve belgeler 06.04.2024 tarihinde Âdem Ceyhan ile yaptığımız görüşmeden derlenmiştir.

³ Bir doğum yıl dönümünde tarafımızdan şöyle bir tarih düşürülmüştür:

Bu nazm-ı kesretin vahdetle tekmil oldu ey İlyas

“Ol 'âlem-i 'ademden varlığa Âdem Baba düşdi” (1964).

⁴ Ceyhan'ın bir edebiyat dergisinde yayımlanmış “Bir Yüksek Lisans Hikâyesi” adlı yazısı (Ceyhan, 2014: 15-22), söz konusu çalışmasını anlatır.

1993 senesi sonunda Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne araştırma görevlisi kadrosuyla giren Ceyhan, 1994'te doktorasını bitirdiği hâlde öğretim üyeliği kadrosu ilan edilmediğinden, asistan olarak çalışmaya devam etti. Ancak bir yıl sonra, 1995'te aynı bölümde, -o zamanki adıyla- "yardımcı doçent" unvanıyla öğretim üyesi oldu. 9 Kasım 2000 tarihinde, ülkemizin farklı üniversitelerine mensup beş profesörün, önce dosyasındaki akademik faaliyet ve yayınları incelemesi, sonra İÜ. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yaptığı sözlü sınav neticesinde doçent unvanını aldı. Fakat öğretim ve yayın çalışmalarıyla bilim dalında bu dereceyi hak eden Ceyhan'ın kadrosu, üç sene verilmedi. Kendisi, çalıştığı kurumca doçent kadrosu ilan edilmediği için yardımcı doçent maaşı almaya devam etti. Ancak 2002'deki rektör değişiminden sonra 2003 yılında ilan edilen doçent kadrosuna atandı. Ceyhan, doçentlik çalışması olarak hazırladığı ve tamamlamak için yaklaşık on sene emek verdiği *Türk Edebiyatı'nda Hazret-i Ali Vecizeleri* adlı eserini 2006'da Ankara'da bastırdı.

2006'da, Ceyhan için profesör kadrosu ilan edilmiş; Eski Türk Edebiyatı bilim dalına mensup beş profesörün olumlu raporu üniversiteye ulaşmıştı. Ancak o zamanki rektör, bu konudaki nihai işlemi, rektör atamaları yapıncaya kadar bekletmeyi tercih etmişti. Cumhurbaşkanı Sezer tarafından rektör ataması yapıldıktan sonra Ceyhan'ın başvuru dilekçesinde "başlıca eser" olarak beyan ettiği kitabın özgün olmadığı, alındığı bildirilen bir ihbar mektubuna dayanılarak ileri sürülmüş ve ataması yapılmamıştı. Ceyhan, 16. asır Osmanlı şairlerinden Azmî Pir Mehmed Bey'in hayatı ve eserleri hakkında 2000 yılında bir makale yayınlamış; daha sonra Paris Millî Kütüphanede bulunan divanının nüshasını getirterek hem konuya dair araştırma ve incelemesini genişletmiş, hem de mezkûr Arap harfli Türkçe edebî metni Latin harflerine çevirmek suretiyle 2006'da profesörlük için "başlıca eser" olarak bastırmıştı. Rektörlük, bilim dalının uzmanı beş profesörün olumlu raporuna rağmen bu "başlıca eser" in özgün olmadığını -bir ihbar mektubunu delil göstererek- iddia etmiş ve Ceyhan'ın ilan edilmiş olan kadroya atanması konusundaki başvurusunu kabul etmemişti. Hâlbuki benzer bir durum, aynı yıl, yani 2006'da yine CBÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı anabilim dalı profesörlük kadrosu ilan edilen başka bir öğretim üyesinin dosyasında da görülmekteydi: Bahsi geçen öğretim üyesi Bursa'da düzenlenen 3. Bursa'da Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü Sempozyumunda "Niyâzî-i Mısri'nin Tuhfetü'l-uşşâk'ında Panteizmin İzleri" başlıklı bir bildiri sunmuş (Öztekin, 2004: 273-289); bu tebliğde söz konusu ettiği eseri, 2006'da Latin harflerine çevirerek *İbn Arabî, Tuhfetü'l-uşşâk ve Turfetü'l-Müştak, Niyâzî-i*

Mısrî Şerhi adıyla Akademi Kitabevi Yayınlar arasında bastırılmıştı. Adı geçen öğretim üyesinin dosyasındaki bu başlıca eseri konusunda bildiri sunmasını, onun özgünlüğüne hanel getirici bir çalışma olarak görmeyen rektörlük, Ceyhan'ın makalesiyle başlıca eserini karşılaştırmasını istemiş; bu görevlendirme üzerine, ismi geçen öğretim üyesi, her iki çalışmayı mukayese eden bir rapor hazırlayıp vermişti. Ceyhan, müracaat ettiği kadroya böyle bir sebep gösterilerek atanmaması üzerine 2007'de avukatı aracılığıyla Bölge İdare Mahkemesinde yürütmeyi durdurma talebiyle dava açmış; davaya bakan hâkimlerden biri hariç çoğu dosyanın tekrar jüriye gönderilmesine karar vermişti. Bu karara itiraz eden hâkimse jüri üyelerinin adayın ilmi çalışma ve yayınlarını içine alan dosyası hakkındaki görüşlerini rapor hâlinde bildirdiklerini belirtmiş; bir ihbar mektubuna dayanılarak atamanın yapılmamasının hukuka uymadığını ifade etmişti. Anılan karar üzerine, jüri üyeleri belirtilen konuda üniversiteye tekrar yazılı görüş bildirmiş; bunun üzerine mahkeme yürütmeyi durdurma kararı vermiş; Ceyhan böyle aylarca süren hukuk mücadelesinden sonra profesör kadrosuna atanmıştı.

2008-2018 yılları arasında bölüm başkanlığı yapan Ceyhan, zaman zaman anabilim dalı başkanlığı vazifesi de ifa etti. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde 2008'de başladığı İlahiyat önlisans programından 2010'da mezun oldu. Lisansını Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İLİTAM (İlahiyat Lisans Tamamlama) programında 2014'te tamamladı. 2012 yılı yaz aylarında kütüphanelerde ilmi araştırmalar yapmak üzere resmî izinli olarak Almanya'nın Berlin şehrinde üç ay kaldı. Aynı sene, sosyal bilimler sahasında Celal Bayar Üniversitesi Yayın Performans Ödülünü aldı.

Fırsat verildiği takdirde bilhassa milli eğitim, kültür ve yüksek öğretim konularında faydalı çalışmalar yapabilmek ümidiyle 10 Şubat 2015'te bölüm başkanlığı ve öğretim üyeliği vazifesinden istifa eden Ceyhan, 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015'teki milletvekili genel seçimlerinde Manisa'dan aday adayı oldu. Sıralamaya giremeyince fakülte'deki vazifesine geri döndü. Anılan iki teşebbüsten sonra, bu yoldaki müteakip ve muhtemel faaliyetleri için bir tür hazırlık olmak üzere Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde 2016'da başladığı Adalet önlisans programından 2018'de mezun oldu.

Lisans seviyesinde Eski Türk Edebiyatı, Osmanlı Türkçesi, Eski Türk Edebiyatında Nesir, yüksek lisans ve doktora seviyesindeyse *Metin Şerhi*, *Metin Neşri*, Eski Türk Edebiyatının Kaynakları gibi çeşitli dersler veren Ceyhan, 1997-2022 yılları arasında on yedi yüksek lisans, yedi doktora tezinin danışmanlığını yaptı. Yirmi dört yıl süren bu öğretim üyeliği faaliyetlerinden sonra 2020 yılı Şubat ayında Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nden ayrılarak Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler

Eğitimi Bölümü'nde çalışmaya başladı. Bir sene sonra (18 Ocak 2021 tarihinde), aynı üniversitenin Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Bölümü'ne geçen ve hâlen burada görevine devam eden Ceyhan'ın, ilim dalıyla ilgili olarak tek tek ele alıp kısaca tanıtacağımız makale, bildiri ve kitapları bulunmaktadır.

PROF. DR. ÂDEM CEYHAN'IN AKADEMİK ÇALIŞMA VE YAYINLARI

Ceyhan'ın otuz yılı aşan yazı ve yayım faaliyetleri topluca incelendiğinde, bunların bir kısmının şiir, hikâye, hatıra, sohbet türünden edebî, diğer bir kısmının ise hakemsiz millî dergilerde yayımlanmış ilmî metinler olduğu görülür. Onun bilhassa doçent unvanını aldığı 2000 yılından sonra hakemli dergilerde makaleler yayınladığı, millî veya uluslararası ilmî toplantılarda bildiriler sunduğu, ayrıca kitaplar yayınladığı, yayın listesi gözden geçirildiğinde dikkat nazarını çeken taraflardandır. Biz burada Ceyhan'ın bütün bu yayın çalışmalarını makale, bildiri, kitap, tez danışmanlığı gibi başlıklar altında ele alıp tanıtmaya çalışacağız.

Millî Hakemsiz Dergilerde Yayımlanan Yazıları

Bu yazılar, 1992-2018 yılları arasında bir kısmı akademik olan hakemsiz dil, edebiyat ve kültür dergilerinde yayımlanmıştır. Bilindiği gibi, akademik dergilerde yayımlanacak makalelerin veya bildiri kitaplarında yer alacak tebliğlerin hakemlere gönderilmesi usulü, 2000'li yılların başlarında yürürlüğe girmiştir. Ceyhan'ın 2000'den önce ve sonraki yıllarda hakemsiz akademik veya çeşitli edebiyat, dil ve kültür dergilerinde yayımladığı belli-başlı yazıları şunlardır:

1- “Enîs Receb Dede, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri I-II”, *İslâmî Edebiyat*, Temmuz- Ağustos- Eylül 1992, sayı 17, s. 46-49; *İslâmî Edebiyat*, Ekim-Kasım-Aralık 1992, sayı 18, s. 47-50.

Bu, Ceyhan'ın yüksek lisans tezinin özü sayılabilecek bir yazıdır. Makalenin ilk kısmında, 17. asrın ikinci ve 18. asrın ilk yarısında yaşamış mutasavvıf divan şairlerinden Edirneli Enîs Receb Dede'nin (ö. Hicrî 1146?/ Miladi 1733?) hayatı anlatılmış ve eldeki yegâne eseri olan divanı kısaca tanıtılmıştır. Söz konusu yazının ikinci kısmında Enîs'in edebî şahsiyeti üzerinde durulmuş; hayatı ve divanının incelenmesi sonucu edinilen bazı fikirler dile getirilmiştir. Burada Sâlim, Esrar Dede, Sâkıb Dede, Vasfi Mahir Kocatürk gibi tezkire, menakıbname ve edebiyat tarihi yazarlarının değerlendirmelerini de öz olarak nakleden Ceyhan, Enîs Receb'in tesiri altında kaldığı yahut faydalandığı ve tesir ettiği bazı şairleri de anmaktadır.

Mevlevî şairin edebî şahsiyetini tarife çalışırken aşk anlayışı ve naatları üzerinde durma gereğini duyan yazar, mecazî aşk-hakikî aşk fark ve münasebetlerinden bahsederek Enîs'in şiirlerinde daha ziyade tasavvufî aşkın hâkim olduğuna dikkat çekmektedir. Bazı iktibas ve nesre çevirilerle Enîs Receb'in naatları hakkında da topluca bilgi veren yazar, kültür ve edebiyat tarihimizde değerli bir yeri bulunduğu sonucuna varmaktadır.

Yüksek lisans tezleri, ülkemizde çoğu itibarıyla yayımlanma imkânı bulamadığı için, yapılan bu akademik çalışmalara ait sonuçların ilim dünyasına öz olarak duyurulmasının gerekli ve faydalı olduğu muhakkaktır. Ceyhan'ın söz konusu makalesi de yaptığı bir ilmî araştırmanın neticelerini, konuyla alakalı olanlara bildirme gayesi gütmektedir.

2- “Süleyman Nahîfî ve Kasîde-i Mudariyye Tahmîsi”, *Akademik Bakış* 3, Güz (Urfa) 1997, s. 32- 43.

Bu makalede önce 18. asrın tanınmış divan şairlerinden biri ve edebiyat tarihimizde daha çok manzum *Mesnevî Tercümesi*'yle meşhur olan İstanbullu Süleyman Nahîfî'nin (ö. 1151/1738) hayatı hakkında derli-toplu bilgi verilmekte; sonra edebî şahsiyeti ve eserleri tanıtılmaktadır. Anılan bahisleri müteakiben yazının asıl konusuna geçilmiş ve Nahîfî'nin “*Kasîdetü'l-Mudariyye*” adlı Arapça naat için meydana getirdiği Türkçe tahmis hakkında bilgi verilmiştir. Son olarak şairin incelenen eserinin metni, biri yazma, diğeri Arap harfli basma iki nüshasına dayanılarak sunulmuştur.

1997 yılından önce bazı eserleri yayımlanan, ayrıca birkaç edebî metni üzerinde de lisans, yüksek lisans ve doktora tezi gibi çalışmaların yapıldığı bilinen Nahîfî'nin, kitapçık hacmine yaklaşan bir manzumesi yayımlanarak daha iyi tanınmasına zemin hazırlanmıştır. Nitekim tahmisin mensur başlangıcından, söz konusu manzumenin ne zaman ve kimin isteği üzerine yazıldığı öğrenildiği gibi, şairin hayatının bir safhası hakkında da bilgi edinilmektedir.

3- “Vehbî, *Lutfiyye*”, *İlmî Araştırmalar*, 5, İstanbul 1997, s. 299-308.

Bu makale, her ne kadar dergiyi yayımlayanlar tarafından “Tanıtımlar” başlığı altında sunulmuşsa da *Lutfiyye*'nin içindekilerin ana çizgileriyle sayılmasından ibaret bir tanıtma yazısı değil, ilmî bir tenkit örneğidir. Ceyhan, söz konusu yazısında, on sekizinci asrın ikinci yarısıyla on dokuzuncu yüzyıl başlarının ünlü divan şairlerinden Sünbülzâde Vehbî'nin (ö. 1224/ 1809) “*Lutfiyye*” adlı mesnevîsinin, 1994 yılında Latin harfleriyle yapılmış yayınına tenkit etmektedir.

Ceyhan, *Lutfiyye*'nin yayımlanışını takdirle karşıladığını ifade ettikten sonra, gerek Latin harflerine aktarılmış aslı metin, gerekse nesre çeviri kısmında gördüğü bazı eksiklik ve yanlışlar üzerinde durmakta; burada elli civarında hatayı düzeltmektedir. İnsaf ve hakkaniyet esaslarından ayrılmaksızın yapılan bu tür objektif tenkitlerin, ilim mesleği mensuplarını daha dikkatli çalışmaya, araştırmaya ve danışmaya sevk edeceği, böylece ilmî yayınların kalitesini artıracığı, bilinen bir gerçektir.

4- “Kanunî'nin Bir Gazelinin Düşündürdükleri”, *Erciyes*, (Kayseri), Eylül 1997, Sayı 237, s. 1-5.

Bu makalede, “Muhibbî” mahlasıyla şiirler yazan ve hacimli bir Türkçe divan sahibi olan ünlü Osmanlı hükümdarı Kanunî Sultan Süleyman'ın (ö. 900-974/ 1494-1566) “-lık budur” redifli bir gazeli şerh edilmiştir. Ceyhan, manzumenin her bir beytini günümüz Türkçesiyle nesre çevirdikten sonra, izah etmeye başlamış; bu açıklamalar sırasında, ifade edilen düşünce ve tavsiyelerin kaynaklarını araştırmış; işaret edilen ayet, hadis ve peygamber kıssalarını göstermiştir. Bahis konusu makale, bilhassa günümüzde tarihî-edebî bir metnin dayandığı esasları fark edemeyecek durumdaki okuyucular ve öğrenciler için faydalı bir şerh örneğidir.

5- “Eski Bir Atasözleri Kitabı”, *BİR- Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, (9), 10, İstanbul 1998, s. 109-132. Prof. Dr. Kemal Eraslan'a Armağan.

Ceyhan, bu makalesinde atasözlerimizin edebî değeri ve klâsik Türk şiirinde kullanılışı üzerinde durduktan sonra, Berlin Devlet Kütüphanesi Doğu Bölümü'nde Arap harfli elyazması hâlinde bulunan (MS. Diez A. Oct. 113) bir derlemeyi tanıtip Latin asıllı yeni harflerle ve alfabetik olarak sunmuştur. Yazarın metinden önce verdiği bilgilerden, derlemenin tamamını değil, bahis konusu eserde, tesbit ettiği bazı kıstaslara uygun bulduğu atasözleri ve halk tabirlerini alfabetik olarak naklettiği anlaşılmaktadır.

6- Âlim ve Şair Bir Osmanlı Müderrisi: Pir Mehmed Azmî Bey ve Eserleri”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, İstanbul 2000, Sayı 1, s. 243-286.

Ceyhan, bir kitapçık hacmindeki bu uzunca makalesinde, on altıncı asırda yaşamış müderris, şair ve yazarlardan Azmî Pîr Mehmed Bey'in (ö. 990/ 1582) hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi vermektedir. Müellif, Azmî Bey'in hayatını yazarken, on altı ve on yedinci asır biyografik, bibliyografik ve tarihî eserleri başta olmak üzere, konuyla alakalı bütün kaynaklardan faydalanmaya çalışmış; şairin edebî mahsullerini tanıtırken de anılan

metinlerden başka, yerli ve yabancı kütüphane kataloglarından da istifade etmiştir.

Bu tedkik neticesinde, Azmî'nin bilinen üç-dört eserinden başka edebî semerelerinin bulunabileceği belirtilmiş; meselâ anılan mahlası kullanan bir şair tarafından 1568 yılında yapılan bir kırk hadis tercümesinin, hayatı ve eserleri incelenen Pîr Mehmed Bey'e ait olabileceği ifade edilmiştir. Yanlışlıkla Azmî Pîr Mehmed'e mâl edilen mensur bir tercümenin de söz konusu edebî şahsiyete ait olamayacağı, Sultan I. Ahmed devrinde (Hicri 1012-1026/ Miladi 1603-1617) yaşayan aynı mahlaslı başka bir yazara ait olduğu, eserin başından alınan bir parçayla isbat edilmiştir.

7- “Ahmed Muhtar Bey'in Şair Hanımlarımız İsimli Eseri”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Konya 2000, Sayı 8, s. 299-350.

Bu 51 sayfalık makale de -önceki iki yayın gibi- Ceyhan'ın bir kitapçık hacmindeki yazılarından biridir. Yazar, Ahmed Muhtar'ın H. 1311 (M. 1893) yılında Arap harfleriyle yayınladığı “Şair Hanımlarımız” adlı biyografik eserini tanıttıktan sonra, Latin asıllı harflere çevirip sunmuştur. Yirmibeş Türk kadın şairin hayatının kısaca anlatıldığı ve aruz ölçüsüyle yazılmış şiirlerinden örneklerin yer aldığı bu eserde, bazı eksiklikler bulunduğu da dikkat çekilmiştir. Böyle bir adı taşıyan kitapta yer verilmesi gerektiği hâlde, birtakım kadın şairlerin ihmâl edildiği belirtilmiş; daha sonra metnin, tesbit edilen başlıca biyografik kaynakları sıralanmıştır. Bu makale, Arap harfli basma Türkçe edebî eserlerin nasıl neşredilmesi gerektiği konusunda fikir verebilecek örneklerden biridir.

8- “Şeyhülislâm Kemalpaşazâde'ye Mâl Edilen Bazı Şiirler” *Edebiyat Otağı*, 1 Ocak 2006, Sayı 4, s. 11-19.

Yazıda, çeşitli sebeplerden dolayı İbn Kemâl'e (ö. 940/ 1534) mâl edilen bazı manzumeler söz konusu edilmiş ve bunların başka şairlere ait olduğu delilleriyle isbat edilmiştir. Meselâ, uzun zamandır “Kemalpaşaoğlu”nun Türkçe eserleri arasında sayılan bir manzumenin ona değil, on altıncı asır şairlerinden Geyveli Güvâhî'ye ait olduğu, mukayeseli olarak gösterilmiştir. Bu makale, edebiyat tarihi araştırmalarında karşılaştırmalı çalışmaların ne kadar gerekli olduğunu, ihmâl edilmesi hâlinde karıştırmaların meydana gelebileceğini ve hatalı sonuçlara varılacağını ortaya koyan örneklerden biridir.

9- “Şehzade Bayezid’in Son Şiiri”, *Edebiyat Otağı*, 1 Mart 2006, Sayı 6, s. 5-13; *Sultan Şehir*, 2006, Aralık-Ocak- Şubat, S. 1, s. 88-93.

Metin şerhi konusundaki ilk makalesini bundan önce Kanûnî'nin hikemî bir gazeli hakkında yayımlayan Ceyhan, adı geçen yazısında, Sultan Süleyman'ın oğullarından olan ve Türkçe bir divanı bulunan Şehzâde Bayezid'in (932-969/1526-1562) bir şiirini izah etmiştir. Ele alınıp açıklanan gazel, “Şâhî” mahlasını kullanan şairin ömrünün son günlerinde, idam edilmeden önce söylediği bildirilen lirik bir şiiridir. Yazar, gazeli şerh etmeden önce, Şehzâde Bayezid'in hayatı, şahsiyeti ve şairliği hakkında on altı ve on yedinci asır tarih ve biyografi kitaplarından edindiği bilgileri de nakletmiştir. Bunun ardından her bir beyit tek tek ele alınıp izah edilmeye başlanmıştır.

10- “Kadı Burhâneddin'den Şahane Şiirler”, *Hayat Ağacı*, Sivas Şehir Kültürü Dergisi, Yaz 2008, Sayı 11, s. 51-57.

Ceyhan, Sivas'ta yayımlanan *Hayat Ağacı* dergisinin Kadı Burhaneddin'e (745-800/1345-1398) tahsis edilen sayısında, önce “Sivas Sultanı” hakkındaki ilk intibalarını hatırlamakta; sonra onun Divan'ında “söyleyiş güzelliği yahut ifade ettikleri duygu ve düşünceler bakımından” dikkatini çeken bazı epik ve lirik şiirleri incelemeye geçmektedir. Söz konusu yazıda Kadı Burhaneddin'in onbeş tuyuğu günümüz Türkçesiyle nesre çevrildikten sonra izah edilmiştir. Ceyhan'ın şerh sırasında manzumelerde ifade edilen asıl duygu ve düşünceleri tesbite çalıştığı; anılan tarihî isimler, anahtar kelimeler, belirgin edebî sanatlar, terimler ve telmihler üzerinde durduğu ve sanatkârın hayatıyla diğer eserlerini göz önünde bulundurduğu görülmektedir.

11- “Değerler Eğitimi Yönünden Ömer Seyfeddin'in Birkaç Hikâyesi”, *Türk Dili*, Ağustos 2018, yıl 68, Sayı 800, s. 55-64.

Bu yazıda ünlü hikâyeci Ömer Seyfeddin'in (1884-1920) İlk Namaz, Diyet ve Pembe İncili Kaftan adlı hikâyeleri değerler eğitimi yönünden ele alınıp incelenmiş; hangi millî ve manevî değerlerin nasıl telkin edildiği gösterilmeye çalışılmıştır. Popüler bir dil ve kültür dergisinde yayınlanmış bu yazı, daha çok Eski Türk Edebiyatına dair ilmi yayınlar yapan Ceyhan'ın Yeni Türk Edebiyatı'yla alakalı incelemelerinden biridir.

MAKALELERİ

SCI, SCI-Exp, SSCI, AHCI ve ESCI indeksleri dışındaki Tr dizin veya belirli alan indeksleri tarafından taranan dergilerde yayımlanan tam makaleleri

1- “Eğitim Bakımından Gülistan”, *Turkish Studies*, Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/4, Fall 2007, s. 228-246. (Tunca Kortantamer Özel Sayısı- II).

Bu yazısında Ceyhan önce 2002 yılında vefat eden Tunca Kortantamer hakkındaki bazı hatıra ve intibalarını anlatmakta; sonra böyle bir konuyu seçmesinin sebepleri üzerinde durmaktadır. Ceyhan, telif sebebi sayılabilecek bu kısmın ardından asıl konuya geçmekte ve İbrâhim Alâeddin'in (Gövsâ, 1889-1947) 1341/1925 yılında *Tedrisât Mecmuası*'nda yayımlanmış “*Terbiye Nokta-i Nazarından Gülistan*” adlı makalesinin Latin harflerine çevirdiği asıyla günümüz Türkçesine aktardığı metnini vermektedir.

2- “Bektâşî-meşrep Bir Molla'nın Hz. Ali'den Yüz Söz Açıklaması: İmamzâde Mustafa Vehbî'nin Sad-Kelime-i Alî Şerhi”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, yıl 2012, Sayı 64, s. 233-248.

Yazının “Giriş” bölümünde Türk edebiyatı tarihinde *Sad-Kelime-i Hazret-i Ali* (Hz. Ali'nin Yüz Sözü) türündeki eserlerden bir kısmı anılmış; sonra sadede gelinerek 19. asrın ilmî, edebî şahsiyetleri arasında renkli kişiliğiyle meşhur İmamzâde Mustafa Vehbî'nin (ö. 1294/1877) hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Bu biyografinin ardından Mustafa Vehbî Efendi'nin H. 1288/ M. 1871'de Arap harfleriyle basılmış *Şerh-i Nutk-ı Hayderî Mahsûl-i Âlî fî Şerh-i Kelimât-ı Alî* isimli eseri ele alınıp incelenmiştir. Makalede tercüme ve şerh sahibi Mustafa Vehbî'nin kimliği konusunda rastlanan bazı hatalı kayıtlar düzeltilmiş; Bektâşîliği üzerinde durulmuş; adı geçen eserinde tuttuğu çeviri ve izah yolu örneklerle anlatılmıştır.

3- “Sultan II. Murad İçin Dizilmiş İnciler: Hâfız'ın Nesrû'l-leâlî Tercümesi (Lü'lü'-i Mendûd)”, *Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları*, İstanbul 2013, Cilt: 7, Sayı: 13, [Türk Dili ve Edebiyatı: Prof. Dr. Turgut Karabey Armağanı], s. 37-73.

Bu yazıda, 15. asır Osmanlı şairlerinden Hâfız'ın H. 825/ M. 1422'de Sultan II. Murad'a takdim etmek üzere meydana getirdiği ve “*Lü'lü'-i Mendûd*” adını verdiği *Nesrû'l-leâlî* tercümesi tanıtılmış; sonra mezkûr eserin tesbit edilebilen yegâne yazma nüshası (Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi No: 786, v. 103b-119b) Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Mütercimim “*Hâzâ Kitâbu Nesrû'l-leâlî min Kelâmi Mevlânâ Emîrû'l-mü'minîn Alî bin Ebî Tâlib Radıya'llâhu Anh...*” adı altında elifba harflerine göre sıralanan iki yüz seksen üç (283) Arapça vecizeyi birer beyitle Türkçeye tercüme ettiği görülmektedir. Böylece bilinmeyen bir 15. asır Osmanlı şairi ve onun güzel

ahlâka dair tecrübe, fikir ve tavsiyeleri dile getiren manzum bir eseri ilim dünyasına tanıtmıştır.

4- “Şirvanlı Hatiboğlu Habîbullâh’ın Kırk Hadis Tercümesi”, *Erdem Dergisi*, 2015, Sayı 69, s. 53-72.

Bu makalede, 16. asır Türk şairlerinden Şirvanlı Hatiboğlu Habîbullâh’ın Memlûk sultanı Kansu Gavri’ye (ö. 922/ 1516) takdim etmek gayesiyle H. 918/ M. 1512’de hazırladığı kırk hadis tercümesi tanıtılıp incelenmiş; anılan eserin Arap harfli yegâne yazma nüshasının (Süleymaniye Yazma Eser Ktp. Ayasofya No: 1860, v. 44a-56b) Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilmiş metnine yer verilmiştir. Hatiboğlu’nun tercümelerinde Abdurrahmân-ı Câmî’nin (817-898/1414-1492) hadîs-i erbaîn türüne ait meşhur Farsça kitapçığının tesirlerinin görüldüğünü belirten Ceyhan, varlığı 2011’de öğrenilen manzum bir kırk hadis tercümesini tam olarak neşretmek suretiyle ilim âlemine tanıtmıştır.

5- “Mehmed Ali Fethî’nin Terceme-i Nesâyih-ı Eflâtûn-ı İlâhî İsimli Eseri”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Mart 2015, Cilt: 13, Sayı: 1, ss. 445-467.

Makalede önce ünlü Yunan filozofu Eflâtun’un (m.ö. 427-347) Eski ve Yeni Türk Edebiyatında âlim, şair ve yazarlarımız tarafından nasıl anıldığı örneklerle gösterilmiş; bu Giriş’i müteakiben 19. asır âlim, şair ve yazarlarından Mehmed Ali Fethî’nin (1219-1274/1804-1857) hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Nihai olarak Eflâtun’a nisbet edilen kırkbir veciz sözün Türkçeye tercümesinden ibaret kitapçığı, ilkin Arap harfli basmasından Latin harflerine, sonra günümüz Türkçesine çevrilmiştir.

6- “Şirvanlı Hatiboğlu Habîbullâh’ın Hz. Ali’den Yüz Söz Tercümesi”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Eylül 2015, Cilt:13, Sayı: 3, ss. 323-354.

Bu makalede, 16. asır Türk şairlerinden Şirvanlı Hatiboğlu Habîbullâh’ın H. 918/ M. 1512’de tamamladığı Hz. Ali’den “Yüz Kelime” tercümesi hakkında bilgi verilmiş; sonra söz konusu eser, bilinen Arap harfli tek yazma nüshası (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Ayasofya bölümü, No: 1860, v. 65a-88b) Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek okuyucuların ilgisine sunulmuştur.

7- (Yunus Ceyhan'la birlikte) **“Yirminci Asır Türk Edebiyatı Yazarı Dr. Otto Hachtmann'a Göre Mehmed Âkif”**, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Mart 2016, Cilt: 14, Sayı: 1, ss. 469-492.

Bu yazıda, Batı dillerinde Türk edebiyatı tarihine dair yapılmış bazı yayınlara temas edildikten sonra Dr. Otto Hachtmann'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş; anılan biyografiyi müteakiben 1916'da Leipzig'te yayımlanan *Die türkischer Literatur des zwanzigsten Jahrhunderts (Yirminci Asır Türk Edebiyatı)* adlı Almanca eserinin Mehmed Âkif'e (1873-1936) dair bölümü incelenmiştir. Makalede son olarak bu sayfaların hem Türkçeye çevirisi, hem de Almanca aslının sureti yer almaktadır.

8- **“Harputlu Yûsuf Şükrî'nin Nesâyih (Nasihatları)”**, *Sûfi Araştırmaları*, Kış 2016, Cilt: 7, Sayı: 13, ss. 1-46.

Bu yazı, 19. asırda yaşamış Harputlu âlim, mutasavvıf, şair ve yazar Yûsuf Şükrî'nin (ö. 1292/ 1876) hayatı ve eserleri konusunda bilgiyi; sonra *“Nesâyih”* (Nasihatlar) adlı mensur eserinin Latin harflerine çevrilmiş metnini ihtiva etmektedir. Söz konusu nasihatname, Arap harfli iki yazma nüshasına (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü, no. 1846; Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. A. 3590, v. 1b-31b) dayalı olarak ortaya konmuştur. Böylece *Sicill-i Osmânî, Osmanlı Müellifleri* gibi biyografik kitaplarda kısaca tanıtılan Yûsuf Şükrî ve eserleri hakkında kendi yazdıklarına ve arşiv vesikalarına istinaden daha fazla bilgi verilmiş; onun dinî, ahlâkî ve siyasi konulara dair öğütler taşıyan bir kitapçığı da Latin harflerine aktarılarak okuyucuların faydalanmasına sunulmuştur.

9- (Sercan Koşık'le birlikte) **“Cemâlî'nin Risâle-i Durûb-ı Emsâl'i”**, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 2016, Sayı: 16, s. 33-76.

Bu uzunca yazıda, 16. asır mutasavvıf şair ve yazarlarından olduğu anlaşılan ve birkaç eseri zamanımıza ulaşmış bulunan Cemâlî'nin Türk atasözleri ve halk tabirleriyle öğütler konusundaki 380 beyitlik manzum bir kitapçığı tanıtılıp onun Arap harfli iki yazma nüshasından (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Reşid Efendi bl. 593, vr. 50b-62; İÜ Nadir Eserler Ktp. TY 1700, vr. 53b-66a) Latin harflerine aktarılmış metni verilmiştir.

10- **“Şirvanlı Habîbullâh'ın Esmâ-i Hüsnâ Şerhi”**, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 2016, Sayı: 17, s. 13-54.

Bu yazı, Şirvanlı Habîbullâh'ın iki manzum eserini neşreden Ceyhan'ın aynı konudaki yayınlarının sonuncusudur. Makalede, mütercim Şirvanlı

Hatiboğlu'nun esmâ-i hüsnâyı H. 918/ M. 1512'de Memlûk sultanı Kansu Gavri'ye takdim etmek niyetiyle ikişer beyitli kıt'alar hâlinde Türkçeye çevirdiği, ilk beyitte o ismin manası, ikincisinde ise havassı üzerinde durduğu görülmektedir. Naşir, şairin esmâ-i hüsnâ şerhi hakkındaki kıt'alarını sadece Arap harfli yazma nüshasından Latin harflerine aktarmakla yetinmemiş; günümüz Türkçesiyle nesre de çevirmiştir.

11- “17. Asırda Yaşamış Aksaraylı Bir Âlim, Şair ve Yazar: Dânişî Şa'bân bin Mustafa'nın Hayatı, Eserleri ve Hz. Ali'den Yüz Tercümesi”, *Türkiyat Mecmuası*, 2017, Cilt: 27, Sayı: 1, s. 65-99.

Bu makale de Ceyhan'ın belli bir edebî türe ait metinleri ilmî usule göre ve tam olarak yayınlama gayretinin mahsulüdür. Yazıda, 17. asırda yaşadığı kendi tercümelerinden ve hemşehrisi Hasan Rızâi'nin (ö. 1676'dan sonra) Arapça biyografik bir kitabından anlaşılan Dânişî Şâban Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş; sonra H. 1057/ M. 1647'de tamamladığı *Sad-Kelime-i Hazret-i Ali* tercümesinin Latin harflerine ve günümüz Türkçesine aktarılan metni okuyucuların mütalâasına sunulmuştur.

12- (Fatih Koyuncu'yla birlikte), “Dört Halifeye Dair Menkıbeler ve Râfizî'ye Nasihatler: Menkabet-i Çehâr-Yâr-i Kibâr”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2017, Cilt: 41, Sayı: 1, s. 1-43.

Bu makalede, sahibi kesin olarak bilinmeyen, fakat “İsmâil” mahlaslı bir şair tarafından meydana getirildiği tahmin edilen manzum bir menkıbe kitabının tanıtıldığı; çeviri yazı alfabesiyle Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrildiği görülmektedir. Şair, Hz. Muhammed'in “Hulefâ-yı Râşidîn” adıyla da anılan ilk dört halifesine dair bazı menkıbeleri anlatmakta; bu sırada yer yer Râfizîye nasihat ederek onun Hz. Ali sevgisinde haddi aşmamasını ve ilk üç halifeye de saygılı olmasını tavsiye etmektedir. Böylece menakıp ve nasihatname türünden bilinmeyen bir eser, tesbit edilebilen tek yazma nüshasına (Ankara Millî Kütüphane Mil Yz. A 4978, v. 16b-22b) dayanılarak yayımlanmıştır.

13- (Fatma Şükran Elgeren'le birlikte) “Osman Salâhaddîn el-Mevlevî'ye Ait Olduğu Sanılan Bir Eser: Nesrû'l-leâlî Tercümesi”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 2017, Sayı: 18, s. 29-84.

Bu makalede, 19. asrın tanınmış Mevlevî şeyhlerinden Osman Salâhaddîn Efendi'nin (1820-1887) hayatı ve eserleri hakkında derli-toplu bilgi verilmiş; sonra ona ait olduğu sanılan mensur bir kitapçık, tek yazma nüshasına

(Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Mehmed Reşad Bölümü, No: 759, v. 43b-58b) istinaden Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek takdim edilmiştir. Böylece *Nesrû'l-leâli* isimli Arapça güzel sözler derlemesinin mensur bir tercümesi daha okuyucuların geniş ölçüde faydalanmasına açılmış bulunmaktadır.

14- (Yasin Karadeniz'le birlikte) **“Mütercimi Bilinmeyen Bir Sad-Kelime-i Ali Tercümesi”**, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Eylül 2017, Sayı: 60, s. 1-32.

Bu makalede *Sad-Kelime-i Emîrû'l-mü'minîn Ali'nin* mütercimi bilinmeyen manzum bir tercümesi, tek yazma nüshasına (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Reşid Efendi Bölümü No: 1009, v. 124b-142a) dayanılarak şekil ve muhteva bakımından tanıtılmış; dil hususiyetleri yönünden incelenmiş; son olarak eserin Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilen metnine yer verilmiştir.

15- (Hasan Yılmaz'la birlikte) **“Lutfî Mahlaslı Bir Şairimizin Manzum Bir Eseri: Nazm-ı Nesr-i Leâl”**, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Mart 2018, Cilt: 16, Sayı: 1, s. 417- 462.

Bu yazıda “Lutfî” mahlaslı bir şairin, yegâne yazma nüshası Mısır Millî Kütüphanesinde bulunan *Nazm-ı Nesr-i Leâl* adlı eseri ele alınıp tanıtılmış; kırk hadis tercümesi türünde başka bir kitapçığının yardımıyla 16. asrın ikinci yarısında hayatta bulunan edebî şahsiyetlerden biri olduğu ortaya konmuştur. Şairin, Hz. Ali'ye nisbet edilen özlü sözlerden yüzünü ikişer beyitli kıt'alar hâlinde Türkçeye çevirdiği görülmektedir. Ceyhan, eseri inceledikten sonra günümüz Türkçesiyle nesre de çevirmiş; gerekli bazı notlar da ekleyerek okuyucuların incelemesine sunmuştur.

16- “Bazı Edebî Şahsiyetlerimizin Son Sözleri/ Son Şiirleri”, *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 2018, Cilt: 5, Sayı: 13, s. 1-15.

Yazıda, 14. asır başlarından 20. asır başlarına kadar yaşamış Türk şair ve yazarlarının son sözleri yahut şiirleri hakkında on sekiz örnek verilmiş; neticede konuya dair umumi bir değerlendirme de yapılmıştır. Menakıpname, şuara tezkireleri, *eş-Şekâyiku'n-Nu'mâniye...* zeyilleri gibi çeşitli eserlerden derlenerek bahis konusu edilen bu son söz veya şiirlerin, hem edebiyat öğretiminde alâka çekici, hem de kişiyi kendi varlığı hakkında düşündürücü olacağı ifade edilmiştir.

17- (İlyas Kayaokay'la birlikte), “**Hz. Ali'nin Mısır Valisine Nasihatları**”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 2018, Sayı: 21, s. 49-84.

Bu yazıda, Hz. Ali'nin Mısır'a vali olarak tayin ettiği Mâlik bin Hâris el-Eşter en-Nehai'ye (ö. 37/ 657?) hitaben idari ve siyasi konularda verdiği nakledilen öğütlerin, 16. asırda yapıldığı tahmin edilen bir Türkçe tercümesi yer almaktadır. Söz konusu *Ahdnâme*'nin kısaca muhtevası ve muhtelif Türkçe tercümeleri hakkında bilgi verilmiş; metni, Ferîdun Bey'in (ö. 991/ 1583) *Münşeâtü's-selâtîn* adlı eserinden Latin harflerine aktarılmış; son olarak dil içi çevirisine de yer verilmiştir. Böylece Hz. Ali'ye nisbet edilen meşhur *Ahdnâme*'nin eski bir tercümesi neşredilerek konuya ilgi duyan kişilerin ondan kolayca faydalanması hedeflenmiştir.

18- (Behiç Ata ile birlikte) “**Mütercimi Bilinmeyen Bir Kırk Hadis Tercümesi: Kırk Dilber**”, *ESTAD- Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Ağustos 2018, Cilt: 1, Sayı: 1, s. 114-153.

Bu makalenin başında, kırk hadis tercüme ve şerhleri konusunda son yıllarda yapılan ilmî çalışma ve yayınlar hakkında bilgi verilmiş; anılan giriş müteakiben Ferâizcizâde Mehmed Şâkir (1852-1911) tarafından Bursa'da basılan *Nilüfer* adlı kültür ve edebiyat dergisinin 27. sayısından itibaren H. 1306-1309/M. 1889-91 yılları arasında tefrika edilmiş Arap harfli bir manzum kırk hadis tercümesi tanıtılıp Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Kimliği belirsiz mütercim, eseri için Abdurrahmân-ı Câmî'nin (1414-1492) seçtiği hadisleri tercih etmiş; önce o rivayetlerin anılan şair tarafından yapıldığı bilinen Farsça tercümelerini, sonra kendisinin aynı şekilde Türkçe manzum karşılıklarını yazmıştır.

19- “1892 ve 1893'te Basılmış Bir Türk Edebiyatı Antolojisi: Enmuzec-i Edebiyyat-ı Türkiyye”, *Erdem Dergisi*, Haziran 2019, Sayı: 76, s. 65-88.

Adından da anlaşıldığı üzere, bu yazıda, *Enmuzec-i Edebiyyat-ı Türkiyye* adıyla 1892 ve 1893'te basılmış bir Türk edebiyatı antolojisi tanıtılmış; seçkiye alınan edebî metinler liste hâlinde sıralanıp özetlenmiştir. Kitap başlangıcındaki yazı, ayrıca metinlerde geçen Arapça ve Farsça kelimelerin Ermenice karşılıklarının verilmiş olması, antolojinin, belirtilen yıllarda Osmanlı memleketlerinde tahsil gören Ermeni asıllı orta dereceli okul öğrencileri için hazırlandığını düşündürmektedir. Daha ziyade 19. asır Osmanlı şair ve yazarlarının eserlerinden seçilen edebî metinler yardımıyla Türk edebiyatını tanıtmaya gayesine ek olarak birtakım manevi, ahlâkî ve insani değerlerin telkin edilmesinin de hedeflendiği görülmektedir. Yazıda bu durumun, o yıllarda

Maarif Nezaretince resmî çerçevesi çizilen ders kitaplarının muhtevalarına da uygun görünen bir davranış olduğu belirtilmiş ve antolojiden numune olmak üzere birkaç metin Latin harflerine ve günümüz Türkçesine aktarılmıştır.

20- (Bülent Şığva'yla birlikte) **“Hacı İzzet Paşa'nın Bilinmeyen Bir Eseri: Mi'râc-ı Fahr-i Âlem”**, *ESTAD: Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 2019, Cilt: 2, Sayı: 2, s. 869-911.

Bu makalenin “Giriş” kısmında Arap, Fars ve Türk edebiyatında miraciye türüne ait bazı verimlerden söz açıldıktan sonra 19. asır Osmanlı devlet adamlarından ve şairlerinden olan Ahmed İzzet Paşa'nın (1813-1893) hayatı ve eserleri hakkında kısaca bilgi verilmiş; Ankara Milli Kütüphanede Arap harfli bir yazma nüshası (06 Mil Yz A 1907/3, v. 16a-24a) bulunan “*Mi'râc-ı Fahr-i Âlem*” adlı kitapçığı şekil ve muhteva yönünden incelenmiştir. Adı geçen eserde İzzet Paşa'nın üçü mesnevi, biri murabba şeklinde olmak üzere dört manzumesi vardır. Makalede bu şiirler Latin harflerine çevrilmiş ve geniş okuyucu kitlesince anlaşılabilir diye günümüz Türkçesine de aktarılmıştır. Bu yazı, önceki yıllarda Mevlidi, tarih kıt'aları ve divançesi Latin harflerine aktarılarak yayınlanan Hacı İzzet Paşa'nın bilinmeyen bir eserinin daha ilim âlemince tanınmasını sağlamıştır.

21- (Hasan Yılmaz'la birlikte) **“Arapça Güzel Sözler Derlemesi Nesrû'l-leâlî'nin Mütercimi Bilinmeyen Bir Tercümesi”**, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, Cilt: 17, Sayı: 3, s. 96-136.

Yazıda *Nesrû'l-leâlî* adlı Arapça güzel sözler derlemesinin 19. asırda yapıldığı tahmin edilen, fakat mütercimi bilinmeyen bir Türkçe tercümesi ele alınıp incelenmiş; sonra bu kitapçık Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Mütercim, üç yüz Arapça güzel sözü mensur olarak Türkçeye tercüme ettikten sonra o vecizelerden alınması gereken dersleri de zaman zaman kaydetmiştir. Arap harfli tek yazma nüshası (Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi, *Tercüme-i Nesrû'l-Le'âli min-Kelâmu Mevlânâ Ali*, MS 422, v. 1b-27a) tesbit edilebilen bu tercümenin devamında yer alan ve insanlarla iyi geçinme adabı konusunda bazı tavsiyeleri ihtiva eden metin de aynı şekilde Latin harflerine ve günümüz Türkçesine aktarılmıştır.

22- **“Aksaraylı Hasan Rızâî'nin Sad-Kelime-i Alî Tercümesi”**, *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 2019, Cilt: 6, Sayı: 16, s. 371-400.

Bu makalede, önce 17. asırda yaşamış ve çeşitli şehirlerde kadılık etmiş Aksaraylı Hasan Rızâî'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş; sonra *Sad-*

Kelime-i Alî Tercümesi şekil ve öz yönünden incelenmiş; üçüncü bölümde adı geçen kitapçığın Latin harflerine ve günümüz Türkçesine aktarılan metni verilmiştir. Metin, bilinen tek yazma nüshasına (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Yazmalar bölümü İsmail Saib I No: 5266, v. 1a-8a) dayanılarak yayımlanmış; böylece Hasan Rızâî'nin eserlerinden biri daha gün yüzüne çıkarılmıştır.

23- (Hasan Yılmaz'la birlikte), “**Mütercimi Bilinmeyen Bir Nesrû'l-leâlî Tercümesi**”, *ESTAD Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1 Şubat 2020 s. 147-186.

Önceki yıllarda, Hz. Ali'ye nisbet edilen ve “*Nesrû'l-leâlî*” adı altında elifba harflerine göre sıralanan Arapça vecizeler derlemesinin çeşitli Türkçe tercümelerini yayınlayan Ceyhan, Hasan Yılmaz'la ortaklaşa hazırladığı bu yazıda, anılan kitapçığın mütercimi belirsiz bir çevirisini daha tanıtmıştır. Makalede bahis konusu metnin (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Murakkaat Bölümü No: 10, v. 1b-34b) Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek okuyucuların incelemesine sunulduğu görülmektedir. *Nesrû'l-leâlî*'nin sahibi belli olmayan bu tercümesinde 297 Arapça güzel söz ve onların mensur Türkçe karşılığı bulunmaktadır. Metnin sonundaki ketebe kaydı, Arapça vecizelerin, meşhur hattat Celâleddîni'l-Amâsî'nin (ö. 893/1488) talebesi arasında yer alan Abdullahî'l-Amâsî tarafından yazıldığını göstermektedir.

24- “**Şair İsmâil'in Hz. Ali'ye Ait Yüz Söz Tercümesi**”, *Kalemname*, Haziran 2020, Cilt: 5, Sayı: 9, s. 16–57.

Bu yazıda, hangi asır edebî şahsiyetlerinden olduğu eldeki eser(ler)inden anlaşılamayan İsmâil mahlaslı şairin hüviyeti tesbit edilmeye çalışılmış; elde nüshası bulunan manzum kitapçıkları hakkında bilgi verilmiş; sonra *Sad-Kelime-i Hazret-i Ali* adlı tercümesi (Ankara Milli Kütüphane, Yz A 4978, v. 2b-15a) tanıtılıp incelenmiştir. Ceyhan, başka birtakım *Sad-Kelime-i Hazret-i Ali* tercümelerinde olduğu gibi, bu çeviride de meşhur edip Reşidüddin Vatvat'ın (ö. 578?/1182?) *Matlûbu Külli Tâlib...* adlı Farsça eserinden geniş ölçüde faydalandığını mukayeseli incelemeler sonucunda tesbit etmiştir. Söz konusu istifadenin derecesini göstermek üzere Vatvat'ın Farsça kıt'alarını da hazırladığı metne ekleyen naşir, şair İsmâil'in manzum tercümelerini günümüz Türkçesiyle nesre de çevirmiş; böylece kitapçığı, sadece Klâsik Türk Edebiyatı, Osmanlı tarihi gibi belirli ilim dallarında mütehasıs olan kişilerin değil, okur-yazar herkesin anlayabilmesini hedeflemiştir.

24- “Harputlu Ömer Naîmî'nin İslâmî Bilgi ve Öğüt Veren Bir Nasihatnamesi”, *ESTAD Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2 Ağustos 2020 s. 381-486.

Bu hacimli makalede, önce edebiyat tarihimizde nasihatname türüne ait ve terbiyeye dair birtakım eser yahut yazılardan söz açılmış; sonra 19. asırda yaşamış Harputlu âlimlerden olan, şiirlerinde “Naîmî” mahlasını kullanan müderris ve müftü Ömer Efendi'nin (1801-1882) hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu giriş ve kısa hayat hikâyesini müteakiben şairin H. 1283/ M. 1866 yılında *Manzûme-i Naîmiyye* adı altında Osmanlı harfleriyle basılan eseri ele alınıp incelenmiştir. Yaşlılık çağında görme duyusunu kaybeden Ömer Efendi'nin, oğlu Abdülhamîd'e ve dostlarına dinî, ahlâkî konularda bilgi ve öğüt vermek üzere yazdığı *Manzûme-i Naîmiyye*, 654 beyitli bir eserdir. Naîmî Ömer Efendi'nin bu matbu manzumesini çevriyazı alfabesiyle Latin harflerine aktaran Ceyhan, günümüz Türkçesiyle nesre de çevirmiş; çağımız okurlarının doğru anlamasını sağlamak için ona birtakım notlar da eklemiştir.

25- (Fatih Koyuncu'yla birlikte) “Kastamonulu Müderris Hâceğîzâde Mustafa Efendi'nin Sad- Kelime-i Hz. Ali Tercümesi”, *Hikmet Akademik Edebiyat Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 13, Güz 2020, s. 84-153.

Bu yazıda, 16. asrın ikinci yarısında çeşitli medreselerde müderrislik etmiş, Halep ve Medine kadısı olmuş Kastamonulu Mustafa bin Mehmed'in (ö. 998/ 1589-90) eserlerinden biri, Hz Ali'nin yüz sözü konusundaki kitapçığı, Arap harfli iki yazma nüshasına dayalı olarak ortaya konmuş; sonra o metin günümüz Türkçesine de çevrilerek çağımız okuyucularının incelemesine arz edilmiştir. Müderris Mustafa Efendi, İslâm tarih ve kültüründe “Çehâr-Yâr-i Güzîn” (Dört Seçkin Dost) adıyla da anılan dört halifenin yüzer Arapça sözünü mensur olarak Türkçeye çevirmiş; bu tercümelerinin ardından o vecizeleri kısaca şerh de etmiştir. Bu yazıda, söz konusu kitapçıkların dördüncüsü, yani Hz. Ali'ye ait *Yüz Söz*'ün tercüme ve şerhinden ibaret olan metnin, olabildiğince doğru düzgün neşredilmesi için gayret sarf edildiği, ayrıca günümüz Türkçesine çevrildiği görülmektedir.

26- Reşîdüddîn Vatvat'ın “Matlûbu Külli Tâlib...” Adlı Eserinin Bir Tercümesi, *OMAD Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 19, 2020, s. 513-542.

Bu yazıda önce Reşîdüddîn Vatvat'ın (ö. 573?/ 1177?) dört halifeye ait yüzer sözü tercüme ve şerh ettiği eserlerinin eski bir Türkçe tercümesi (Bedreddîn b. Himmet-yârü'l-Mevlevî ?, *Ahâdis-i Nebî ve Sad-Kelimât-ı Çehâr-Yâr-ı Güzîn*, Konya Mevlânâ Müzesi, No. 650) tanıtılmış; sonra o metinlerin dördüncüsü

olan *Matlûbu Külli Tâlib Min Kelâmi Emîrû'l-mü'minîn Ali bin Ebî Tâlib*, Latin harflerine ve günümüz Türkçesine aktarılarak okuyuculara sunulmuştur. Burada Hz. Ali'nin yüz Arapça vecizesinin Türkçeye çevrildikten sonra kısaca açıklandığı görülmektedir. Arap harfli iki yazma nüshası tesbit edilebilen bu tercümenin kimin tarafından ve hangi tarihte tamamlandığı bilinmemekle birlikte bir kopyasındaki temmet kaydı ve dil hususiyetleri gibi bazı ipuçlarından 15. asra -muhtemelen Sultan II. Murad devrine- ait olabileceği tahmin edilmektedir. Kimliği belirsiz mütercim, anlaşıldığına göre, *Matlûbu Külli Tâlib...*'in Arapça izahlar ihtiva etmeyen ilk şeklini esas almış ve adı geçen eserdeki Farsça şiirleri çevirmemiştir.

27- (Ramazan İkinci'yle birlikte) “Latîfi'nin Nesrül-leâlî Tercümesi Nazm-ı Cevâhir”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 25, 2020, s. 79–190.

Nesrû'l-leâlî, Hz. Ali'ye ait güzel sözler arasından Tabersî (ö. 548/1154) adlı âlimin seçtiği, 290 kadar Arapça vecizeyi elifba harfleri sırasına göre ihtiva eden bir metindir. 15. asırdan itibaren çeşitli şair ve yazarlar tarafından Türkçeye çevrildiği; birkaç kere de şerh edildiği bilinen bu derlemeyi 16. asırda Türkçeye çeviren edebî şahsiyetlerden biri de *Tezkiretü's-şuarâ...*'sıyla meşhur Kastamonulu Latîfi'dir. Latîfi Efendi (1490-1582), çoğunu *Nesrû'l-leâlî*'den seçtiği iki yüz Arapça sözü ikişer beyitle Türkçeye çevirmiştir. Çalışmada önce Latîfi'nin *Nesrû'l-leâlî* tercümesi hakkında bilgi verilmiş; sonra anılan eserin belirli yazma nüshalarına dayalı tenkitli metni ortaya konmuş ve günümüz Türkçesine çevirisi okuyucuların incelemesine arz edilmiştir.

28- “16. Asır Divan Şairlerinden Sirâci'nin Manzum Hadis Tercümelere”, *Littera Turca*, Cilt: 7, Sayı: 4, 2021, s. 985–1017.

Sirâci, 16. asır Osmanlı şairlerinden olup Hz. Peygamber'e, onun Ehl-i Beyt'i, dört dostu, torunları Hz. Hasan, Hüseyin ve On İki İmama sevgiyle bağlı bir edebî şahsiyettir. Mütercim, divanın başında yer alması ve okuyanların dua etmesi isteğiyle kırkaltı hadisi ikişer beyitli nazm ve kıt'alar şeklinde Türkçeye çevirmiştir. Bu makalede, Sirâci'nin hadis tercümelere şekil ve öz yönünden incelenmiştir. Şairin yaşadığı çağ ve kişiliği hakkında, divanındaki şiirlere dayanılarak bilgi verilmiş; o asırda bu mahlası kullanan edebî şahsiyetin kimliği, tarihî biyografik kaynaklardan faydalanılarak tesbit edilmeye çalışılmıştır. Bu incelemeyi müteakiben Sirâci'nin hadis tercümelere, Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek okuyucuların incelemesine arz edilmiştir.

29- “Harputlu Yusuf Şükri'nin Nesâ-yih(Nasihatları) -Günümüz Türkçesiyle-”, *Littera Turca*, Cilt: 7, Sayı: 3, 2021, s. 577-621.

19. asırda yaşamış Harputlu âlim ve müderrislerden Yusuf Şükri Efendi'nin (ö. 1292/ 1876) mensur Türkçe eserlerinden biri de “*Nesâ-yih*” (Nasihatlar) olup bu dinî, ahlâkî kitabını H. 1276/ M. 1860 yılından sonra, Sultan Abdülaziz devrinde, 1861-63 yıllarında yazdığı anlaşılmaktadır. Yazar, anılan kitapçığında Müslüman sultana itaatın lüzumu, adaletle hükmetmenin gerekliliği, suçluların cezalandırılması, devlet işlerinde iyi ve liyakatli kimselerin istihdam edilmesi lazım geldiği gibi konular üzerinde durur. Fikir ve tavsiyelerini daima Kur'an ayetlerine ve Hz. Peygamber'in hadislerine dayandıran Yusuf Efendi, ele aldığı mevzulara dair bazı tarihî yahut menkıbevi vak'alara da yer verir. 1860'lı yılların başlarında yazılmış söz konusu eser, zamanımızda ancak Osmanlı Türkçesini bilen sınırlı bir okuyucu zümresi tarafından anlaşılabilir durumdadır. Ceyhan, bu çalışmada, 2016'da Arap harfli iki yazma nüshasına dayalı olarak iki öğrencisiyle birlikte Latin harflerine çevirip yayımladığı *Nesâ-yih*'i günümüz Türkçesine aktarmış; böylece o öğütlerin daha geniş bir okur kitlesi tarafından anlaşılmasını hedeflemiştir.

30- “Harîmî'nin Kırk Arapça Bilgece Sözün Tercümesinden İbaret Bir Eseri: Çihil Kelimât-ı Hikmet”, *ESTAD Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Cilt: 4, Sayı: 1, 2021, s. 222-251.

16. asır Osmanlı âlim, mutasavvıf, şair ve yazarlarından biri olan ve iki eseri de tarafımızca yayımlanan⁵ Bosnalı Ali Dede'nin (ö. 1598) dinî, tasavvufî konularda birtakım eserleri vardır. Manzumelerinde “Harîmî” mahlasını kullanan Bosnalı Ali Dede'nin eserlerinden bir kısmını, Arapçadan tercümeleri teşkil eder. Onun kırk hadis, Hz. Ali vecizelerinden kırk söz, İbn Sînâ'ya ait *Kasîde-i Rûhâniyye* tercümesi, manzum çevirilerinden birkaçıdır. Harîmî'nin eserlerinden biri de kırk Arapça hikmetli sözün Türkçeye nazmen tercümesinden ibaret kitapçığıdır. Şair, Allah'a hamd, Hz. Peygamber'e, onun ailesi ve arkadaşlarına dua ve selâm ettikten sonra hikmet sahibi kişilerle görüşmeyi buyuran bir hadisi anarak kırk hikmetli sözü derleyip çevirdiğini anlatır. Bunun ardından kırk Arapça güzel ve hikmetli sözü ikişer beyitle Türkçeye tercüme etmiştir. Bu çalışmada Harîmî'nin hayatı ve bilhassa bazı Türkçe eserleri hakkında kısaca bilgi verildikten sonra, “Çihil Hikmet” (Kırk Hikmet) adını koyduğu eseri Latin harflerine ve günümüz Türkçesine aktararak okuyucuların incelemesine sunulmuştur.

⁵ Çelik, Aysun ve Kayaokay, İlyas (2022). 16. Asır Şairlerinden Cemâli nin İki Tasavvufî Mesnevisi: İsimsiz Mesnevi & Gülşen-i İrfân İnceleme-Metin- Tıpkıbasım, İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları.

31- (Hasan Yılmaz'la birlikte), “**Harîmî'nin Kaside Şeklinde Bir Nasihatnamesi Kasîde-i Levâyih-i Nesâyih**”, *Mecmua*, 2021, Sayı: 12, s. 1–23.

“Türbe Şeyhi” olarak tanınan Harîmî mahlaslı Ali bin Mustafa'nın (ö. 1598) hayatı ve eserleri hakkında şüara tezkirelerinde bilgi bulunmamakta; Nev'î-zâde Atâyî'nin *Şekâyık Zeyli*, Kâtib Çelebi'nin *Fezleke*'si gibi bazı biyografi ve tarih kitaplarında mâlûmat yer almaktadır. Son yıllarda yapılan ilmî çalışmalar, Bosnalı Ali bin Mustafa'nın Arapça telifleri yanında kırk hadis tercümeleleri, nasihatname, mevlid, silsile-name vb. türde büyüklü-küçüklü birtakım Türkçe eserlerinin olduğunu göstermektedir. Bu makalede Harîmî'nin bazı eserlerini ihtiva eden Arap harfli yazma bir mecmuada mevcut *Kasîde-i Levâyih- Nesâyih* adlı kitapçığı tanıtılmış; Latin harflerine ve günümüz Türkçesiyle nesre çevrilmiştir.

32- “Süleyman Çelebi ve Mevlidinin Yeni Türk Edebiyatındaki Tesirleri ve Onlara Dair Bir Değerlendirme”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 3, 2022, s. 958–1068.

Şair ve yazarlarımız, antoloji, tenkit, sözlük, biyografi, edebiyat tarihi, roman, makale, sohbet gibi çeşitli türlerdeki eserlerinde, Süleyman Çelebi'nin yaşadığı asır, dedesi, babası, Bursa Ulucami'deki imamlığı, vefat tarihi, mevlidini yazış sebebi, tamamladığı şehir ve yıl, bahis mevzuu eserin beyit sayısı, edebî değeri, türlü mekânlarda okunuşu, muhtevası gibi konular üzerinde durmuşlardır. Bu mevzulardaki temas, tesbit, tahmin, iddia ve hataların bir kısmı, tarihî, biyografik kaynaklardaki bilgilerin doğrusu ve yanlışıyla nakledilmesinden meydana gelmiş; bir kısmı da daha ziyade “Mevlid” adıyla anılan/ tanınan meşhur eserin en eski yazma nüshalarına dayalı, sağlıklı bir metnin 19. asrın ikinci yarısından 1940'lı, 50'li yıllara kadar –teşebbüs edilmesine rağmen- ortaya kon(a)mamış olmasından doğmuştur. Süleyman Çelebi ve adı geçen eseri hakkında, aşağı yukarı yüz yıldır devam edegelen ilmî araştırma ve yayınlar sonucunda –öncesine nazaran- daha sıhhatli bilgilere erişildiğini söylemek mümkündür. Bu çalışmada, 19. asrın son çeyreğinden 20. asrın son çeyreğine kadar muhtelif edebî eserlerde Süleyman Çelebi ve Mevlid'inin nasıl anıldığı hususunda örneklerle bilgi ve fikir verilmesi hedeflenmiş; bazı sonuçlara da ulaşılmıştır.

33- “Mehmet Süleyman Teymuroğlu ve Şiirleri”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 29, 2022, s. 402–477.

20. asırda Klâsik Türk Edebiyatı'nı hatırlatıcı şekil ve özde manzum eserler meydana getiren edebî şahsiyetlerden biri de M. Süleyman Teymuroğlu'dur.

Van-Başkale doğumlu Teymuroğlu (ö. 1964), 1930'da Ankara Hukuk Fakültesinden mezuniyetini müteakiben otuz yıl TBMM'de zabıt memuru olarak çalışmış; 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra emekli edilmiş bir şair ve yazardır. Teymuroğlu, daha çok aruz ölçüsü ve mesnevi, murabba, gazel gibi nazım şekilleriyle yazdığı dinî, tasavvufi, siyasi ve sosyal şiirlerini 1955'te *Pınar Başında* adı altında bastırıştır. *Pınar Başında*, yalnız ekseriyetle tercih edilmiş aruz vezni ve nazım biçimleri yönünden değil, Arapça, Farsça kelime ve tamlamaların çokça kullanılışı bakımından, ayrıca ihtiva ettiği tevhid, methiye, mersiye, tarih, vasiyet-name türünde şiirlerle de Klâsik Türk Edebiyatı'ndaki divanların 20. asırda benzeri denebilecek bir "divançe" sayılabilir. Bu makalede Teymuroğlu'nun hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra büyük kısmı anılan kitapçıkta yer alan belli-başlı şiirleri, şekil ve muhteva yönünden incelenmiş; diliçi çevirileriyle okuyucuların alâkasına sunulmuştur. Böylece hem pek bilinmeyen bir edebî şahsiyet tanıtılmış hem de onun nüshaları nadir bulunan bir şiir kitabı edebiyatseverlere ulaştırılmıştır.

34- (İsmail Yıldırım'la birlikte), "**Hz. Ali'ye Ait Bazı Sözlerin Manzum Tercümelere**", *Hikmet Akademik Araştırma Dergisi*, 2022, Sayı: 17, s. 1-40.

Hangi asır edebî şahsiyetlerinden olduğu tercümesinden öğrenilemeyen bir şair, *Nesrû'l-leâlî*, *Sad-Kelime-i Hazret-i Alî* gibi derlemelerden seçtiği 94 Arapça vecizeyi, ikişer beyitle Türkçeye çevirmiştir. Mütercim, tek nüshası tesbit edilebilen (Yapı Kredi Araştırma Kütüphanesi, no. 786, v. 175b-181b) bu eserinde elif, bâ (b), tâ (t), sâ (s), cim (c) harfleriyle başlayan özlü sözleri tercüme ettiği görülmektedir. Üçüncü sıradaki Arapça vecizede, çevrilen bu cümlelerin Hz. Ali sözleri arasında bulunduğu belirtilmiş ve "Meseller, sözlerin ışıklarıdır" denilerek atasözlerinin değeri dile getirilmiştir.

35- (Okan Doğan'la birlikte), "**Nesrûl-leâlî İsimli Arapça Güzel Sözler Derlemesinin Mütercimi Meçhul Bir Tercümesi**", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, Cilt: 8, Sayı: 1, 2022, s. 45-85.

Bu çalışmada, hangi tarihte ve kimin tarafından yapıldığı belli olmayan, Osmanlı harfli el yazması hâlindeki mensur bir *Nesrû'l-leâlî* tercümesi (İÜ Nadir Eserler Ktp. TY no. 4212, v. 14b-21a) tanıtıldıktan sonra Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Sonundaki H. 1159/ M. 1746-47 yılında istinsah edildiği kaydı, tercümenin ondan önceki bir vakitte yapıldığını göstermektedir. Arapça vecizelerin birtakımını açıklamalı ve serbest şekilde

çeviren mütercim, çoğunu doğru tercüme etmiş; az bir kısmına ise hatalı karşılık vermiştir.

36- “19. Asırda Bir Müderris, Müftü, Mütercim ve Şair: Manisalı Ahmed Esad Efendi”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, 2022, s. 27-55.

Manisalı Ahmed Esad Efendi, 18. asrın sonlarında ve 19. asırda yaşamış, hem ilmî, hem de irfanî ve edebî yönü olan şahsiyetlerden biridir. Ahmed Esad Efendi, sadece şiir ve kitabeleriyle değil, yaptığı hayırla da tanınmış bir âlimdir. Kendisi diğer İslâmî ilimlerle birlikte tasavvufa da alâka duymuş; Kâdirî tarikatı mensuplarından, divan sahibi Kuddûsî Ahmed Efendi'ye (1769-1849) intisab etmiştir. Ahmed Esad Efendi, Gazzâlî'nin (ö. 1111) Farsça yazdığı *Nasihatü'l-mülûk* adlı eserini Türkçeye çevirmiş; ayrıca Mütercim Âsım Efendi'nin (1755?-1819) “*Tuhfe-i Âsım*” adlı manzum Arapça-Türkçe sözlüğünü yarısına kadar şerh etmiştir. Şiirlerinde “Es'ad” mahlasını kullanan Ahmed Efendi'nin manzum eserleri konusunda sınırlı sayıda numune bulunmaktadır. Bu çalışmada onun hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra, *Nasihatü'l-mülûk* tercümesinden parçalar ve şiirlerinden örnekler sunulmuştur.

37- “Hz. Ali'ye Ait Bazı Güzel Sözlerin Mensur Bir Tercümesi: Tercemet-i Kelâm-ı Alî Radiya'llâhu [Anh]”, *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 2022, Sayı: 16, s. 37-86.

Bu makalede, *Nesrü'l-leâlî* isimli güzel sözler derlemesinin hangi tarihte ve kimin tarafından meydana getirildiği belli olmayan mensur bir tercümesi (İÜ Nadir Eserler Ktp. TY 10386, v. 20b-32b), tanıtıldıktan sonra Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek okuyucuların ilgisine arz edilmiştir. “*Tercemet-i Kelâm-ı Alî Radiya'llâhu [Anh]*” başlığını taşıyan eserde mukaddime, telif sebebi, hâtıme gibi bölümler bulunmamakta; 285 Arapça sözün çevrildiği, bunların *Nesrü'l-leâlî* adlı derlemede yer alan özdeyişler olduğu görülmektedir.

38- (Hasan Yılmaz'la birlikte), “**16. Asır Osmanlı Şairlerinden Harîmî'ye Ait Olduğu Tahmin Edilen Bir Eser: Kırk Hadis Tercümesi**”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2022, Cilt: 8, Sayı: 1, s. 203-246.

Daha evvel de bahsi geçen “Türbe Şeyhi” namıyla meşhur Bosnalı Ali Dede'nin (ö. 1598), 17. asır biyografi ve tarih kitaplarında anılanlardan daha çok eserinin olduğunu göstermektedir. Umumiyetle dinî, ahlaki ve irfani konularda

yazmayı tercih eden Harîmî'nin Türkçe eserleri, mevlid, Hz. Ali vecizeleri, hikmet sözleri, bazı tasavvuf terimleri, nefis terbiyesi, Kur'an'ın faziletleri, nasihatname, mersiye, silsilename gibi tür yahut mevzulara aittir. Onun Arapça, Türkçe, büyüklü-küçüklü yirmi beş dolayında eserinden ikisi kırk hadis tercümesi türündendir. Bu çalışmada Bosnalı Ali Dede'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra meydana getirdiği tahmin edilen bir kırk hadis tercümesi incelenmiş; nihayet söz konusu çevirinin Latin harflerine ve günümüz Türkçesine aktarılan metni okuyucuların incelemesine arz edilmiştir.

39- (Okan Doğan'la birlikte), “**16. Asır Osmanlı Şairlerinden Harîmî'nin Mevlidi: Kitâb-ı Meşâhid-ı Mevlid-ı Ahmedî**”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2022, Cilt: 8, Sayı: 4, s. 745–827.

16. asırda mevlid yazan şairlerden biri de “Harîmî” mahlasını kullanan Bosnalı Ali Dede'dir. Harîmî'nin (ö. 1007/1598) “*Kitâb-ı Meşâhid-i Mevlid-i Ahmedî Salla'llâhu Aleyhi ve Sellem*” adını taşıyan mevlidinin büyük kısmı mesnevi şeklindedir. Bu hacimli yazıda Harîmî ve mevlidi hakkında bilgi verildikten sonra anılan şairin Arap harfli tek yazma nüshası tesbit edilebilen mevlidi, Latin harflerine çevrilerek okuyucuların alâkasına arz edilmiştir.

40- (Fatih Koyuncu'yla birlikte), “**Şair İsmâil'in Manzum Bir Hikâyesi ve Ömer Seyfeddin'in Üç Nasihat'i**”, *Littera Turca*, 2023, Cilt: 9, Sayı: 3, s. 445–476.

Bu yazıda hangi asır edebî şahsiyetlerinden olduğu elde nüshası mevcut eserlerinden anlaşılamayan İsmâil adlı bir şairin hikâye türünde bir manzumesi söz konusu edilmiştir. Hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunamayan, sadece elyazması bir mecmuada üç kitapçığı yer alan İsmâil'in bu mazi yadigârındaki son eseri, “Hikâyet-i Tâcir...” başlıklı mesnevisidir. Olağanüstü hadiselerin de yer aldığı eserde, zengin bir tacirin oğlu ve onun iyi sonu anlatılmıştır. Manzumede vakanın kahramanına verilen üç nasihatten bahsedilerek o öğütleri tutmanın faydası ortaya konmak istenmiştir. Bundan dolayı söz konusu metnin bazı ahlaki telkinlerde bulunmak üzere tasarlanmış öğretici bir hikâye olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan araştırma neticesinde bu hikâyenin Ömer Seyfeddin'in “Üç Nasihat” isimli hikâyesiyle benzerlikler gösterdiği anlaşıldığından, çalışmada, adı geçen iki eser mukayese edilmiş ve onların metni sunulmuştur.

41- (Fakirullah Yıldız'la birlikte), “**Hz. Ali'ye Ait Yüz Sözün Manzum Bir Tercümesi: Makâlât-ı Hazret-i Esedillâhi'l-Gâlib Alî Bin Ebî Tâlib**”, *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 2023, Sayı: 19, s. 1–35.

Sad Kelime'nin hangi tarihte ve kimin tarafından tamamlandığı belli olmayan birtakım tercüme ve şerhlerine rastlanmaktadır. Kapağında “*Makâlât-ı Hazret-i Esedü'llâhi'l-Gâlib Alî bin Ebî Tâlib*” ismiyle adlandırılan eser de *Sad-Kelime-i Hazret-i Alî'nin* mütercimi ve tercüme zamanı kesin olarak bilinmeyen tercümelerinden biridir. (Nüshası: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Yazma Bağışlar, no. 8353). Sonundaki ketebe kaydı, metnin Nâmî el-Horasânî diye meşhur biri tarafından 1 Muharrem 952 (15 Mart 1545) tarihinde yazıldığını bildirmekle beraber anılan ismin mütercim mi yoksa müstensih mi, tarihin de tercüme mi istinsah tarihi mi olduğu kesin olarak anlaşılamamaktadır. Metni neşredenler, Nâmî'nin mahlas olabileceği ve tanındığı manasındaki kaydı göz önünde tutarak Arapça sözleri tercüme eden kişi olmasını muhtemel görmektedir. Mütercimin ikişer beyitle tercüme ettiği 94 vecizeden 90'ı, Hz. Ali'ye nisbet edilen Sad Kelime'de bulunmakta; dördü ise *Nesrü'l-leâli* isimli derlemede yer almaktadır. Bu yazıda, bahis konusu tercüme tanıtılıp incelendikten sonra Latin asıllı harflere ve günümüz Türkçesiyle nesre çevrilerek sunulmuştur.

42- “**Âşık Veysel'in Şiirlerinde İslam ve Tasavvuf**”, *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 2023, Sayı: 21, s. 31–81.

20. asır Türk Halk Edebiyatının tanınmış temsilcilerinden biri olan Âşık Veysel'in şiirleri okunduğunda, bu manzumeler arasında Müslümanca duygulanış ve düşüncenin mahsulü denebilecek lirik yahut didaktik parçaların da bütün hâlinde ele alınıp incelemeyi gerektirecek bir miktara eriştiği görülür. Ceyhan'ın sunduğu bir tebliğin genişletilmiş metni olan bu makalede, Âşık Veysel'in şiirlerindeki İslam ve tasavvuf unsurları; iman esasları, ayet ve hadisler telmihler, namaz, gusül, dua, şükür vb. ibadetler, günahlar, iyi ve kötü huylar, tasavvufi isim, mefhum ve sufiler gibi başlıklar altında ele alınıp değerlendirilerek topluca inceleme neticesinde ulaşılan birtakım sonuçlar da sıralanmıştır.

43- “**Aksaraylı Dânişî Şâban Bin Mustafa'nın Kırk Hadis Tercümesi**”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2023, Cilt: 6, Sayı: 1, s. 1–71.

Tahminen 16. asır sonları veya 17. asır başlarında Aksaray'da dünyaya gelen Şâban bin Mustafa, ilim tahsilinden sonra kadılık, müftülük gibi bir meslek seçmiştir. Onun, ikisi Hazret-i Ali vecizeleri çevirisi, biri kırk hadis tercümesi

olmak üzere üç eseri vardır. Kırk hadis tercümesi, onun bilinen ve elde nüshası bulunan son eseridir. Mütercim, dinî konulara dair kırk hadisi ezberleyen kişiler için vaad edilen uhrevi mükâfat hakkındaki rivayetlerin tesiriyle H. 1061/ M. 1651'de bu sayıda hadisi *Mesâbîh*, *Meşârik* gibi kitaplardan seçmiş; Hz. Peygamber'e dayandırılan o sözlerin her birini önce nesirle Türkçeye tercüme ve kısaca şerh etmiş; son olarak manalarını birer kıtayla da dile getirmiştir. Bu makalede, Dânişî'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra anılan nihai tercümesinin, Arap harfli tek yazma nüshasına dayanılarak Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrildiği görülmektedir.

2. Diğer uluslararası ve ulusal hakemli dergilerde yayımlanan tam makaleler

1- “**Süleyman Nahîfi'nin Mevlidü'n-Nebî Mesnevîsi**”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum 2000, Sayı: 14, s. 89-140.

Bu makalede, önce Türk edebiyatında mevlid türüne ait eserler hakkında topluca bilgi verilmiş; on beşinci asır başlarından on yedinci asır sonlarına kadar mevlid yazan kırk dolayında şairin adı sıralandıktan sonra, 18. asır Türk edebiyatının velud şahsiyetlerinden biri olan Süleyman Nahîfi'nin (ö. 1151/1738) bu konuya ait mesnevisi ele alınmıştır. Nahîfi'nin, Hz. Peygamber'in hayat safhaları ve hilyesi hakkındaki manzum eserlerinin kısaca tanıtılmasının ardından, *Mevlidü'n-Nebî* mesnevîsi genişçe incelenmiştir. Bu tanıtma ve değerlendirme kısmından sonra söz konusu eserin metni, dört yazma nüshasına dayanılarak teşkil edilmiştir.

2- “**Türk Tarih ve Edebiyatı Araştırmalarında Usûl Üzerine**”, *Yeni Türkiye*, Ocak-Şubat 2002, Yıl 8, Sayı: 43, s. 429-439.

Ceyhan, bu makalesinde tarihi-edebî bir şahsiyetin biyografisinin araştırılması ve yazılması; eser metninin tesbit ve neşri, günümüz Türkçesine çevirisi, açıklanması, incelenmesi gibi ilmî faaliyetlerle ilgili olarak şahsî gözlem ve tecrübelerine dayalı bilgiler vermektedir. Bu yazıda yer alan tesbit, tenkit ve tavsiyeler, Türk edebiyatı ve tarihine dair ilmî araştırma faaliyetlerine henüz yeni başlayanlar ve belirtilen işte kıdemli olduğu hâlde dikkatli çalışmayı ihmâl eden kimseler için, uyarıcı, faydalı ve yol gösterici niteliktedir.

3- “**Usûlî'nin Hadis ve Vecize Tercümeleri**”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 2001-2003, Cilt: 30 s. 147-188.

Bu uzunca makalede 16. asrın mutasavvıf divan şairlerinden biri olan Vardar Yeniceî Usûlî'nin (ö. 945/1538) hayatı, eserleri ve kişiliği hakkında bilgi verildikten sonra, manzum hadis ve vecize tercümeleri ele alınmakta; eserinin şekli hususiyetleri, çevirdiği hadislerin miktarı ve kaynakları üzerinde durulmaktadır. Ceyhan, yazısında gerek şairin hayatını hikâye ederken, gerekse eserlerine dair bilgi verirken hayli dikkatli davranmış; konusıyla alakalı belli-başlı kaynaklardan faydalanmaya çalışmış; daha önceki yayınlarda gördüğü bazı yanlışları da düzeltmiştir. Naşir, Usûlî'nin o zamana kadar yayımlanmamış bir eserini neşretmek suretiyle ilim dünyasının geniş ölçüde istifadesine sunmuş; böylece hem şairin kişiliğinin daha doğru tanınmasına ve eserlerinin sağlıklı tahliline imkân vermek istemiş; hem de edebî bir türe ait metinlerden birinin bütün olarak görülmesini hedeflemiştir.

4- “Harîmî'nin Hz. Ali'den Kırk Vecize Tercümesi”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2003/2, s. 45-58.

Bu yazıda, hangi asırda yaşadığı eserinden kesinlikle anlaşılamayan, ancak bazı ipuçlarına dayanılarak on altıncı yüzyılda ömür sürmüş Bosnalı Ali Dede (ö. 1007/ 1598) olduğu tahmin edilen Harîmî'nin, kırk Arapça vecizenin manzum tercümesinden ibaret bir kitapçığı tanıtılıp sunulmaktadır. Vecizelerin “*Nesrû'l-leâli*” adlı meşhur derlemeden seçilip çevrildiğini belirten naşir, ihtiva ettiği fikir ve tavsiyeler üzerinde durmuş; nihayet söz konusu kitapçığın metnini Arap harfli iki yazma nüshasına dayanarak okuyucuların incelemesine arz etmiştir. Manzum tercümeler, günümüz Türkçesiyle nesre de çevrilmiştir.

5- “Vahdetî'nin Sad-Kelime-i Hazret-i Murtaza Tercümesi”, Gazi Üniversitesi Ahilik Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı: 1, Yaz 2004, s. 21-68.

Bu makalede, on altıncı asır Osmanlı şairlerinden olduğu, eserindeki bir kayda dayanılarak ileri sürülen Vahdetî'nin, Hz. Ali vecizeleri konusundaki manzum tercümesi tanıtılıp Latin harflerine ve günümüz Türkçesiyle nesre çevrilmiştir. Böylece Berlin Devlet Kütüphanesi Orient (Doğu) bölümünde bulunan (Landberg No: 631 v. 98b-109b) nadir bir edebî ve ahlâkî eser, ilim dünyasının istifadesine sunulmuştur.

6- “Eski Bir Vecizeler Kitabı: Edâî'nin Sad-Kelime-i Ali Tercümesi”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2005/1 Bahar Sayısı, s. 15-46.

Doçentlik çalışmasında ele alıp incelediği bazı tarihî-edebî metinleri bütün olarak yayımlamak istediği anlaşılan Ceyhan, bu defa on altı veya on yedinci

asır şairlerinden olduğunu tahmin ettiği Edâî'nin, yine yüz Arapça özdeyişin Türkçeye nazmen tercümesinden ibaret bir eserini tanıtıp sunmuştur. Naşir, mukayeseli okumaları sonucunda, Edâî'nin tercümesini hangi Farsça eserden faydalanarak meydana getirdiğini de tesbit etmiş; mütercimim bildirmedığı bu kaynağı, her iki metinden örnekler göstermek suretiyle isbat etmiştir. Bilinen tek yazma nüshaya (Koyunoğlu Müze ve Ktp. No: 11068, v. 67b-74a) dayanılarak hazırlanan eser, bugünün okuyucusunun anlayacağı bir dille nesre de çevrilmiştir.

7- “Dört Seçkin Dost’un Portresi”, Cevrî İbrâhim Çelebi’nin *Hilye-i Çihâr-Yâr-i Güzîn’i*”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2006/1 Bahar Sayısı, s. 1-28.

Bu makalede, 17. asır divan şairlerinden Cevrî İbrâhim Çelebi’nin (ö. 1065/1654) “*Hilye-i Çihâr-Yâr-i Güzîn*” adlı manzum eseri tanıtılıp incelendikten sonra, müellif kaleminden çıkmış bir nüshasına dayanılarak çeviri yazı usulüyle Latin harflerine aktarılmıştır. Yazıda önce hilyeler hakkında toplu bilgi verilmiş; ardından Cevrî’nin bu türe ait eseri tanıtılmış; söz konusu manzumenin telif tarihine dair karıştırma, sebebi izah edilerek düzeltilmiştir. İbrâhim Çelebi’nin “*Hilye*”si, aynı çeşitten birkaç metinle mukayese edilmiş; anılan mesnevînin şöhreti ve tesirleri iktibaslarla anlatılmıştır. Sonuç kısmında eser topluca değerlendirilmiş ve bu manzumenin iyi ve eksik sayılabilecek yönlerine temas edilmiştir. *Hilye*, yazmaları hakkında bilgi verildikten sonra, hattat şairin kendi eliyle yazdığı bir nüshası esas alınarak Latin harflerine aktarılmış; söz konusu güvenilir metnin günümüz Türkçesiyle nesre çevirisi de verilmiştir.

8- “Kanunî’nin Bir Gazelinin Yankıları”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, Yaz 2010, Cilt: 1, Sayı: 2, s. 33-60.

Müellif bu yazısında, “*Muhibbî*” mahlasıyla divan teşkil edecek kadar şiirler yazmış Kanunî Sultan Süleyman’ın (1494-1566) bir gazelinin hem kendi devrinde, hem de daha sonraki asırlar boyunca uyandırdığı tesirleri araştırmış; sonuçta söz konusu manzumeye yazılan yirmi küsur nazireyi tesbit ederek yayımlamıştır. Bir takip fikrinin verimi olan bu çalışmada, manzumelerin dil içi çevirileri de yapılmış; böylece günümüz okuyucusunun, bahis konusu edilen tarihî-edebî metinleri daha kolayca anlaması hedeflenmiştir.

9- “Biyografi ve Bibliyografya Âlimi Bursalı Mehmed Tâhir Bey’in Eserleri”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Manisa 2010/2, Güz sayısı, Cilt: 8, Sayı: 2, s. 1-16.

Bu makalede, biyografi ve bibliyografya türündeki yayınlarıyla tanınan Bursalı Mehmed Tâhir Bey’in (1861-1925) eserleri hakkında daha fazla ve yeni bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Makalede, Tâhir Bey’in basılmış eserleri yayımlanış tarihlerine göre tanıtılmış; bunların ardından yazma hâlindeki kitapları üzerinde durulmuştur. Ömer Faruk Akün’ün (1926-2016) adı anılan edebî şahsiyet konusunda 1992 yılında neşredilmiş bir ansiklopedi maddesinden sonra Tâhir Bey’in eserlerine dair yeni yayınlar yapıldığını ifade eden yazar; makalesinde sırası geldikçe onlardan da bahsetmiştir. Ayrıca bahsi geçen maddede Bursalı Tâhir Bey’in “...bugün nerede ve kimin elinde bulunduğu bilinmemektedir” denilen iki yazma eserinin nüshaları ve muhtevaları hakkında da bilgi verilmiştir.

10- “Hıfzî’nin Manzûme-i Emsâl’i yahut Türk Atasözleri ve Deyimlerinin ‘Havas’ Diline Çevrilmiş Hâli”, *Journal of Turkish Studies- Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Volume 34/1 June 2010, Festschrift In Honor of Walter G. Andrews, Guest Editor Mehmet Kalpaklı, s. 85-119.

Bu makalede önce Güvâhî, Fehîm, Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin Efendi gibi Türk atasözlerini ve halk tabirlerini derleyen bazı şair ve yazarlardan bahis açılmış; sonra 18. asır edebî şahsiyetlerinden Hıfzî’nin “*Manzûme-i Emsâl*” adlı basma eseri tanıtılmıştır. Ceyhan, Hıfzî’nin yaşadığı asır konusunda verilen ve eserinden kontrol edilmeksizin tekrarlanan bilgilerin hatalı olduğunu, onun bazı yazarlar tarafından söylendiği gibi 16 veya 17. asır şairlerinden değil, Sultan III. Ahmed’in saltanatı zamanında (1703-1730) hayatta bulunan 18. asır şairlerinden olduğunu, eldeki metne dayanarak isbat etmiş; kitapçığın telif edildiği yılları da yaklaşık biçimde tesbit etmiştir.

Naşir, eserden iktibaslarla Hıfzî’nin Türk atasözü ve deyimlerini âlimlerin ve düzgün konuşan kişilerin meclisinde makbul olması için nasıl değiştirdiğini göstermiş; kitapçığında atasözleri gibi sevilen bazı berceste mısralara yer verdiğini de ifade etmiştir. Hıfzî’nin eserine aldığı berceste mısraların sahiplerini tesbit etmeye de çalışan Ceyhan, bunlardan bir kısmının (takriben otuzunun) şairini bularak yazmıştır. Bu tanıtma, düzeltme ve incelemenin ardından naşir, Hıfzî’nin *Manzûme-i Emsâl*’ini, H. 1262/ M. 1846 yılında yapılmış Arap harfli baskısına dayanarak transkripsiyon sistemiyle vermiş; metin sonuna anılan manzumedeki Türk atasözleri ve deyimlerini gösteren iki dizin ilâve etmiştir.

Neşrin eksik taraflarından biri, bazı Arapça kelime ve ibarelerin dipnotlarda – herhâlde teknik sebeple- çıkmaması, diğeri ise *Manzûme-i Emsâl* sonundaki (s. 24-25) Fars atasözlerini ve atasözü gibi tanınmış Farsça mısraları – Ceyhan'dan öğrendiğimize göre yine yazı tipiyle alâkalı bir sebepten dolayı- ihtiva etmemesidir. Bunların dışında makale başarılı bir metin neşri örneğidir. Böylece Türk atasözleri ve deyimleri hakkındaki yayınlarda uzun zamandır anılan, fakat metni bütün hâlinde neşredilmemiş olan bir eser, yayımlanarak araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

11- “Nâbî'nin Şiir ve Diğer Edebî Konular Hakkındaki Görüşleri”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2010, Sayı : 5, s. 1-34.

Bu yazıda, 17. asrın ikinci yarısı ve 18. asrın ilk çeyreğinde yaşamış meşhur divan şairlerinden Nâbî'nin (1642-1712) şiir, diğer edebî türler, bazı Arap, Fars ve Türk şairleri, Arapça, Farsça öğrenmenin gerekliliği vb. konulara dair görüşleri, daha ziyade *Hayrî-nâme*'sindeki bir bölüme ve Türkçe Dîvânına dayanılarak anlatılmış; gerektiğçe şairin başka eserlerinden de faydalanılmıştır. Böylece Klâsik Türk Edebiyatının beş-on büyük şairi arasında sayılan Nâbî Efendi'nin poetikası ortaya konmuştur.

12- “Tarihî Manzum Metinleri Nesre Çevirme Meselesi: Belîğ'in Gül-i Sad-Berg'i Örneği”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Manisa, Mart 2011, Cilt: 9, Sayı: 1, s. 103-139.

Bu makalede, 18. asır şair ve yazarlarından Bursalı İsmâil Belîğ'in (1668-1729) daha önce Prof. Dr. Abdulkerim Abdulkadiroğlu (1943-2006) tarafından yayımlanan “*Gül-i Sad-berg*” adlı manzum yüz hadis tercümesinin meydana getiriliş yılı üzerinde durulmuş; bilinen üç yazma nüshasına dayanılarak hatasız neşredilmesi hedeflenmiştir. Klâsik Türk Edebiyatı metinlerinin anılan ilim dalında mütehassıs olmayan okuyucuların da faydalanabileceği şekilde yayımlanması gereğinden hareketle *Gül-i Sad-berg*'in günümüz Türkçesiyle nesre çevirisine de yer verilmiştir.

13- “Bazı Yazma ve Basma Türk Atasözü Derlemeleri”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Yaz 2011, Sayı: 4, s. 175-225.

Ceyhan'ın bu makalesinde, derleyeni yahut derlenme zamanı bilinmeyen ve bilinen on sekiz Türk atasözü toplaması hakkında bilgi verilmektedir. Çoğu Arap harfleriyle el yazması hâlinde bulunan bu metinlerden bir kısmı, daha önce çeşitli araştırmacılar tarafından tanıtılmış veya Latin harflerine çevrilerek yayımlanmış; bir kısmı ise henüz bir inceleme ve neşir çalışmasına konu

olmamıştır. Makalede bilindiği söylenebilecek atasözü derlemeleri hakkında daha fazla ve sağlıklı bilgi verilmesi, iyice bilinmeyen atasözleri mecmualarının (b)ilim dünyasına tanıtılması hedeflenmiştir. Bundan önce ve sonra birkaç Arap harfli Türk atasözleri derlemesini yayımladığı bilinen Ceyhan, anılan yazısında aynı konudaki bazı metinleri topluca tanıtmaya çalışmıştır.

14- “17. Asır Mevlevî Edebiyatından Bir Portre: Antalyalı Âdem Dede”, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, *Türkiyat Mecmuası*, Yıl 2011, Cilt: 21, Bahar, s.141-166.

Bu makalede, 17. asır mutasavvıf şairlerinden Antalyalı Âdem Dede'nin (1591-1653) hayatının mevcut kaynaklar ışığında anlatılması ve sınırlı sayıdaki şiirinin dil içi çevirileriyle verilmesi hedeflenmiştir. Önce gözden geçirilen ve Âdem Dede hakkındaki kısımları ele alınan tarihî- biyografik kaynaklar öz olarak sayılmış; sonra onun hayat hikâyesi, söz konusu eserlerden faydalanılarak yazılmıştır. Makalede, Âdem Dede'nin az sayıda şiiri bilinmesine ve elde bulunmasına rağmen, hangi vasfıyla edebiyat tarihçilerinin dikkat nazarını çektiği meselesi ve tesirleri üzerinde de durulmuş; nihayet kaynaklarda geçen sınırlı sayıdaki manzumesi, günümüz Türkçesine çevirileriyle birlikte verilmiştir.

15- “17. Asra Ait İki Kitapçık: Nasreddin Hoca ‘Hikâye’leri ve Türk Atasözleri”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, Manisa, Ekim 2011, Cilt: 9, Sayı: 2, s. 121-160.

Bu makalede, Berlin Devlet Kütüphanesi Doğu Bölümü'nde (Diez A. 8. 121 numarasıyla kayıtlı) bulunan ve H. 1050/ M. 1640 yılında telif edildiği bilinen Arap harfli, Türkçe el yazması bir eser tanıtılmaktadır. İki bölümden meydana gelen kitaptaki aslı metinler, bazı Nasreddin Hoca fıkralarıyla Türk atasözleri ve deyimleridir. Çalışmada, bahis konusu eserdeki Nasreddin Hoca fıkraları için birkaç örnek verildikten sonra, Türk atasözü ve deyimlerinin çeviri yazılı metni sunulmuştur. Makale sonunda bu atasözlerinin alfabetik dizini ve metindeki bazı Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerin karşılıklarını gösteren küçük bir sözlük de bulunmaktadır.

16- “Mehmed Ali Fethi'nin Hz. Ali'den Kırk Söz Tercümesi: Terceme-i Kelâm-ı Erbaîn-i Hazret-i Aliyyü'l-Murtazâ”, *Sufî Araştırmalar*, Kış 2011, Cilt: 2, Sayı: 3, s. 11-42.

Bu makalenin “Giriş” kısmında Hz. Ali'nin tasavvuf tarihinde tuttuğu mühim yerden söz açılmış ve 15-20. asırlar arasında onun veciz sözlerini Türkçeye çeviren şair ve yazarların dörtte birinin türlü irfani yollara mensup olduğu anlatılmıştır. Bu başlangıcı müteakiben, 19. asır Osmanlı âlim, mutasavvıf, şair ve yazarlarından Rusçuklu Mehmed Ali Fethi'nin (1804-1857) hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş; anılan biyografinin ardından Hz. Ali'ye ait kırk sözün Türkçeye tercümesinden ibaret, H. 1276/ M. 1859'da Arap harfleriyle basılmış kitapçığı, ilkin Latin harflerine, sonra günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Kitapçığın Arap harfli sekiz sayfalık aslının tıpkıbasımı da yazının sonuna eklenmiştir. Bu makale de yazarın edebiyat tarihimizde yer tutan belli bir türle alâkalı metinleri neşretme istek ve gayretinin başka bir örneğidir.

17- “Manastırlı Mehmed Rifat Bey'in Matlûbu Külli Tâlib Tercümesi” *Celal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Mart 2012, Cilt: 10, Sayı: 1, s. 57-71.

Bu yazıda, 19. asrın ikinci yarısında ve 20. asır başlarında yaşamış şair ve yazarlardan Manastırlı Mehmed Rifat Bey'in (1851-1907) II. Meşrutiyet'ten sonra bastırılan *Cevâhir-i Çihâr-Yâr ve Emsâl-i Kibâr* adlı kitapçığının bir bölümü, Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek okuyucuların mütalâasına arz edilmiştir. Mehmed Rifat, Reşidüddin Vatvat'ın (ö. 573/ 1177?) dört halifenin yüzer sözünün derlenmesi ve Farsçaya tercümesinden ibaret eserleri hakkında bilgi vermiş; sonra tercüme çeşitleri ile nazmı nesre çevirme ve nesri nazma çekme usulü konusundaki fikirlerini dile getirmiş; bunun ardından Arapça vecizelerin karşılıklarını sıralamıştır.

18- “Sade Nesir Örneği Bir Vecize Derlemesi: Nesrû'l-leâli'nin Mütercimi Meçhul Bir Tercümesi”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, İstanbul 2012, Kış, Sayı: 5, s. 51-92.

Bu yazıda, “*Nesrû'l-leâli*” adlı Arapça güzel sözler derlemesinin ne zaman ve kimin tarafından yapıldığı belli olmayan, fakat 16. asır mahsulü olduğu tahmin edilen bir Türkçe tercümesi tanıtılıp incelenmiş; sonra tek nüshası (Süleymaniye Yazma Eser Ktp. Hacı Mahmud Efendi, No: 6415, v. 58a-73b) tesbit edilebilen kitapçığın Latin harflerine aktarılan metni ve dil içi çevirisi sunulmuştur. Sehven “*Sad-Kelime-i Ali- Türki*” başlığını taşıyan kitapçıkta, 265 Arapça sözün nesirle Türkçeye çevrildiği, zaman zaman da kısaca açıklandığı görülmektedir. Tahminimize göre, dergiyi çıkaranların hatasından dolayı çeviri yazı işaretlerinin bozuk çıkması bir tarafa bırakılırsa, bu makale başarılı bir metin neşri örneğidir.

19- “Üsküplü Mutasavvıf- Şair Sâdeddin Sırrî Hayatı, Bazı Yazı ve Şiirleri-II”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Nisan 2013, Cilt: 11, Sayı: 1, s. 427-445.

Bu yazıda önce 19. asrın ikinci ve 20. asrın ilk yarısında yaşamış Üsküplü mutasavvıf şair, yazar Sâdeddin Sırrî'nin (1869-1936) hayatı hikâye edilmiş; sonra 1909-10 yıllarında memleketinde haftalık olarak çıkarılan *Yıldız* dergisinde yayınlanmış Arap harfli bazı şiir ve yazıları Latin harflerine aktararak edebiyatsever okuyucuların mütalâasına sunulmuştur. Böylece ünlü şair Yahyâ Kemâl'in (Beyatlı, 1884-1958) hatıralarında takdirle bahsettiği, fakat günümüz edebî çevrelerinde pek bilindiği söylenemeyecek bir mutasavvıf şair, yazar ilim dünyasına tanıtılmıştır. Ceyhan'ın bu makalesi, 2010 yılında aynı konuda sunduğu tebliğin devamı ve tamamlayıcı parçası durumundadır.

20- (Muhammet Özdemir'le birlikte) “Hz. Ali'ye Ait Yüz Sözün Manzum Bir Tercümesi”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2013, Sayı: 10, s. 229-274.

Bu yazıda, 15 veya 16. asırda meydana getirildiği tahmin edilen, ancak mütercimi belirsiz “*Tercüme-i Sad-Kelime-i Ali*” (Hz. Ali'nin Yüz Sözünün Tercümesi) isimli bir eser ele alınıp incelenmiş; sonra bu çeviri, Arap harfli dört yazma nüshasına dayalı olarak Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek sunulmuştur. Kitapçıkta Hz. Ali'nin yüz sözünün birer kıt'ayla Farsçaya, bunun ardından aynı şekilde Türkçeye çevrildiği görülmektedir. Makaleden öğrenildiğine göre, adı geçen tercümede yer verilmiş Farsça kıt'alar, Reşidüddin Vatvat'ın (ö. 573/ 1177?) *Matlûbu Külli Tâlib...* isimli eserinden alınmıştır. Hüviyeti meçhul mütercimim tercümesi, anılan Arapça-Farsça eserin kısmî bir çevirisidir. Kırk beş sayfa hacmindeki bu makale, Hz. Ali sözlerinin asırlar boyunca adı veya mahlası belli edebî şahsiyetler yanında ismi belirsiz birtakım mütercimler tarafından da tercüme edildiğini göstermektedir.

21- “Vardarlı Abdülhâdî'nin Hz. Ali'ye Ait Yüz Söz Üzerine Şerhi Tuhfetü'l-ihvân'ın Günümüz Türkçesine Çevirisi”, *Yeni Türkiye*, Mart-Haziran 2015, Yıl: 21, Sayı: 67, s. 2461-2481.

Bu makalede, Ceyhan'ın daha önce bir Balkan sempozyumunda sunduğu bildiride yayınlanan eserin dil içi çevirisine yer verilmiştir. 16. asır Osmanlı âlim ve mutasavvıflarından Vardarlı Abdülhâdî Efendi, Hz. Ali'nin yüz sözünü bazı dostlarının isteği üzerine Türkçeye çevirmiş ve böylece meydana getirdiği kitapçığını “*Tuhfetü'l-ihvân*” ismiyle adlandırmıştır. Müstensihçe hatalı

yazıldığı anlaşılan tercüme yılını, mütercimın silsilename türünden başka bir kitapçığının yardımıyla tesbit eden Ceyhan, müderris Abdülhâdi Efendi'nin bu eserinde Reşîdüddin Vatvat'ın *Matlûbu Külli Tâlib...* adını koyduğu Arapça-Farsça kitabından geniş ölçüde faydalandığını da isbat etmiştir. Abdülhâdi Efendi, Hz. Ali'ye nisbet edilen her bir Arapça sözün tercümesinden sonra o vecizelerden çıkarılması gereken dersi de kaydetmiştir.

Tarihî-edebî metinlerden daha ziyade Türk edebiyatı, Osmanlı tarihi gibi ilim dallarında mütehassıs olanların faydalanabileceği, o eserlerin dilini bilmeyen günümüz okuyucularının bunları anlayamayacağı malûmdur. Bundan dolayı zamanımızda da değer taşıyan söz konusu metinlerin, çağımız Türkçesine de çevrilerek yayınlanması, daha çok sayıda okuyucu tarafından anlaşılmasını sağlayabilecek faydalı ilmî çalışmalar arasındadır.

22- (Halil Sercan Koşık'le birlikte) **“Ebü'l-Mâcid B. Sıdkı'nın Nehcü'l-belâga'dan Tercümeleri”**, *Türk Dünyası Kültür Araştırmaları Dergisi*, Aralık 2015, Sayı: 4, s. 41-62.

Bu yazıda önce Hz. Ali'ye ait bazı hutbe, hitabe, mektup ve vecizelerin derlenmesi suretiyle meydana getirilmiş *“Nehcü'l-belâga”* adlı meşhur Arapça eser hakkında bilgi verilmiş; sonra R. 1324-25/ M. 1908-1909 yıllarında çıkarılan *Gencîne-i Edeb* isimli dergideki bir yazı dizisi Latin harflerine aktarılmış ve günümüz Türkçesine çevrilerek faydalanmaya sunulmuştur. Bu makale, Türk kültür ve edebiyatında da geçmişte ve günümüzde değerli bir yer tutan kişilerden Hz. Ali'ye ait güzel sözlerin yalnız kitap yahut kitapçıklar hâlinde neşredilmediğini, belirli vakitlerde yayınlanan dergilerde de zaman zaman yayınlanmış olduğunu göstermektedir.

23- **“İslâm ve Türk Edebiyatı Çalışmalarında Bir Ömür: H. Ahmed Schmiede- Hayatı, Faaliyetleri ve Neşriyatı”**, *Hikmet Akademik Edebiyat Dergisi*, 2016, Cilt: 2, Sayı: 5, s. 63-86.

Bu makalede İslâm dini, Türk ve Azerbaycan edebiyatı gibi çeşitli konularda onlarca Almanca, Türkçe eser yayınlamış; bazı dinî ve edebî metinleri Almancaya çevirmiş; dergilerde, gazetelerde çok sayıda yazılar neşretmiş H. Ahmed Schmiede'nin (1935-2010) hayatı ve yayın faaliyetleri hakkında bilgi verilmiştir. Ceyhan, İslâm'ı kabul etmiş Alman yazarın hayatı ve şahsiyeti hakkında kendi eserleri başta olmak üzere çeşitli yayınlardan, dost ve yakınlarından bilgi edinmeye uğraşmış; faaliyetlerini tesbit edebilmek için yazılarının neşredildiği birtakım gazete ve dergileri taramış; bilhassa kitap yahut kitapçık hâlinde yayınlanmış eserlerini tanıtmaya çalışmıştır.

ULUSLARARASI BİLDİRİLERİ

1- “İznikli Bekâyî”, *I. Uluslararası Kocaeli ve Çevresi Kültür Sempozyumu Bildirileri*, 20-22 Nisan 2006, Kocaeli 2007, Cilt: 1, s. 380-398.

Ceyhan, tebliğinin “telif sebebi” sayılabilecek kısmından anlaşıldığına göre, bu bildirisini, on altıncı asır müderris, kadı ve şairlerinden İznikli Bekâyî’ye (ö. 1003/ 1595) ait *Gül ü Bülbül* mesnevîsinin 2000 yılında yayımlanması üzerine sunma lüzumunu duymuştur. Yazar, bir bakıma “Türk Tarih ve Edebiyatı Araştırmalarında Usûl Üzerine” yayınladığı makalesinde verdiği metodolojik bilgileri, bir örnek üstünde göstermek istemiş; böylece tarih ve edebiyat araştırmalarında rastladığı birtakım ihmâl ve noksanları gidermeye çalışmıştır. Bildiri metninde önce İznik’in müderris, âlim, mutasavvıf ve şairleriyle tanınmış bir şehir oluşundan bahis açılmış; sonra asıl konuya gelinerek İznikli Bekâyî’nin hayatı hakkında mevcut bütün biyografik, bibliyografik ve tarihî kaynaklardan faydalanılmaya çalışılarak genişçe bilgi verilmiştir. Adı geçen edebî şahsiyetin eserleri tanıtılırken de aynı dikkatli ve titiz araştırma yapılmış; onun sadece *Gül ü Bülbül* mesnevisi sahibi olmadığı, yazma mecmualarda rastlanan “Bekâyî“ mahlaslı bazı manzumelerin kendisine ait olabileceği, *Hikâye-i Şirvan Şah ve Şemâ’il Bânû* isimli mensur bir hikâye kitabının bulunduğu, ayrıca *Hikâye-i Hârûn Reşîd* ve *Kıssa-i Süheyl ü Nevbahâr* gibi eserlerin de söz konusu sanatkâr tarafından meydana getirilmesinin ihtimâl dahilinde görüldüğü anlatılmıştır.

Bildiri sonunda tarihî-edebî bir şahsiyetin hayat hikâyesi ve eserleri araştırılıp yazılırken nelere dikkat edilmesi lâzım geldiği birkaç madde hâlinde özetlenmiştir. Bu tavsiyelere uyularak yazılacak biyografi, eser, madde ve makalelerin daha sağlıklı, daha mükemmel olacağı, bir örnek üzerinde tatbiki biçimde ortaya konmuş bulunmaktadır.

2- “Azmi’nin Kırk Hadis Tercümesi”, *Prof. Dr. Abdülkadir Karahan’ın Anısına Uluslararası Divan Edebiyatı Sempozyumu*, 27-28 Mayıs 2008, Beykoz Belediyesi, İstanbul 2008, s. 131-156.

Bu bildiride, 16. asır şairlerinden Azmi’nin H. 976 (M. 1568-69) yılında Mustafa Paşa adına yaptığı bir manzum kırk hadis tercümesi söz konusu edilmiştir. Çünkü hatırasına sempozyum tertip edilen Abdülkadir Karahan’ın tanınmış eserlerinden biri, *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadis* adlı kitabıdır. Ceyhan, Karahan’ın anılan eserinde tanıtılmamış olan bir kırk hadis tercümesini inceleyip neşretmeyi kararlaştırmıştır. Aslında bu metni 2001 yılında Ahmet Sevgi, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü *Türkiyat Araştırmaları Dergisinde* bir yazma nüshasına dayanarak yayımlamış;

makalesinde söz konusu kırk hadis tercümesinin Priştineli Azmî tarafından yapıldığını, bazı şuara tezkirelerindeki kayıtlara dayanarak iddia etmiş; bu iddiasını isbat etmek üzere deliller de ileri sürmüştür.

Bu kırk hadis tercümesinin Priştineli Azmî'ye ait olamayacağını, yine aynı devir şairlerinden Azmî Pir Mehmed'in eseri olabileceğini başka bazı delillerle isbat etmeye çalışan Ceyhan, söz konusu kitapçığın kaynağını tesbit edebilmek için mukayeseli araştırmalar yapmış; metnini üç yazma nüshasına dayalı olarak hazırlamıştır. Manzumeleri günümüz Türkçesiyle nesre çevirmeyi de gerekli bulan naşirin neşrettiği metnin önceki yayından başka bir farkı da hadislerin kaynaklarının araştırılıp mümkün olduğu kadar tesbit edilmeye çalışılmasıdır. Sonuçta eser sahibinin hüviyetini daha derinlemesine inceleyerek bu konudaki soru işaretlerini delillerle gidermeyi hedefleyen, nüsha farklarını aksettiren ve günümüz Türkçesine çeviriyi de içine alan bir metin ortaya konmuştur.

Ceyhan'ın neşrettiği metnin eksikliği ise, sempozyum tebliğlerini neşre hazırlayan belediye çalışanlarının karşılaştığı teknik meselelerden ötürü, bazı dipnotların karışmış ve çeviri yazı işaretlerinin çıkmamış olmasıdır.

3- “Üsküplü Mutasavvıf- Şair Sâdeddin Sırrî- Hayatı, Bazı Manzum ve Mensur Eserleri”, *Uluslararası Balkanlarda Türk Varlığı Sempozyumu-II*, Bildiriler, haz. Ünal Şenel, Manisa 2010, Cilt: 1, s. 186-213.

Bu tebliğde, Üsküplü mutasavvıf şair, yazar Sadeddin Sırrî'nin (1869-1936) hayatı hakkında kısaca bilgi verildiği; anılan biyografinin ardından 1909-10 yıllarında *Yıldız* adlı haftalık dergide çıkmış bazı dinî, edebî, ahlâkî, siyasî yazı ve şiirlerinin Latin harflerine aktarıldığı görülmektedir. Böylece türlü eser yahut yazılarda adına ve hayat hikâyesine zaman zaman rastlanan Üsküplü Sâdeddin Sırrî hakkında genişçe bilgi verilmiş; onun şiir ve nesirlerinden de birtakım örnekler sunulmuştur. Ünlü şair Yahyâ Kemâl'in (1884-1958) çocukluğu ve hususî hayatında yer tutan bir şahsiyetin, edebî çevrelerce iyi bilinmeyen yazarlık ve şairlik yönü, numune olarak seçilen metinler yardımıyla ortaya konmuştur.

4- (Hasan Cankurt'la beraber), “Vardarlı Bir Hocadan Dostlara Armağan: Hz. Ali'nin Yüz Sözünün Şerhi: Tuhfetü'l-ihvân”, *Uluslararası Balkanlarda Türk Varlığı Sempozyumu Bildirileri*, (10-12 Mayıs 2012), haz. Ünal Şenel, Manisa 2012, s. 279-311.

Daha önce yazarın başka bir makalesi dolayısıyla temas edildiği gibi, bu bildiriye, 16. asır Osmanlı âlim ve mutasavvıflarından Vardarlı Abdülhâdî

Efendi'nin "*Tuhfetü'l-ihvân*" adını koyduğu Türkçe bir kitapçığı tanıtılmış; anılan eserin hangi tarihte meydana getirildiği konusunda müstensihthen ileri gelen yanlış -müellifin silsilename türünden bir yazısının yardımıyla- tesbit edilip düzeltilmiştir. Söz konusu kitapçık, Hz. Ali'nin ünlü Arap âlimi Câhız (ö. 255/ 869) tarafından derlenmiş yüz Arapça sözünün dilimize mensur olarak tercümesinden ve kısaca şerhinden ibaret bir eserdir. Tanıtılıp incelenen eserin metni, tesbit edilebilen yegâne yazma nüshasına dayanılarak Latin harflerine aktarılmıştır.

5- (Halil Çeçen'le birlikte), "**Diyarbakirli Bir Hattat, Müderris ve Nakîbü'l-eşrâf: Seyyid Kâsım Gubârî ve Hz. Ali'den Yüz Söz Tercümesi**", *Uluslararası Diyarbakır Sempozyumu* 02-05 Kasım 2016, Diyarbakır 2017, Cilt: 2, Sayı: 819-849.

Bu bildiriye, Kâsım Gubârî'nin hayatı hakkında belli başlı biyografik ve tarihî kaynaklardan faydalanılarak bilgi verilmiş; sonra ona ait olduğu tahmin edilen "*Tercüme-i Sad-Kelime-i Cenâb-ı Şâh-ı Velâyet*" isimli manzum eser ele alınıp şekil ve muhteva yönünden incelenmiştir. Mütercim Hz. Ali'ye nisbet edilen yüz Arapça vecizeyi, ikişer beyitli nazımlar hâlinde Türkçeye tercüme ettiği görülmektedir. Tebliğin başlangıcında tarihî-edebî bir şahsiyetin hayatının biyografik, bibliyografik kaynaklardan nasıl araştırılması gerektiği Gubârî örneğinden hareketle anlatılmış; onun manzum bir eseri, dört yazma nüshasına dayalı olarak Latin harflerine aktarılmış; günümüz Türkçesine de çevrilmiştir.

Ancak bu bildiriye de -yine onu baskıya hazırlayanların farklı yazı tiplerinin kullanıldığını göz ardı etmeleri yüzünden- teknik bir arıza görülmekte; çeviri yazı işaretleriyle bazı Arapça ibarelerin kusurlu çıktığı göze ilişmektedir.

6- "**27 Mayıs Mağduru Bir Demokrat Şair ve Yazar: Mehmet Süleyman Teymuroğlu- Hayatı ve Eserleri**", *Uluslararası Darbe Sempozyumu*, Adnan Menderes Üniversitesi 26-27-28 Mayıs 2017, Aydın, Cilt: 1, s. 41-88.

Bu bildiriye, Ankara Hukuk Mektebi mezunlarından ve TBMM zabıt kâtiplerinden olan Mehmet Süleyman Teymuroğlu'nun (ö. 1964) hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş; 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra nasıl bir muameleye maruz kaldığı anlatılmıştır. Böylece hayatına ve eserlerine dair ansiklopedilerde, belli başlı biyografik kaynaklarda pek bilgi bulunmayan şair, yazar Teymuroğlu'nun biyografisi, resmî vesikalara ve aile fertlerinden alınan bilgilere dayanılarak tafsilatlı şekilde yazılmış; yayınları hakkında da gerekli malûmat verilmiştir.

7- “Sivaslı Mutasavvıf Şair Ahmed Fehmi (Erturan) Hakkında Yeni Bilgiler”, *Sivas Kongresinin Yüzüncü Yılında Her Yönüyle Sivas Uluslararası Sempozyumu*, Editörler: Hakan Yekbaş, Ahmet Yüksel, Sivas 2019, Cilt: 4, s. 337-370.

Önceki yıllarda Sivaslı mutasavvıf şair Ahmed Fehmi'nin (Erturan, 1884-1965) Mevlidini ve bazı şiirlerini yayınlayan Ceyhan, bu bildirisinde Diyanet İşleri Başkanlığı Arşivinde bulunan dosyasından ve Arap harfli el yazması hâlindeki şiir defterinden hayatına dair edindiği bilgileri nakletmiştir. Böylece söz konusu edebî şahsiyete dair daha önceki yayınlarında torunlarından aktardığı bazı bilgileri de değerlendirmiş ve resmî vesikalarda onların dayanağını bulamadığı için düzeltilmesini gerekli görmüştür. Yazar, bu bildirisinde Ahmed Fehmi Bey'in birtakım şiirlerini daha Latin harflerine aktarmış; ayrıca nüshası nadir bir kitapçığının metnine ve dil içi çevirisine de yer vermiştir.

8- “Yunus Emre Hakkındaki Tarihi- Biyografik Kaynaklara Bütüncül Bir Bakış”, *Uluslararası Yunus Emre ve Anadolu'da Türk Yazı Dilinin Gelişimi Sempozyumu*, 4-6 Ekim 2018, Bildiriler Kitabı, Kırşehir 2020, s. 1-19.

Bu yazıda, *Âşıkpaşazâde Tarihi, Nefehâtü'l-üns, eş-Şekâyıku'n-Nu'mâniyye...*, *Âşık Çelebi Tezkiresi* gibi 15. asırdan 20. asrın ilk çeyreğine kadar meydana getirilmiş birtakım tarihî, biyografik ve tasavvufî eserlerin Yunus Emre hakkında verdiği bilgiler nakledilip değerlendirilmiş; şairin yaşadığı asra dair kendi şiirleri arasında dolaylı yönden bilgi ihtiva eden bir beyti üzerinde durulmuştur. Tebliğde ayrıca Yunus Emre'nin -biri hariç- şuara tezkirelerinde tanıtılmayışının sebebi araştırılarak küçümsendiği hususundaki iddia tenkit edilmiş; divan yahut mesnevi sahibi edebî şahsiyetler tarafından saygıyla anılışına ait bazı örnekler gösterilmiştir.

ULUSAL BİLDİRİLERİ

1- “Eski Türk Edebiyatında Sad-Kelime-i Ali Derleme Tercüme ve Şerhlerine Dair”, *Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Manisa 1997, sayı 1, s. 232-255.

Ceyhan, bu bildiriye 11-13 Eylül 1996 tarihinde Celal Bayar Üniversitesi tarafından Manisa'da tertip edilen I. Türk Tarihi ve Edebiyatı Kongresi'nde sunmak üzere hazırlamıştır. Söz konusu tebliğde, başlığından da anlaşıldığı üzere, Eski Türk Edebiyatı'nda “*Sad-Kelime-i Ali*” gibi adlar taşıyan bazı edebî, ahlâkî eserler ele alınmakta; Hz. Ali sözleri konusunda yapılan derleme, tercüme ve şerhler hakkında umumî bilgi verilmektedir. Yazının “Giriş” kısmında dört halifenin hayatı ve kişilikleri çevresinde meydana gelen fazilet-

name, methiye, mevlid, menkıbe gibi bazı edebî türler ve söz konusu türlerin meşhur örnekleri hakkında bilgi verilmekte; I. Bölüm'ünde özdeyişlerine ait birtakım eserler tanıtılacak olan Hz. Ali'nin hayatına kısa bir bakıştan sonra, ona nisbet edilen birtakım manzum ve mensur metinlere temas edilmektedir. II. Bölüm'de ise önce Hz. Ali vecizelerinin derlenme, çevrilme ve açıklanma sebepleri üzerinde durulmakta; sonra Arap ve Fars edebiyatında bu konuda meydana getirilmiş bazı eserler kısaca tanıtılmaktadır.

Bu bölümün üçüncü faslında asıl konuya gelinmiş ve Türk Edebiyatı'nda Hz. Ali özdeyişleriyle ilgili olarak on beşinci asırdan yirminci yüzyıl başlarına kadar ortaya konmuş on beş civarında eser hakkında bilgi verilmiştir. Bu tür eserlerin şekil özellikleri konusunda bazı tesbitler sıralandıktan sonra, "III. Bölüm" başlığı altında "Hz. Ali'nin Yüz Sözü" ve anılan özdeyişlerin Türkçe tercümelemleri verilmiştir.

Bu uzunca bildiri metni, Ceyhan'ın sonraki yıllarda kitap çapında geliştirip genişlettiği bilinen konuya ait toplu bir bakışının sonucu, Türk Edebiyatında yer tutan bir türün incelemesine başlangıç mahiyetindedir.

2- "Eski Bir Üsküdar Sakini: Maarif Nazırı Münif Paşa'nın İki Manzum Eseri", *Üsküdar Sempozyumu, I, Bildiriler*, İstanbul 2004, c. 2, s. 435-456.

Bu bildiriye, eski maarif nazırlarından Münif Paşa'nın (ö. 1910) biri hece, diğeri aruz ölçüsüyle yazdığı iki manzumesi tanıtıldıktan sonra Latin harflerine çevrilerek sunulmuştur. Münif Paşa, hece ölçüsüyle yazdığı "*Destân-ı Âl-i Osmân*" isimli eserinde, Osmanlı hanedanına bağlı hükümdarların adlarını sayarak saltanat sürdükleri yılları kısaca tarif ve tasvir etmektedir. Ceyhan, anlaşılmasını kolaylaştırmak üzere, söz konusu manzumeyi günümüz Türkçesiyle nesre de çevirmiştir. Tebliğ sahibi, terkîb-i bend şeklindeki manzumeyi bend bend nesre çevirdikten sonra, izah ve tahlil de etmiştir. Bu bildiri, Ceyhan'ın Yeni Türk Edebiyatı'na duyduğu alâkayı ve edebiyatımızın anılan devri konusunda da zaman zaman ilmî araştırma ve yayınlar yaptığını gösteren örneklerden biridir.

3- "Manisalı Bir Sanatkâr Mutasavvıf: Hasan Rızâ Efendi ve Dîvânı", *Manisa Şehri Bilgi Şöleni Bildiriler*, 29-30 Eylül 2005, Manisa 2006, s.131-176.

Bu bildiriye, 19. asırda mevlidhanlığıyla meşhur Hasan Rızâ Efendi'nin tarihî ve menkıbevi hayatı hakkında bilgi verildikten sonra, H. 1290/ M. 1873 yılında İstanbul'da Arap harfleriyle basılmış olan Türkçe divanı, Latin harflerine çevrilerek sunulmuştur. Yazar, bu tebliğiyle daha ziyade menkıbevi bir şahsiyet olarak tanınan bir şairin edebî ve tasavvufî yönlerini de ortaya

koymuş; onun şiirlerini yayımlayarak mahallî kültür ve edebiyata da hizmet etmiştir.

4- “Ahmed İzzet Paşa'nın Edebî Şahsiyeti ve Bazı Şiirleri”, *Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri*, 21-25 Mayıs 2007, Sivas 2007, c. 2, s. 321-352.

Bu bildiriye, 19. asrın ikinci yarısının tanınmış valilerinden biri olan Ahmed İzzet Paşa'nın (1813-1893) edebiyatla alakalı yönü ortaya konmuş; ayrıca *Mevlid* türündeki eseriyle tesbit edilebilen diğer manzumeleri Latin harflerine çevrilerek sunulmuştur. Naşir, şair valinin kaside, gazel, kıt'a şeklindeki bu şiirlerini günümüz Türkçesine de çevirmiştir. Böylece tarih kıt'ası biçimindeki manzumelerinin bir kısmı, 1972'de Oral Onur tarafından *Edirne Türk Tarihi Vesikalarından Kitabeler* adlı eserde -oldukça hatalı bir şekilde- yayımlanan Ahmed İzzet Paşa'nın, bilinen belli-başlı şiirleri, sağlıklı bir biçimde neşredilmiştir.

5- “Yayaköylü Ahmed Reşid Efendi'nin Nuhbe-i Vehbî Şerhi”, *Kırkağaç Sosyo-Ekonomik Tarih Sempozyumu Bildirileri*, haz. Kenan Erdoğan- Mehmet Günay, 6-7 Eylül 2007, s.116-135.

Bu bildiriye önce 18. asrın ikinci yarısı ve 19. asır başlarının tanınmış şairlerinden biri olan Sünbülzâde Vehbî'nin (ö. 1809) “*Nuhbe-i Vehbî*” adını koyduğu Arapça-Türkçe manzum sözlüğü hakkında bilgi verilmiş; sonra anılan eser için Kırkağaç- Yayaköylü Ahmed Reşid Efendi'nin H. 1256/ M. 1841 senesinde yazdığı ve H. 1259/ M. 1843 yılında İstanbul'da basılan mensur şerh, iktibaslarla tanıtılmıştır.

6- “Sivaslı Şair Ahmed Fehmi ve Mevlidi”, *Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri*, 27-30 Ekim 2008, Sivas 2009, 1, s. 577-619.

Bu bildiriye, 1341/1923-24 yılında mevlid türünde bir eser meydana getiren Sivaslı mutasavvıf-şair Ahmed Fehmi Erturan'ın (1884-1965) hayatı anlatıldıktan sonra eserleri hakkında bilgi verilmiş; nihayet Mevlid'inin metni, ikisi Arap, biri Latin harfli üç nüshasına dayanılarak dikkatlere sunulmuştur. Naşir, neşrettiği tarihî edebî metinlerin hemen hemen hepsinde olduğu gibi, söz konusu bildirisinde de tanıtıp incelediği eseri günümüz Türkçesine çevirmiştir.

7- “Hasan Rızâ Efendi’nin Bilinmeyen İki Eseri”, 19. Yüzyıl Manisa’sında Bir Kültür Ocağı Entekkeliler Sempozyum Manisa 15 Kasım 2008, haz. Mehmed Veysî Dörtbudak, Gürol Pehlivan, Manisa 2010, s. 43-92.

2005 yılında Manisalı mutasavvıf-şair Hasan Rızâ Efendi’nin (ö. 1307/ 1890) Arap harfleriyle basılmış Türkçe divanını Latin harflerine çevirerek yayımlayan Ceyhan, bu defa aynı edebî şahsiyetin iki kitapçık hacmindeki mensur tasavvufî yazılarını tanıtarak neşretmiştir. Naşir, yayımlanan bildirisinde, anılan yazıların önce günümüz Türkçesine çevirdiği metinlerine; bunları müteakiben Latin harflerine aktardığı asıllarına yer vermiştir.

8- “Ahmet Paşa’ya Bir ‘İsnad’ Dolayısıyla Divan Şiirinde Aşkın Niceliği”, *Bursalı Şair Ahmet Paşa ve Dönemi*, editör Bilal Kemikli, Bursa 2010, s. 254-272.

Bu bildiride, 15. asrın ikinci yarısının tanınmış divan şairlerinden Bursalı Ahmed Paşa’nın (ö. 902/ 1496-97) hapsine sebep olarak tezkirelerde anlatılan hadise ele alınıp tahlil edilmiş; bir örnekten hareketle “Divan Edebiyatı”nda aşk anlayışı, edebiyat tarihimizin söz konusu zamanlarındaki şairlerin çoğu veya hepsinin anormal aşka düşkün olduğu iddiaları etraflıca incelenip objektif bir şekilde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

9- “Demirci’de de Faal Bir Tasavvufî Ekolün Piri Seyyid Muhammed Fethü’l-maârif ve Türkçe Şiirleri”, *I. Demirci Araştırmaları Bilgi Şöleni*, 05-06 Kasım 2010, İstanbul 2011, s. 229-272.

Bu bildiride, önce 18. asrın ikinci yarısında ve 19. asrın ilk çeyreğinde Mısır ve İstanbul’da yaşamış mutasavvıf şair, yazar Seyyid Muhammed Fethü’l-Maârif’in (ö. 1240/ 1824) hayatı hakkında yapılan yayınlardan bahsedilmiş; sonra bilinen neşriyattan ve onun elde bulunan manzum ve mensur eserlerinden faydalanılarak biyografisi yazılmıştır. Mutasavvıf şairin manzumeleri konusunda umumî bir değerlendirme yapılarak Türkçe şiirleri, divanının bilinen yegâne nüshasına istinaden sıralanmıştır. Bildiriden öğrenildiğine göre, Seyyid Muhammed Fethü’l-maârif’in irfani yoluna bağlı kişiler Demirci’de de yaşamış; ona ait el yazması divan nüshası ise 1984-88 yılları arasında bu çevreden toplanıp Ege Üniversitesi Merkez Kütüphanesine kazandırılmıştır. Böylece tarihî ve menkıbevi hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan bir sufi şairin Türkçe şiirleri, ilim dünyasının mütalâasına açılmış olmaktadır.

10- “Lâmî Çelebi'nin Şevâhidü'n-nübüvve Tercümesi Üzerine”, *Bursalı Lâmi Çelebi ve Dönemi*, Bursa 2011, s. 225-246.

Bu bildiriye, önce 16. yüzyılın verimli edebî şahsiyetlerinden biri olan Bursalı Lâmi Çelebi'nin (ö. 938/ 1532) şairlik ve nasirliği hakkında bazı tezkire ve tarih yazarlarının değerlendirmeleri nakledilmiş; sonra onun Farsçadan Türkçeye çevirdiği mensur eserlerden biri, *Şevâhidü'n-nübüvve* tercümesi tanıtılmıştır.

11- “Sivaslı Sarıhatipzâdeler Ailesine Ait Yazma Bir Mecmua”, *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarıhatipzâdeler*, Sivas 2011, s.107-140.

Bu bildiriye, Sivas Valiliği Ziya Bey Kütüphanesi 134 numarada kayıtlı, 112 yaprakтан ibaret yazma mecmua tanıtılmıştır. Tebliğ sahibi, Klâsik Türk Edebiyatı yönünden hayli önem taşıyan mecmualar hakkında umumî bilgi vererek söze başlamış; sonra incelediği mecmuanın 18. asrın ikinci yarısı ve 19. asrın başlarında meydana getirildiğini tahmin etmiştir. Ceyhan, bu yazmada Ahmed Hamdî, Müftü Numan Sâbit Efendi gibi Sarıhatipzade ailesine mensup edebî ve ilmî şahsiyetlere ait kayıtlar üzerinde durmuş; Ahmed Hamdî veya Numan Sâbit tarafından yazıldığı belirtilen bazı manzum ve mensur eserleri tanıtmış; sehven onlara ait gösterilen metinlerin başka şairlerin verimleri olduğunu da isbat etmiştir. Mecmuada Sarıhatipzade ailesi dışındaki kayıtlardan, şiir ve resmî yazı örneklerinden de bahseden yazar, bu bahislerin ardından diğer metinlerden seçtiği numunelere yer vermiştir.

12- “Hz. Ali Cenk-namelerinin Tesirleri ve Yeniden Yazılması Meselesi”, *Âşık Paşa ve Anadolu'da Türk Yazı Dilinin Oluşumu Sempozyumu -Bildiriler-* 1-2 Kasım 2013, Kırşehir, haz. M. Fatih Köksal, s. 115-154.

Bu bildiriye, daha ziyade 13-19. asırlar arasında Anadolu başta olmak üzere Türkçenin konuşulduğu geniş coğrafyada çeşitli şairler tarafından yazılmış manzum yahut mensur Hz. Ali cenk-nameleri, konuları ve verdikleri mesajlar yönünden topluca incelenmiş; bu gibi popüler halk kitapları karşısında âlim, şair ve yazarların biri menfi, diğeri müsbet olmak üzere iki tavrı olduğu üzerinde durulmuştur. Osmanlı asırlarında ve Cumhuriyet devrinde bu eserler hakkında bazı şair ve yazarların hatıralarını da nakleden tebliğ sahibi, söz konusu hikâyelerin tekrar yazılması gerektiğini belirterek yeniden telifi sırasında gözetilmesini lüzumlu bulduğu birtakım esasları sıralamıştır.

13- “Hayrî-nâme-i Nâbî Hakkındaki Bazı Takdir ve Tenkitler”, *Nâbî (Sempozyum Bildirileri)*, Ankara 2014, s. 543-574.

Bu bildiride, 17. asrın ikinci yarısı ve 18. asrın ilk çeyreğinde yaşamış meşhur şairlerimizden Nâbi'nin (1642-1712) 1701'de oğlu adına yazdığı, *Hayrî-nâme* isimli, nasihatname türünden mesnevisinin asırlar boyunca edebî şahsiyetlerce nasıl takdir veya tenkit edildiği tezkire, tarih, antoloji, biyografi gibi çeşitli eserlerden iktibaslarla gösterilmiş; çalışmanın sonunda toplu bir değerlendirme de yapılmıştır. Tebliğ sahibi, söz konusu mesnevinin 18 ve 19. asırda umumiyetle beğenildiğini ve övüldüğünü, 20. asırda ise -yine yer yer takdir edilmekle birlikte- bazı tenkitlere de hedef olduğunu ortaya koymuştur.

14- “Fikret’in Târih-i Kadîm ve Târih-i Kadîm’e Zeyl Şiirlerinin Meydana Getirdiği Bazı Tesir ve Reaksiyonlar”, 2. İslâmi Türk Edebiyatı Sempozyumu, İzmir, 2015, s. 333- 386.

Bu bildiride, “Edebiyât-ı Cedîde” şairlerinden Tefvik Fikret’in (1867-1915) II. Meşrutiyet’ten önce yazdığı, gizlice ve şair ismi bildirilmeksizin bastırılan *Târih-i Kadîm* adlı şiirinin yazılış sebepleri, yayılma şekli ve Arap harfleriyle basılış tarihleri tesbit edilmiş; öz olarak muhtevası üzerinde durulduktan sonra meydana getirdiği birtakım reaksiyonlar anlatılmıştır. Tebliğde, Fikret’in Batılılaşma taraftarı şahıs ve gruplarca memnuniyetle karşılanan bu inkâr şiirinin, Mehmed Âkif başta olmak üzere, maarif nazırı Emrullah Efendi, Ahmed Hikmet Müftüoğlu, Emin Hâkî gibi çeşitli kişilerce tenkit edildiği, Sivaslı Fazlullah, Ahmed Avni, Mehmed Ali Aynî, Fuad Şemsi vb. şair ve yazarlarınsa reddiyelerine hedef olduğu ortaya konmuştur.

KİTAPLARI

1- *Bedr-i Dilşâd’ın Murad-nâmesi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1997, 2 c., 1068 s.

1991-94 yılları arasında hazırlanan bu doktora tezinin konusunu, Ziyaroğullarından Emîr Keykâvus’un H. 475/ M. 1082 yılında yazdığı “*Kâbus-nâme*” adıyla tanınan Farsça mensur *Nasihat-nâme*’nin Bedr-i Dilşâd tarafından H. 829-30/ M. 1426-27 yılında Sultan II. Murad adına yapılan manzum tercümesinin incelenmesi ve metninin transkripsiyon sistemiyle Latin harflerine aktarılması teşkil etmektedir.

Çalışmanın “Giriş” bölümünde nasihat-nâme, siyaset-nâme ve ansiklopedik eser türleri konusundaki malûmat kısaca hatırlatıldıktan sonra, I. Bölüm’de *Murad-nâme* şairi Bedr-i Dilşâd’ın hayatı ve edebî kişiliği hakkında mesnevisine dayanılarak bilgi verilmiş; Mahmud bin Mehmed Dilşâd-ı Şirvânî adı altında yazılmasına rağmen, bu şaire ait olduğu tahmin ve iddia edilen tıp, tarih ve coğrafya gibi ilim dallarına dair eserler de tanıtılmıştır.

II. Bölüm'de *Kābus-nāme* ile *Murad-nāme* hakkında mukayeseli bilgi verilmiş ve *Murad-nāme*'nin 51 babı günümüz Türkçesiyle nesre çevrilerek özetlenmiş; böylece okuyucunun eserden kolayca faydalanması sağlanmak istenmiştir. III. Bölüm'de *Murad-nāme*'nin Ankara Milli Kütüphanede bulunan ve müellif hattı olduğu anlaşılan nüshasının çeviri yazılı metni yer almaktadır. Böylece elde tek yazma nüshası bulunan; ahlāk, edebiyat, eğitim, musiki, siyaset, tıp gibi çeşitli ilim ve sanatların tarihi bakımından değer taşıyan hacimli bir mesnevi, belirtilen konularla alākalı kişilerin incelemelerine açılmış olmaktadır.

2. Türk Edebiyatı'nda Hazret-i Ali Vecizeleri, Öncü Kitap, Ankara 2006, 559 s.

Ceyhan'ın yıllarca emek vererek hazırladığı bu eser, daha önce ifade ettiğimiz gibi, 1997 yılında yayımlanan bir bildirisinin kitap çapında genişletilmiş şeklidir. Kitabın "Giriş" kısmında dört halifenin hayatı ve şahsiyetleri etrafında gelişen edebî türler hakkında bilgi verilerek bu çeşit eserlerin en meşhurları örnek olarak anılmış; daha sonra Hz. Ali'nin hayat hikâyesi yazılarak ilmî mirası üzerinde durulmuş; ona nisbet edilen birtakım manzum ve mensur eserler de tanıtılmıştır. *Nehcū'l-Belāga*, *Divānū Alī* gibi Hz. Ali'ye atfedilen eserler hakkında, ona ait kabul edilen vecizelerin Türkçe tercümelerinin kaynaklarından olmaları dolayısıyla derli-toplu ve objektif bilgi verilmiştir. Eserin asıl konusu, Türk edebiyatında Hz. Ali vecizelerine dair 15. asırdan 20. yüzyıl başlarına kadar meydana getirilmiş belli başlı manzum ve mensur eserlerin tanıtılıp incelenmesidir. Yazar, önce sanatkârı bilinmeyen on eseri ele alıp tanıtmış; daha sonra sanatkârı bilinen kırk tercüme ve şerhi incelemiştir.

III. Kapı'da önce Hz. Ali'nin Türkçeye tercüme edilmiş vecizelerinin kaynaklarından biri durumundaki *Divānū Alī*'den seçilen 108 beytin Arapça aslıyla Türkçe manzum ve mensur tercümesine yer verilmiştir. Bunun ardından Hz. Ali'nin Cāhız (ö. 255/ 869) tarafından derlenen, Reşidüddin Vatvat (ö. 573?/ 1177?) tarafından çevrilip açıklanan, Türkçeye birçok defa tercüme edilen, yine dilimizle şerhleri yazılan "*Sad Kelime*"si sıralanmış; üçüncü olarak "*Emsâl-i Alī*" başlığı altında *Nesrū'l-leâli* isimli meşhur derlemedeki vecize ve diğer özdeyişler, Türkçe çevirileriyle birlikte kaydedilmiştir. "Sonuç" kısmında ise yapılan araştırma neticesinde edinilen bilgiler özetlenmiştir.

Bu eserde akademik bir araştırma yapılmış olmakla birlikte geniş okuyucu kitlesinin de ilgisini çekebilecek mühim bir konu ele alınmış; İslâm-Türk tarih, kültür ve edebiyatında değerli bir yeri bulunan Hz. Ali'nin vecizeleri hakkında bilgi verilmiştir. Söz konusu çalışma, Türk Edebiyatı'nda mevlid, kırk hadis,

mirac-name, naat, esmâ-i hüsnâ, yüz hadis... gibi türlerle alâkalı incelemelerin yeni bir örneğidir.

Eski Türk Edebiyatı bilim dalıyla alâkalı yayınlanan kitapların önemli bir kısmının en hacimli bölümünü bir şair veya yazarımıza ait metnin teşkil ettiği göz önünde bulundurulursa, bu çeşit yüzlerce sayfalık telifi eserlerin ne derece büyük bir emek sonucu olduğu daha iyi anlaşılabilir. Ceyhan, edebiyat tarihimizde mühim yer tutan bir konuya ait eserleri, bilinen başlangıcından çağımıza kadar incelemiştir; böylece takdire değer bir ilmî araştırma semeresi meydana getirmiştir. Eser hakkında Alim Yıldız (Yıldız 2006: 40), Fâzile Eren (Eren, 2006: 46), Meliha Y. Sarıkaya (Sarıkaya, 2008: 259-263), İsmail Avcı (Avcı, 2006: 110-114; Avcı, 2008: 405-408), Emine Ayten (Ayten, 2010: 66-67), Yavuz Bülent Bâkiler (Bâkiler, 2011: 3) gibi akademisyen, şair-yazar ve lisansüstü öğrenim gören öğrenciler birer tanıtma yazısı neşretmiştir.

3. On Altıncı Osmanlı Âlimlerinden Azmî Pîr Mehmed Bey ve Dîvânı, Manisa 2006, 187 s.

Ceyhan, bu eserinde, on altıncı asır Türk edebiyatının tanınmış şahsiyetlerinden biri olan Azmî Pîr Mehmed Bey'le (ö. 990/ 1582) ilgili makalesini genişletip derinleştirmiş; söz konusu şairin hem hayatı, hem de eserleri hakkında daha çok ve sağlıklı bilgiler vermiştir. Böylece makalede 43 sayfa tutan inceleme, kitapta takriben iki katına çıkarılarak 80 küsur sayfaya ulaşmıştır. Eserde divan ve onunla alâkalı metin de yine 80 küsur sayfayı kaplamaktadır. Naşir, bu divanın ardından, çeşitli yazma mecmualardan derlediği "Azmî" mahlaslı bazı manzumelere de yer vermiştir. Divanda geçen birtakım kelime, isim, terim, terkip ve telmihlere dair açıklayıcı notlar, Arapça ayet, hadis, özdeyiş, şiir ve atasözleriyle Farsça şiirlerin çevirileri ise çalışmanın sonunda bulunmaktadır.

Ceyhan, böylece bilinen tek nüshası Paris Millî Kütüphanede bulunan Türkçe bir divanı, bilim dünyasına tanıtip sunmuştur. Edebiyat tarihimizin bütün yönleriyle tanınması ve olabildiğince mükemmel yazılabilmesi için, bu tür monografilerin ve metin neşirlerinin gerekli olduğu açıktır. Bu çalışma da inşa edilebilecek büyük yapının bir taşı değerindedir.

4. Reşîdüddin Vatvat, Hazret-i Ali'nin Yüz Sözü Gül-i Sad Berg, Çeviren Hocazâde Abdülaziz Efendi, Hazırlayan Âdem Ceyhan, İstanbul, 2008, Buhara Yayınları, 192 s.

Bu eserde, 16. asrın tanınmış tarihçi ve şeyhülislâmlarından Hoca Sadeddin Efendi'nin oğlu Abdülaziz Efendi'nin (1575-1618) hayatı hakkında,

kaynaklardan edinilebildiği kadar genişçe bilgi verilmiş; daha sonra telif ve tercüme eserleri, iktibaslarla tanıtılmış; çalışmanın asıl konusu olması dolayısıyla bilhassa Farsçadan yaptığı *Matlûbu Külli Tâlib* çevirisi (*Gül-i Sad-berg*) üzerinde daha çok durulmuştur. Bu bahislerin ardından, ilkin eserin günümüz Türkçesiyle nesre çevirisi sunulmuş; bunun ardından aslî metni, üç yazma nüshasına dayanılarak transkripsiyon sistemiyle verilmiştir.

Böylece edebiyat tarihimizde “Gül-i Sad-berg” adını taşıyan edebî eserlerden biri daha ilim dünyasına tanıtılmış; ayrıca siyasetname kategorisine de dahil edilebilecek ahlâkî bir eserin metni, bütün olarak ilgililerin istifadesine sunulmuştur. Ceyhan'ın bu yayını hakkında Ahmet Sevgi (Sevgi, 2008), Aynur Sezer (Sezer, 2009: 47) ve Abdullah Arı (Arı, 2010: 93-94) tarafından birer tanıtma yazısı yayımlanmıştır.

5. *Ahlâk Düsturu- Hazret-i Ali'nin Şiir ve Vecizelerinden Seçmeler*, Çeviren Ahmed Raşid, haz. Âdem Ceyhan, Buhara Yayınları İstanbul 2010, 91+5 s.

Bu kitapçıkta, kimliği hakkında bilgi bulunamayan Ahmed Râşid'in 1327 (1909 veya 1911)'de Arap harfleriyle basılmış *Düstûr-ı Ahlâkî -Müntehabât-ı Eş'âr-ı Ali* adlı eserinin bir incelemeyle günümüz Türkçesine çevrildiği ve Latin harflerine aktarıldığı görülmektedir. Hz. Ali'ye nisbet edilen divandan seçilmiş 103 beyit ve *Nehcû'l-belâga*'dan alınmış 31 vecizenin Türkçe mensur tercümesini ihtiva eden bu kitapçığa, Arap harfli aslının sureti de konmuştur.

6- *Emsâl-i Alî, Hazret-i Ali'nin Hikmetli Sözleri*, Çev. Muallim Nâcî, haz. Âdem Ceyhan, Buhara yayınları İstanbul 2011, 144 s.

Ceyhan'ın bu eserinde, on dokuzuncu asrın ikinci yarısının ileri gelen şair ve yazarlarından Muallim Nâcî'nin (1849-1893) *Emsâl-i Alî* adlı eseri, Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek yayımlanmıştır. Muallim Nâcî'nin bu kitapçığında Hz. Ali'ye ait olduğu rivayet edilen 275 Arapça vecizeyi birer ikişer cümleyle Türkçeye tercüme ettiği görülmektedir. Eserden, söz konusu metnin daha önce Latin harfleriyle iki kere yayımlandığını, fakat bunlarda mütercimnin adının anılmadığını, vecizelerin asıllarının neşre alınmadığını, ayrıca hiçbir tanıtma, inceleme ve mukayese yapılmadığını; belirtilen eksiklikler sebebiyle Ceyhan tarafından tekrar yayımlanma gereğinin duyulduğunu öğreniyoruz.

Naşir, Nâcî'nin çevirisini yaparken esas aldığı basma metni tesbit etmiş; bu neşirdeki bazı noksan ve yanlışların mütercimnin tercümesine de aksettığını örneklerle göstermiştir. Ceyhan, Nâcî'ye ait tercümelemin çoğunu doğru

bulmakla birlikte birkaçını tenkit etmiş; o özdeyişlerin nasıl çevrilmesi gerektiği meselesi üzerinde de durmuştur. Bahsin ardından mütercimim tercüme çeşitleri hakkındaki sınıflandırması nakledilmiş ve çevirisinin bunlardan hangilerine dahil edilebileceği, seçilen birkaç numuneye açıklanmıştır. Yazar, Nâcî'nin bu eserdeki özdeyişleri birer cümleyle tercüme etmek yerine, çevirdikten sonra şerh etmesinin daha faydalı olacağı görüşünü belirtmiş; ayrıca nazmen tercümeyi, nesre göre daha tercihe değer bulduğunu da anlatmıştır.

Bu tanıtma, inceleme ve değerlendirme fasıllarının ardından, Muallim Nâcî Efendi'nin "*Emsâl-i Alî*" tercümesinin metni, Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek sunulmuştur. Söz konusu eser hakkında verdiğimiz bu bilgiler, zannederiz ki, Arap harfli Türkçe bir edebî metnin, naşir tarafından ne derece itina ve gerçekten takdire değer bir emek sarf edilerek hazırlandığını anlatmaya yeter.

7- Muallim Naci, *Ömer'in Çocukluğu*, haz. Âdem Ceyhan, İstanbul, Nesil Yayınları 2013, 80 s.

19. asrın tanınmış şair ve yazarlarından Muallim Naci'nin (1849-1893) vefatından üç sene önce yayınladığı *Sünbüle* isimli eserinin bir bölümünü teşkil eden *Ömer'in Çocukluğu*, sekiz yaşına kadar olan hatıralarını anlattığı bir kitapçıktır. Ceyhan, Naci'nin bu eseri hakkında bilgi verdikten ve bazı edebiyat tarihçilerinin değerlendirmelerini naklettikten sonra onu günümüz Türkçesine çevirerek sunmuştur. *Ömer'in Çocukluğu*'nun Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilk ve orta dereceli okul öğrencilerine tavsiye edilen 100 Temel Eser arasında yer aldığı ve bu sebeple birçok kimselerce yayına hazırlanıp defalarca basıldığı bilinmektedir. Ceyhan'ın bu yayını, hem inceleme bölümü yönünden, hem de *Ömer'in Çocukluğu*'nun günümüz Türkçesine çevirisi sırasındaki dikkat ve itina bakımından, adı geçen edebî metnin iyi neşirlerinden biri sayılmaya layıktır.

8- Cenap Şahabettin, *Tiryaki Sözleri*, haz. Âdem Ceyhan, Nesil Yayınları 2013, 175 s.

Bilindiği gibi *Tiryaki Sözleri*, Servet-i Fünun şairlerinden Cenap Şehabeddin'in 1916'da yayınladığı mensur bir kitabının bir bölümünü teşkil eden, daha sonra aynı tarzda "Serseri Fikiler" başlığı altında yazıp yayınladığı vecizelerden meydana gelen eseridir. Kitapçığın başında Cenap Şehabeddin'in hayatı ve eserleri hakkında bilgi veren Ceyhan, Latin harflerine aktararak da neşredilen *Tiryaki Sözleri*'nden bazı vecizeleri seçmek ve günümüz Türkçesine

çevirmek suretiyle yayınlamıştır. Sözlerin Arap harfli asıl metinlerini esas alan naşir, bu eserde de günümüz okuyucusu için açıklanmaya muhtaç bazı kelime, terim ve telmihleri izah edici notlar eklemiştir.

9- Recâî-zâde Mahmud Ekrem, *Kudemâdan Birkaç Şâir- Eskilerden Birkaç Şair*, İstanbul 2014, Büyüyen Ay Yayınları, 208 s. (Halil Sercan Koşık'le birlikte).

Bu eser, Recaizade Mahmud Ekrem'in 1888'de yayınladığı *Kudemâdan Birkaç Şâir* adlı, yer yer tenkidî fikirleri de ihtiva eden biyografik kitapçığının Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrisinden ibarettir. Ceyhan, çalışmanın başında şiir tenkidinden söz açarak Recaizade M. Ekrem'in bu eseri hakkında uzunca bilgi vermiştir. Bu sunuş yazısını müteakiben önce eserin günümüz Türkçesine çevrilmiş metnine, ikinci olarak Latin harflerine aktarılan aslına yer verilmiştir. R. Mahmud Ekrem, söz konusu ders notlarında, *Tâlîm-i Edebiyat* adlı kitabına eserlerinden örnekler aldığı on bir eski şair ve yazarın (Sinan Paşa, Fuzûlî, Ebu's-suud Efendi, Bâkî, Nefî, Nâbî, Nedîm, Çelebizade Âsım, Şeyh Galib, Pertev Paşa ve Sâmi Paşa) hayatını anlatmaya, edebî şahsiyeti hakkında değerlendirmeler yapmaya çalışmıştır.⁶ Eser üzerine tarafımızca neşredilmiş bir tanıtım-inceleme yazısı mevcuttur (Kayaokay, 2016: 88-93).

10- Filibeli Ahmed Hilmi, *A'mâk-ı Hayâl*, (Günümüz Türkçesine çeviren: Âdem Ceyhan) Nesil yayını, İstanbul 2015.

II. Meşrutiyet devrinin tanınmış yazarlarından Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi Bey'in *A'mâk-ı Hayâl* adlı eserinin hem Latin harflerine aktarılmış aslı hâliyle, hem de günümüz Türkçesine çeviri şeklinde birçok defa yayınlandığı bilinmektedir. Kitabın başında Ahmed Hilmi Bey'in bu "hikâye"si hakkında ve onu neşre hazırlarken tuttuğu yol konusunda bilgi veren Ceyhan, metni aslına bağlı kalmaya çalışarak günümüz Türkçesine aktarmış; izaha muhtaç çeşitli kelime ve terimleri açıklamayı da ihmal etmemiştir. Bu eserin muhtevasına vâkıf olanlar, sağlıklı biçimde neşri için İslâm tarihi, tasavvuf, felsefe, edebiyat gibi çeşitli ilimleri belirli seviyede bilmek gerektiğini kabul eder. Denebilir ki Ceyhan bu hususta takdire değer bir başarı göstermiştir. Hatice Aybay, Ahmed Hilmi Bey'in söz konusu meşhur eserinin bu dil içi çevirisi hakkında

⁶ Eserin neşri üzerine Manisa'da yayın yapan bazı mahallî gazeteler, konuya dair üniversite sitesinden bilgi alarak haber yayınlamıştır. Mesela, "Prof. Dr. Âdem Ceyhan'ın kitabı yayınlandı", *Hünşik* gazetesi, Manisa, 6 Mayıs 2014, s. 2.

“A’mâk-ı Hayâl’in Yeni Bir Yayını” başlıklı bir tanıtım yazısı yayımlamıştır. (Aybay, 2017: 53-58).

11- Üsküplü Sadeddin Sırrî, *Bazı Yazı ve Şiirleri- Gencîne*, haz. Âdem Ceyhan, Kocaeli Üniversitesi Vakfı Yayınları, Kocaeli 2018, 240 s.

Üsküplü mutasavvıf şair, yazar Sadeddin Sırrî hakkında 2010’da bir bildiri sunduğu, 2013’te ise bir makale yayınladığı bilinen Ceyhan, onun tesbit edebildiği şiir ve yazılarını “*Gencîne*” adıyla yayınlamış; böylece önceki iki çalışmasında yer almayan manzume ve makalelerini bir araya getirip bastırmıştır. Çoğu II. Meşrutiyet’ten sonra Üsküp’te haftalık olarak yayınlanan *Yıldız* ve İstanbul’da çıkarılan *Cerîde-i Sûfiyye*’de neşredilmiş olan bu şiir ve yazılar, hemen hemen kusursuz denebilecek biçimde Latin harflerine aktarılmış; tasavvufi edebiyata ilgi duyan okuyucuların istifadesine arz edilmiştir.

12- Ahmed İzzet Paşa *Dîvânı*, haz. Âdem Ceyhan- Bülent Şığva, Buhara Yayınları İstanbul 2019, 109 s.

19. asır Osmanlı devlet adamlarından ve şairlerinden olan Ahmed İzzet Paşa’nın (1813-1893) mesnevi şeklindeki Mevlidi ile gazel, kıta gibi değişik nazım biçimlerindeki bazı şiirlerini bir bildiri hâlinde 2007’de yayınladığını belirttiğimiz Ceyhan, aynı konudaki çalışmalarını devam ettirmiş; adı geçen şairin Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesinde tek yazma nüshası bulunan divanını da Dr. Bülent Şığva’yla birlikte Latin harflerine aktararak yayınlamıştır. Böylece İzzet Paşa’nın bilinenlerden daha fazla manzumesinin bulunduğu ortaya konmuş; edebî şahsiyetine dair daha sağlıklı değerlendirmelerin ve şiirleri üzerinde genişçe incelemelerin yapılmasına imkân verilmiştir.

13- *Tuhfetü’l-ihvân (Dostlara Armağan) Hazret-i Ali’nin Yüz Sözü*, çev. Vardarlı Abdülhâdi Efendi, haz. Âdem Ceyhan- Muhammet H. Cankurt, Aksaray Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Kültür Yayınları, Ankara 2021, 100 s.

Kitabın “Giriş- Hz. Ali’ye Ait *Yüz Söz*’ün Bazı Tercümelere” başlıklı bölümünde önce Hz. Ali’ye nisbet edilen yüz sözün Câhız eliyle derlendiği, Reşidüddin Vatvat tarafından Farsça’ya çevrilip Arapça olarak şerh edildiği anlatılmış; sonra 15 ve 16. asırda *Sad-Kelime-i Hazret-i Ali’nin* mütercimi belirsiz yahut belli olan birkaç tercümesi hakkında bilgi verilmiştir. Bu kısımda, “Diğer Eserlerde Rastlanan Hz. Ali Sözleri” başlığı altında 14, 15 ve 16. edebî

metinlerinden birtakım örnekler gösterilmiştir. Kitabın “Vardarlı Abdülhâdî Efendi ve Tuhfetü’l-ihvân İsimli Eseri” alt başlığını taşıyan “I. Bölüm”ünde, adı geçen eserin başlangıcından bir parça aktarılarak mütercimim hüviyeti, yaşadığı devir, çalıştığı Manastır kasabasındaki Kadı Yahyâ Medresesi üzerinde durulmuş; kitabın burada belirtildiği gibi 668 değil, H. 968/ M. 1560-61 yılında yazıldığı, ilkinin müstensih yanlışı olduğu ortaya konmuştur. Manastır’daki Kadı Yahyâ Medresesi’nin varlığı tarihi vesikalarla teyid edildikten sonra, Abdülhâdî Efendi’nin “*Silsile-i Evliyâ*” adlı başka bir eseri hakkında bilgi verilmiş; bunun yazılış yılı olan H. 972/ M. 1565 senesinin de müderrisin yaşadığı zamana dair tesbiti doğruladığı belirtilmiştir. Ceyhan, incelemesinde, önceki bazı *Sad-Kelime-i Hazret-i Ali* tercümelerinde olduğu gibi, *Tuhfetü’l-ihvân* üzerinde de Reşidüddin Vatvat’ın bu konudaki Farsça eserinin tesiri bulunduğunu, her iki metinden birkaç parça aktararak isbat etmiştir. Bu bölümde, “eserdeki bazı Türkçe kelime ve deyimler”le vecizelerdeki “bazı Arapça kelimelerin Türkçe karşılıkları” da liste hâlinde sıralanmıştır. Sonuç kısmında mütercim ve eser(ler)i hakkında edinilen bilgilerin öz olarak nakledildiği görülmektedir. II. Bölüm’de ilkin eserin Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi yazmaları arasında bulunan nüshası (Üniversite A 195/II, vr. 62a78a) tanıtılmış; onun ardından dil içi çevirisine yer verilmiştir. Bu metinden sonra Abdülhâdî Efendi’nin *Silsile-i Evliyâ* adlı kitapçığı da günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Aynı bölümün devamında adı geçen iki eserin Latin harflerine çevrilmiş asıl metinleri bulunmaktadır. Bu kitap, esas olarak Ceyhan ve Cankurt’un konuya dair müşterek bildiriyle Ceyhan’ın makalesinin bir araya getirilmiş şeklidir. Okan Doğan, *Tuhfetü’l-ihvân*’ın yayımlanışından sonra onu tanıtıcı bir yazı yayınlamıştır. (Doğan, 2023: 188-191).

14- Hasan Rızâî Aksarayî, *Sad-Kelime-i Ali Hazret-i Ali’nin Yüz Sözü*, Aksaray Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Kültür Yay., Ankara 2023, 64 s.

Bu kitap, esas olarak Ceyhan’ın 2019’da yayımladığını ifade ettiğimiz bir makalesinin, gelen teklif üzerine kitaplaştırılmış biçimindedir. Eserin “Giriş” kısmında Hz. Ali’ye nisbet edilen Sad Kelime’nin evvela kimin tarafından derlendiği ve şerh edildiği, sonra 16 ve 17. asırda hangi Türk şair yahut yazarlarınca dilimize çevrildiği konusuna temas edilmiş; bunu takiben Aksaraylı Hasan Rızâ Efendi’nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. “Sad-Kelime-i Hazret-i Ali Tercümesi” başlığı altında Hasan Rızâ Efendi’nin bu eserinin yazma nüshası, tamamlanış tarihi, aruz kalıbı, nazım şekli, vezin ve kafiye pürüzleri, yer yer ihtiva ettiği çeviri yanlışlarından bahsedilmiştir. Aynı

inceleme bölümünde, Arapça vecizelerde geçen elli küsur kelimeye verilen karşılıklar ve tercümelere kullanılan birtakım Türkçe sözcükler de sıralandıktan sonra eserin muhtevası topluca bir bakışla anlatılmıştır. Sonuç'tan sonra tanıtılıp incelenen metin, Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilerek zamanımız okuyucusunun faydalanabileceği şekilde sunulmuştur. Bu eser hakkında Ecem Yıldızeli bir tanıtım yazısı yayınlamıştır. (Yıldızeli, 2024: 125-129).

15- Aksaraylı Dânişî Şâban Efendi, *Kırk Hadis ve Hz. Ali Sözleri Tercümesi (Hadîs-i Erbaîn, Nesrû'l-leâlî ve Sad-Kelime-i Ali Çevirileri)*, Aksaray Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Kültür Yay., Aksaray 2023, 240 s.

Bu eser, Ceyhan'ın iki makale ve bir kitap bölümü olarak yayınladığı üç metnin bir araya getirilmiş şeklidir. Çalışmanın "Giriş" kısmında Aksaraylı Dânişî Şâban Efendi hakkında şuaara tezkireleri, *Keşfü'z-zunûn...*, *Osmanlı Müellifleri* gibi biyografik, bibliyografik eserlerde bilgi bulunmadığından söz açılmış ve tarihî-edebî metinlerin sırf Latin harflerine değil, günümüz Türkçesine de çevrilerek yayımlanmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bunu müteakiben Aksaraylı Dânişî'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra tanıtılan tercümelerinin Latin harfleri ve günümüz Türkçesine çevrildiği görülmektedir. Bu suretle sadece hemşehrisi Hasan Rızâ Efendi'nin *Nüzhetü'l-ibrâr...* adlı Arapça biyografik kitabında kısaca tanıtılan bir âlim, şair ve yazarın üç eseri, uzun süren, itinalı bir çalışma sonucunda günümüz okuyucularının istifadesine arz edilmiştir.

16- *Nesrû'l-leâlî'nin 15. Asırda Yapılmış Manzum Bir Tercümesi Kâsım'ın Nazm-ı Leâlî İsimli Eseri*, DBY, İstanbul 2024, H. Sercan Koşık ve Arif Kayar'la birlikte.

15. asır şairlerinden olduğu, "Hâfız" mahlaslı bir şairin 1422'de tamamladığı ve "*Lü'lü'-i Mendûd*" adını koyduğu eserindeki bir beyitten anlaşılan Kâsım, tahminen bu yıldan önce *Nesrû'l-leâlî*'yi Türkçeye nazmen çevirerek tercümesine "*Nazm-ı Leâlî*" ismini vermiştir. 2006'da yayınladığı hacimli kitabında bu eseri de etraflıca tanıtıp inceleyen Ceyhan, Hz. Ali vecizelerinin tercüme ve şerhi konusundaki belli başlı tarihî-edebî eserleri Latin harfleri ve günümüz Türkçesine aktararak yayımlama faaliyetlerinin bir parçası olarak iki öğrencisiyle birlikte bu metni de neşretmiştir. Kitabın 'Giriş' kısmında, *Nesrû'l-leâlî*'nin mütercimi bilinen Türkçe tercüme ve şerhleri hakkında bilgi verilmiş; Birinci Bölüm'ünde Kâsım'ın hüviyeti tesbit edilmeye çalışılarak

eserinden anlaşılabilirdiği kadarıyla hayatı üzerinde durulmuştur. Bunun ardından mütercimın “*Nazm-ı Leâli*” adını koyduğu *Nesrü'l-leâli* tercüme ve şerhi, yazılış tarihi, sebebi, nazım biçimi, tercüme metodu, muhteva, vezin, kafiye, dil ve üslup yönlerinden incelenmiştir. İkinci Bölüm'de bu eserin bilinen tek yazma nüshası, çevriyazı alfabesiyle Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Çalışmanın sonuna metinde geçen has (özel) isimler dizini ve *Nazm-ı Leâli*'nin Arap harfli yazma nüshasının sureti de eklenmiştir. Böylece Ceyhan'ın 2006'da alıntılarla tanıtıp etraflica incelediği dinî-edebî bir eser, bu konuya ilgi duyan okuyucuların istifadesine tam metin hâlinde sunulmuştur.

Kitaplarda Yazdığı Bölümler

1- “Ayla Demiroğlu'yla Sohbet”, *Ayla Demiroğlu Kitabı*, Kutup Yıldızı Yayınları, İstanbul 2006, s. 19-49.

Bu kitap bölümünün konusu, İstanbul Üniversitesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü mezunlarından olan ve Tahran'da doktorasını tamamlayan emekli öğretim üyesi Dr. Ayla Demiroğlu'nun (1935-2010) hayat safhaları, aile tarihi, bazı meşhur yakınları, hocaları, tanıdığı edebî şahsiyetler, ilim adamları ve çalıştığı müesseselerdir. Belirtilen uzunca sohbette, Demiroğlu'nun babası Tefik Demiroğlu, yakınlarından ünlü mutasavvıf Abülhakim Arvâsi, Abdürrahim Zapsu, M. Süleyman Teymuroğlu, ayrıca Samiha Ayverdi, Kasım Küfrevi, Nihad Sami Banarlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Ateş, Süheyl Ünver, Abdülbaki Gölpınarlı gibi edebî şahsiyetler ve ilim adamlarına dair bazı hatıraları yer almaktadır. Bu eser hakkında Yusuf T. Günaydın *Hece*, Can Şen *Müsvedde* dergisinde birer tanıtma yazısını yayımlamıştır. (Günaydın, 2008: 159-160; Şen, 2010: 27).

2- “Atalardan Kalma Meseller”, *Ayla Demiroğlu Kitabı*, Kutup Yıldızı Yayınları, İstanbul 2006, s. 237-257.

Bu yazıda, Berlin Devlet Kütüphanesi Doğu Bölümünde “Diez Fol. 25” numarada kayıtlı yazma bir Türk atasözleri derlemesini tanıtılmış; tanıtım ve incelemenin ardından anılan metin Latin harflerine çevrilerek sunulmuştur. Böylece, Türk atasözleri ve deyimleri konusıyla ilgili araştırmacıların, yurt dışında bulunan Türkçe bir nadir eserden faydalanmasına imkân verilmiştir.

3- “Sivaslı Mutasavvıf Şair Ahmed Fehmi Erturan'ın Bazı Şiirleri”, *Müjgân Üçer'e Armağan*, haz. Tekin Şener, M. Ali Erdoğan, İstanbul 2011, s. 295-331.

Bu uzunca yazıda, eski tarzda manzumeleri bulunan Sivaslı mutasavvıf, şair Ahmed Fehmi Erturan'ın (1884-1965) hayatı kısaca hikâye edildikten sonra eserleri üzerinde durulmuş; şiirleri şekil ve öz yönünden topluca değerlendirilmiştir. Ahmed Fehmi Bey'in manzumeleri, Arap harfli ve Latin harfli iki nüshaya dayanılarak neşre hazırlanmış; bunların dil içi çevirilerine de yer verilmiştir. 2008'de aynı şairin aruz ölçüsüyle ve mesnevi şeklinde yazdığı Mevlid'i Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu'nda bir bildiri hâlinde neşreden Ceyhan, bu defa onun elde bulunan diğer şiirlerini gün ışığına çıkarmıştır. Edebî çevrelerde pek tanınmamış olan bir mutasavvıf-şair, söz konusu yayınlar sayesinde tanıtılmış ve şehir tarihine dair araştırma yapanların alâkasına sunulmuştur.

4- “Değerli Meslektaşlarım Ramazan, Fatih ve Tuğba”, *Klasik Türk Edebiyatı Araştırmacılarına Mektuplar*, haz. Sibel Üst, Kesit Yayınları, İstanbul 2012, s. 13-34.

Bu kitap kısmında Ceyhan, o zaman çalıştığı CBÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı ana bilim dalındaki araştırma görevlilerine hitaben bir mektup yazarak yaklaşık çeyrek asır boyunca edindiği bazı mesleki tecrübeleri anlatmaya çalışmış; lisans ve lisansüstü öğrencilerine birtakım tavsiyelerde bulunmuştur.

5- [Mutasavvıf Şair Osman Hulûsî'nin Bir Gazeli], *Dîvân-ı Hulûsî-i Darende'î'den Şerhler*, İstanbul 2012, s. 101-119.

Bu kitap bölümünde yirminci asırda eski tarzda, daha ziyade dinî, tasavvufî konularda şiirler yazan ve divan sahibi olan mutasavvıf şairlerden Osman Hulûsî (Ateş, 1915-1990) Efendi'nin “Eskiler yenilenir hep yeni âdetler gelir/ Şer‘-i pâke uymayan bin türlü bid‘atlar gelir” matla'lı gazeli şekil ve muhteva yönünden ele alınıp incelenmiş; beyit beyit şerh edilmiştir.

6- “Nâilî-i Kadîm'den Seçilmiş Beyit ve Mısralar Üzerine”, *Vefatının 350. Yılında Nâilî-i Kadîm*, haz. Serpil Akgül, Ankara 2017, s. 7-28.

Ceyhan, Nâilî-i Kadîm'in (ö. 1077/ 1666) vefatının 350. yıldönümü dolayısıyla yayınlanan bu kitap bölümünde, divanından tezkire, biyografi, vefeyat-name, antoloji vb. türlerde eser meydana getiren birtakım edebî şahsiyetlerin seçtikleri beyit ve mısralar üzerinde durmuş; bunları söz konusu ettikten sonra bazı değerlendirmeler de yapmaya çalışmıştır.

7- “Üsküplü Mutasavvıf Şair, Yazar Sadeddin Sırrî'nin Hayatı ve Eserlerine Toplu Bir Bakış”, *Şeyh Sadeddin Sırrî er-Rifâi Armağan Kitabı*, Kocaeli Üniversitesi yayını, Kocaeli 2018, s. 113-156.

Bu kitap bölümünde Ceyhan, daha önce hakkında bir bildiri sunduğu ve makale yayınladığı Üsküplü mutasavvıf şair, yazar Sadeddin Sırrî'nin (1869-1936) hayatı, hemşehrisi Yahyâ Kemâl ve Bursalı Mehmed Tâhir Bey'le alâkası, basın sahasındaki faaliyetleri, son yılları ve bazı tesirleri hakkında bilgi verdikten sonra eserlerine dair tesbitlerini maddeler hâlinde sıralamıştır. Bölüm sonunda “Sadeddin Sırrî'nin Yazı ve Şiirlerinden Seçmeler” başlığı altında söz konusu edebî şahsiyetin *Yıldız* ve *Ceride-i Süfiyye*'de çıkmış manzume ve mensur eserlerinden örnekler verilmiştir.

8- “Vehbî'nin Lûtfiyye'si Hakkında Bazı Takdir ve Tenkitler”, *Sünbülzâde Vehbî Kitabı*, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Yayınları, K. Maraş, 2018, c. 1, s. 65-121.

Bu kitap bölümünde, 18. asrın ikinci yarısı ve 19. asrın ilk çeyreğinin meşhur şairlerinden Sünbülzâde Vehbî'nin (ö. 1809) H. 1205/ M. 1790-91 yılında yazdığı *Lutfiyye* adlı nasihatnamesi hakkında tezkire, tarih, antoloji, edebiyat tarihi, nasihatname, divan vb. eser sahiplerinin tanıtım ve değerlendirmeleri nakledilmiştir. Anılan mesnevinin 18. asır sonlarında ve 19. asırda umumiyetle beğenilip övüldüğü, 20. asırda ise çocuk edebiyatı örneği sayılamayacağı, şair Vehbî'nin felsefe, kimya, hendese, musiki gibi bazı ilim ve sanatları küçümsediği, Yunus Emre'yi ve Mevlevîlerin kullandığı ney'i saygısızca andığı, ferdî ahlâkı telkin ettiği yolundaki fikirlerle muhtelif yönlerden tenkitlere uğradığı ortaya konmuştur. Söz konusu esere yöneltilen belli-başlı tenkitler, bölüm sonunda topluca ele alınıp bunların isabetli olup olmadığı izah edilmeye çalışılmıştır. Böylece mesnevi şeklindeki ünlü bir nasihatnamenin yaklaşık iki asır boyunca meydana getirdiği tesirler, lehinde ve aleyhinde çeşitli kişilerce farklı zamanlarda yazılanlar bütün olarak gösterilmiş; tesbit, takdir ve tenkitlerin doğruluk dereceleri de belirlenmeye gayret edilmiştir.

9- “Aksaraylı Dânişî'nin Nesrû'l-leâlî Tercümesi”, *Bir Devr-i Kadim Efendisi-Prof. Dr. Tahir Üzgör'e Armağan*, Editörler Üzeyir Aslan, Hakan Taş, Ömer Zülfe, Yayınevi, Ankara 2018, s. 167-247.

17. asır âlim, şair ve yazarlarından Aksaraylı Dânişî Şâban'ın *Sad-Kelime-i Hazret-i Alî* türünden bir kitapçığını 2017'de yayınladığını belirttiğimiz Ceyhan, bu kitap bölümünde aynı edebî şahsiyetin manzum *Nesrû'l-leâlî* tercümesini

incelemiş; Latin harflerine ve günümüz Türkçesiyle nesre çevirmiştir. Böylece eski ve yeni biyografik, bibliyografik kaynaklarımızda adı geçmeyen, sadece hemşehrisi Hasan Rızâî'nin *Nüzhetü'l-ibrâr...* isimli Arapça kitabında kısaca tanıtılan bir şairin başka bir manzum eseri daha neşredilerek Klâsik Türk Edebiyatı araştırmacılarının alâkasına sunulmuştur.

10- “I. Dünya Harbi Yıllarında Manisa’da Üsküplü Bir Mutasavvıf-Şair: Sadeddin Sırrî, Hayatı ve Eserlerinden Örnekler”, *Geçmişten Günümüze Manisa*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi yayını, 2018, c. 2, 1321- 1369.

Üsküplü mutasavvıf şair, yazar Sadeddin Sırrî (1869-1936) hakkındaki bildiri, makale ve kitabından bahsettiğimiz Ceyhan, bu uzunca bölümde onun Türk Tarih Kurumu Kütüphanesinde Arap harfli el yazması hâlinde bulunan hatıralarını Latin harflerine ve günümüz Türkçesine aktarmıştır. Sadeddin Sırrî, Safvet Örfi Betin tarafından istinsah edilen hatıralarında, memleketindeki musiki merakı, o sanata dair nazari (teorik) bilgi edinmek ve amelî (pratik) maharet kazanmak için uğraşması, Üsküb’ün Sırrılarca işgalini müteakiben İstanbul’a göçü, bu büyük şehirde karşılaştığı meseleler, çocuklarının iyi ve millî bir tahsil görmesi yolundaki gayreti, sonra Manisa’ya gidip burada yerleşmesi, geçim sıkıntıları, müzik muallimliği, I. Dünya Harbi’nin sebep olduğu acılar ve vatan hasretini anlatmaktadır.

11- (Ramazan Ekinci’yle birlikte), “Hazırlayanı Belirsiz Bir Atasözleri Kitabı: Durûb-ı Emsâl-i Müsta‘mele”, *Doğumunun 120. Yılında Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu Hatıra Kitabı*, İstanbul 2019, s. 246- 281.

Bu kitap bölümünde önce Türk Edebiyatının bilinen en eski eserlerinden 20. asır ortalarına kadar çeşitli şair ve yazarlarımızın atasözleri ve halk tabirlerine olan alâkası hakkında bilgi verilmiş; sonra aslı konuya gelinerek Türk Dil Kurumu Kütüphanesi’nde Arap harfli iki el yazması (Yz. A 105/2, Yz. A 361) bulunan bir atasözleri kitapçığı tanıtılıp incelenmiştir. “Darb-ı Mesel-i Müsta‘mele” başlıklı derlemenin kimin tarafından yapıldığının belli olmadığı ifade eden naşirler, bazı ipuçlarından hareketle 16. asır sonları veya 17. asrın ilk yarısına ait bir eser olabileceği fikrindedir. Son olarak bu metin çeviri yazı usulüyle Latin harflerine aktarılmış ve ayrıca onun ihtiva ettiği sözler alfabetik olarak da sıralanmıştır.

12- (Rukiye Telli ile birlikte), “Hz. Ali’ye Ait Yüz Sözün Manzum Bir Tercümesi”, *Prof. Dr. Mehmet Arslan’a Armağan*, Sivas 2019, s. 205-232.

Bu kitap bölümünde ne zaman ve kimin tarafından meydana getirildiği belli olmayan, fakat dil hususiyetlerine bakılarak 16. asır eseri olabileceği tahmin edilen “*Sad-Kelime-i Ali*” isimli manzum kitapçık (Süleymaniye Yazma Eser Ktp. Hacı Mahmud Efendi bl. 4421, v. 17b-34a), ilkin şekil ve öz yönünden incelenmiş; sonra söz konusu metin Latin harflerine ve günümüz Türkçesine aktarılmıştır.

13- (Halil Gülenç’le birlikte) “**H. Ali’ye Ait Yüz Sözün Bir Tercümesi: Sad-Kelime-i Hazret-i Ali**”, *Vakıf İnsan Prof. Dr. Hikmet Özdemir Armağanı*, Kriter Yayınevi, İstanbul 2019, s. 277-359.

Bu kitap bölümü de Hz. Ali’ye nisbet edilen yüz sözün, tahminen 16. asırda yapılmış, manzum-mensur karışık bir tercüme ve şerhinden ibarettir. (Bir nüshası: Süleymaniye Yazma Eser Ktp. Hacı Mahmud Efendi bl. 6415, v. 19b-40a). Eserinde kimliğine dair her hangi bir bilgi bulunmayan mütercim, Hz. Ali’nin, meşhur Arap âlimi Câhız (ö. 255/ 869) tarafından derlendiği bilinen yüz sözünü, hem nazmen tercüme etmiş, hem de nesirle kısaca açıklamıştır. Onun eserinde aynı Arapça sözlerin birer beyitle Farsçaya da çevrildiği görülmektedir. Ceyhan, bu Farsça beyitlerin 15. asrın ikinci yarısında hayatta olduğu bilinen Fars şair ve yazarlarından Âdil bin Ali bin Âdil Hâfız’a ait olduğunu tesbit etmiş; mütercimin Türkçe kıt’alarında ise Reşidüddin Vatvat’ın (ö. 573?/ 1177?) *Matlubu Külli Tâlib...* adlı eserindeki şiirlerin üçte bir oranında tesiri bulunduğunu belirtmiştir.

14- (Halil Sercan Koşık’le birlikte), “**16. Asır Şairlerinden Cemâlî’nin Bir Mesnevisi: Gülşen-i İrfân**”, *Cemal Aksu Armağanı*, İÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2020, s. 77-115.

Cemâlî’nin *Risâle-i Durûb-ı Emsâl* (Atasözleri Kitapçığı) adlı manzum eserini 2016 yılında H. Sercan Koşık’le birlikte Latin harflerine aktarıp yayımlayan Ceyhan, genç sayılabilecek bir yaşta vefat etmiş meslektaşısı Doç. Dr. Cemal Aksu (1971-2019) için hazırlanan armağan kitabında yer almak üzere, başka bir eserini daha yine Sercan Koşık’le beraber neşretmiştir. 16. asrın ikinci yarısında hayatta olduğu, H. 986/ M. 1578 yılında yazdığı manzum eserinden anlaşılan Cemâlî’nin *Gülşen-i İrfân*’ı (İrfan Gül Bahçesi), mesnevi şeklinde yazılmış, 177 beyitten ibaret, dinî, tasavvufî bir metindir.

Bu çalışmada, önce şuara tezkireleri gibi biyografik-bibliyografik kaynaklarda hayatına dair herhangi bir kayda rastlanamayan Cemâlî’nin eserleri hakkında kendi yazdıklarından faydalanılarak kısaca bilgi verilmiş; sonra adı geçen kitapçığı ele alınıp özetlenmiş; nihayet söz konusu mesnevisinin metni, Arap

harfli iki yazma nüshasına (İÜ Ktp. Nadir Eserler Bölümü TY 1700, vr.66b-72a; Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Reşid Efendi bl. 593, vr. 62a-67a) dayanılarak çevriyazı alfabesiyle Latin harflerine aktarılmıştır. Yazının sonunda, “bilhassa Osmanlı Türkçesini iyi derecede bilmeyen çağımız okuyucusunun da kolayca anlaması ve faydalanması hedeflenerek” eserin günümüz Türkçesiyle nesre çevirisine yer verildiği de görülmektedir.

15. “Samih Rifat’ın Bir Nefesi ve Yahya Kemal’in İthâf Adlı Şiiri”, *Klasik Türk Edebiyatında Ehl-i Beyt*, haz. Necmiye Özbek Arslan- Fazile Eren Kaya, Paradigma Akademi Yay., Çanakkale 2023, s.177-209.

Bu yazının “Giriş” kısmında İslam-Türk tarih ve kültüründe Ehl-i Beyt’in tuttuğu değerli yer hakkında bilgi verilmiş; sonra Bektaşî şair Samih Rifat’ın (1874-1932) *Peyâm* gazetesinin 26 Kânûn-ı Evvel 1329 (8 Ocak 1914) tarihli edebî ilavesinde yayımlanan meşhur nefesi incelenmiştir. “Hezârân per açıp reng ü ziyâdan/ Ufûl etmiş güneş sahn-ı semâdan” mısralarıyla başlayan bu güzel şiirin tahlilinden sonra “Yahyâ Kemâl’in İthâf Şiiri Üzerine” başlıklı mizahi şerh yer almaktadır. Burada Yahyâ Kemâl’in 1919’da *Şâir* isimli derginin beşinci sayısında neşrettiği “İthâf” adlı şiiri, hatalı bir şekilde açıklanmış; böylece 1990’lı yılların sonları ve 2000’li yılların başlarında üniversitelerde Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi gören gençler, hatta bu konuda ders veren öğretmenlerin millî tarih, edebiyat ve kültüre ne kadar yabancılaştıkları ortaya konmak istenmiştir. Ceyhan’ın mizah sanatına alâkasını da gösteren bu nükteli metin, Ziya Paşa’nın *Zafernâme* şerhini andırır tarzda hatalı okuma, anlama ve açıklama esası üzerine kurulmuştur. Çalışmanın devamında Yahyâ Kemâl’in İthâf adlı şiiri, şekil ve öz yönünden ele alınıp kıta kıta incelenmiştir. Şairin söz konusu şiirinin daha önce başka yazarlar tarafından da şerh ve tahlil edildiği mâlûmdur. Ceyhan’ın bu yazısı, onlara ek olarak şiiri maksada uygun şekilde anlamak isteyen okuyucular ve öğrencilerine kavratmayı hedefleyen öğretmen yahut öğretim üyelerinin faydalanabilecekleri bir metindir.

16. “İnsan Türünün Efendisi, Seçkin İnci Denizi”, *Törelî Türk Edebiyatı Çalışmaları-1 Su Kasidesi (Şerh- Tahlil)*, İstanbul: DBY Yayınları, 2023, s. 269-279.

Ceyhan, bu kitap bölümünde, 16. asır ve bütün Türk Edebiyatının en büyük şarhlerinden olan Fuzûlî’nin su redifli kaside şeklindeki naatının, “Seyyid-i nev’-i beşer deryâ-yı dürr-i ıstıfâ/ Kim sepüpdür mu’cizâtı âteş-i eşrâra su” beytini şerh etmiştir. Yazar, kaside şekli ve nat türündeki şiirlerin en güzel

örneklerinden biri olan Su Kasidesinin özü hakkında topluca bilgi verdikten sonra anılan beyti izah etmiştir.

17. (Rumeysa Ertaş ile birlikte), “**Hüseyin Vassâf Bey’in ‘Bursalı Mehmed Tâhir Bey’ Adlı Eseri**”, *60. Doğum Yılı Münasebetiyle Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç Armağanı*, DBY Yayınları, İstanbul 2023, C. 1, s. 443-480.

Bu kitap bölümünde, Bursalı Mehmed Tâhir Bey’in (1861-1925) hayatı ve eserlerine dair kitap ve yazılardan söz açılmış; anılan Giriş kısmının ardından Hüseyin Vassâf’ın (1872-1929) R. 1332/ M. 1916 yılı sonunda tamamladığı fakat bastırma imkânı bulamadığı “Bursalı Mehmed Tâhir Bey” adlı Arap harfli el yazması eseri (Süleymaniye Yazma Eser Ktp. Yazma Bağışlar No. 2324), Latin harflerine ve günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Vassâf Bey’in, bu kitapçığına 1916 yılından sonra da ilavelerde bulunduğu, Muallim Vahyî’ye hitaben yazdığı 6 Haziran 1333 (6 Haziran 1917) tarihli mektubun suretini, Bursalı Mehmed Tâhir’in vefatına dair *Cumhuriyet* gazetesinde çıkan ilanı, kaybı üzerine 1 Teşrin-i Sâni 1341 (1 Kasım 1925) tarihli *Vakit* gazetesinde rastladığı Mehmed Nûreddin imzalı “Tâhir Bey Öldü” başlıklı yazının kupürünü, “gönül” redifli gazeline çeşitli şairler tarafından kaleme alınmış tahmisler ve terbi’i, İbnü’l-Emîn Mahmud Kemâl’in 13 Cemâziye’l-âhir 1344 (29 Aralık 1925) tarihli mektubunun aslını da eklediği görülmektedir. Bu emek mahsulü çalışma, Bursalı Tâhir Bey’in hayatı, eserleri, şahsiyeti, tesirleri konusunda bilgi edinmek isteyen veya ilmî araştırma yapan kişilerin faydalanabilecekleri metinlerden biridir.

TEİS (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü) İçin Yazdığı Maddeler:

Ceyhan, 2013-2014 yıllarında internette erişime açılan TEİS için şu edebî şahsiyetlerin biyografilerini yazmıştır:

ABDÜLHÂDÎ BİN BEKR, el-Vardâri

AHMED REŞİD, Yayaköylü

ALÎ DEDE, Bosnevî

AZİZ, Abdülazîz bin Hoca Sâdeddîn

AZMÎ, Pîr Mehmed

BEDR-İ DİLŞÂD

DÂNİŞÎ, Şa’bân bin Mustafa (Aksaraylı)

FETHÎ/ ALÎ, Osmân Bey-zâde Fethî Mehmed Alî Efendi, Ruscuklu

HASAN RIZÂ EFENDÎ, Manisalı (“Said Paşa İmamı”)

MA’RİFÎ, Muhammed, Fethu’l-Ma’ârif

MUSTAFA bin MEHMED el-Kastamonî (Hâcegizâde)

MUSTAFÂ VEHBÎ, İmâm-zâde
 NESİB, Seyyid Mehmed (İkibayraklızâde)
 NESİB, Yûsuf
 RIHLETÎ, Balıkesirli
 RIZÂÎ, Hasan Rızâî (Aksaraylı)
 ŞÜKRÎ, Yûsuf (Harputlu).

TEES (Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü) İçin Yazdığı Maddeler

Ceyhan, 2021-22 yıllarında internette yayımlanan TEES için şu maddeleri yazmıştır:

NAZMÜ'L-LE'ÂLÎ DER-TERCÜME-İ NESRÜ'L-LE'ÂLÎ (KÂSİM)
 LÜ'LÜ'Î MENDÜD (HÂFİZ)
 MURÂD-NÂME (BEDR-İ DİLŞÂD)
 TERCÜME-İ NESRÜ'L-LE'ÂLÎ (MUSTAFÂ BİN ŞÜCÂ)
 TERCÜME-İ NESRÜ'L-LE'ÂLÎ (MÂTEMÎ)
 ESMÂ'Î HÜSNÂ ŞERHÎ (ŞİRVANLI HATİBOĞLU HABİBULLAH)
 ERBAİN SÖZ (ŞİRVANLI HATİBOĞLU HABİBULLAH)
 YÜZ KELİME (ŞİRVANLI HATİBOĞLU HABİBULLAH)
 CİNÂNÜ'L-CENÂN (VÂHİDÎ)
 HADİS-İ ERBAİN TERCÜMESİ (FUZÜLÎ)
 KIRK HADİS DERLEME VE TERCÜMESİ (USÛLÎ)
 SAD-KELİME-İ ALÎ (EDÂYÎ)
 TERCÜME-İ SAD-KELİME-İ HAZRET-İ MURTAZÂ (VAHDETÎ)
 ED-DÜRRÜ'L-MENDÜD Fİ'L-HABERİ'L-MEVRÛD (MÜNŞÎ/MEHMED)
 TERCÜME-İ ŞERH-İ HADİS-İ ERBAİN (ÂŞIK ÇELEBİ)
 KIRK HADİS (ÂŞIK ÇELEBİ)
 TERCÜME-İ MANZÛME-İ EHÂDİS-İ ERBAİN (AZMÎ)
 DİVÂN (AZMÎ)
 HAYÂTÜ'L-KULÛB Bİ-RİVÂYÂTÎ EBÎ EYYÛB (BÂKÎ)
 SAHÎH-İ BUHÂRİNİN KISMÎ ŞERHÎ (HÂCEGÎ-ZÂDE)
 ÇİHL HADİS TERCÜMESİ (RIHLETÎ)
 KIRK HADİS (RIHLETÎ)
 TERCEMETÜ'L-LE'ÂLÎ (RIHLETÎ)
 GÛL-İ SAD-BERG (HALVETÎ MUHYÎ)
 ŞERH-İ HADİS-İ ERBAİN (MUHYÎ-İ GÛLŞENÎ)
 TERCÜME-İ HADİS-İ ERBAİN (NEV'Î)
 HADİS-İ ERBAİN (ÂLÎ/ÇEŞMÎ)
 EHÂDİS-İ ERBAİN (ÂLÎ/ÇEŞMÎ)
 KIRK HADİS TERCÜMESİ (FEYZÎ-İ KEFEVÎ)

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

[Prof. Dr. Âdem CEYHAN Armağanı]

Cilt: 7 Sayı: 2 Haziran 2024 ss. 223-298

RAVZATÜ'L-UBBÂD (FEYZÎ-İ KEFEVÎ)
 GÜL-İ SAD-BERG / SAD-KELİME-İ İMÂM ALÎ TERCÜMESİ (AZİZ)
 TERCÜME-İ SAD-KELİME-İ CENÂB-I ŞÂH-I VELÂYET (MEHMED
 GUBÂRÎ)
 TERCEME-İ NESRÜ'L-LE'ÂLÎ (DÂNİŞÎ, ŞA'BÂN Bin MUSTAFÂ)
 TERCEME-İ SAD-KELİME-İ 'ALÎ (DÂNİŞÎ, ŞA'BÂN Bin MUSTAFÂ)
 TERCEME-İ HADÎS-İ ERBA'İN (DÂNİŞÎ, ŞA'BÂN Bin MUSTAFÂ)
 KÂN-I MA'ÂNÎ (RIZÂYÎ)
 MİFTÂHU'S-SA'ÂDE (RIZÂYÎ)
 SAD-KELİME-İ ALÎ TERCEMESİ (RIZÂYÎ)
 DÎVÂN (ENÎS)
 GÜL-İ SADBERG (BURSALI İSMÂİL BELİĞ)
 DÎVÂN (MA'RİFÎ)
 NUHBE-İ VEHBÎ ŞERHÎ (AHMED REŞİD)
 TERCEME-İ NESÂYİH-I EFLÂTÜN-I İLÂHÎ (FETHÎ/ALÎ)
 MÎLÂD-I MUHAMMEDİYYE-İ HÂKÂNİYYE VE HÎLYE-İ FETHİYYE-İ
 SULTÂNİYYE (FETHÎ/ALÎ)
 TERCEME-İ KELÂM-I ERBA'İN-İ HAZRET-İ 'ALİYYÜ'L-MURTAZÂ
 (FETHÎ/ALÎ)
 NASÎHATNÂME / NESÂ'İH (ŞÜKRÎ)
 SİLSİLE-İ SAFÂ LÎ NESEBÎ MUHAMMED MUSTAFÂ (YÛSUF ŞÜKRÎ)
 ŞERH-İ NUTK-I HAYDERÎ- MAHSÛL-İ ÂLÎ FÎ ŞERH-İ KELİMÂT-I ALÎ
 (MUSTAFÂ VEHBÎ)
 AHDNÂME-İ ALÎ (OSMÂN SELÂHADDÎN DEDE)
 NESRÜ'L-LE'ÂLÎ TERCÜMESİ (OSMAN SELÂHADDÎN DEDE)
 KUDEMÂDAN BİRKAÇ ŞÂ'İR (RECAİZADE MAHMUT EKREM)

Mahallî Basında Çıkan Bazı Yazıları ve Faaliyetlerine Dair Haberler

Prof. Dr. Âdem Ceyhan, bilhassa 2015-2019 yılları arasında, Manisa'da günlük olarak yayınlanan *Hürşık* gazetesinde köşe yazarlığı yapmış; çeşitli edebî kültürel ve siyasi konular hakkındaki görüşlerini ifade etmiştir. Onun bölüm başkanı olduğu yıllarda kitap yayını, katıldığı ilmî toplantılar, 2015'te milletvekili genel seçimlerinde aday adaylığı çalışmaları vb. mevzularda mahallî basında bazı haberler de çıkmıştır. Tesbit edebildiğimiz kadarıyla bunları da sıralıyoruz:

- CBÜ'de Mehmet Akif Konferansı, *Manisa'da Denge*, 15 Mart 2014 Cumartesi, s.

4.

- “Prof. Dr. Âdem Ceyhan’ın kitabı yayınlandı”, *Hürriyet*, 6 Mayıs 2014, Salı, s. 2.
- Ak Parti’den akademisyen aday, *Manisa Hayat*, 18 Şubat 2015, Çarşamba, s. 9.
- Yeni Türkiye Yeni Manisa Prof. Dr. Âdem Ceyhan Ak Parti Manisa Milletvekili Aday Adayı, *Hürriyet*, 26 Şubat 2015, Perşembe, s. 5. (Tanıtım).
- Ak Parti Milletvekili Aday Adayı Prof. Dr. Âdem Ceyhan, *Hürriyet*, 27 Şubat 2015, Cuma, s. 1, s. 12.
- Ak Parti Milletvekili Aday Adayı Adem Ceyhan ETV’ye Konuk Oluyor, *Manisa’da Denge*, 26 Şubat 2015, Perşembe, s. 1, 5.
- Yeni Türkiye Yeni Manisa Prof. Dr. Âdem Ceyhan Ak Parti Manisa Milletvekili Aday Adayı, *Hürriyet*, 28 Şubat 2015, s. 5.
- Ak Parti Aday Adayı Prof. Dr. Âdem Ceyhan: “Akif’i İyi Tanı(t)maya İhtiyacımız Var”, *Manisa’da Denge*, 12 Mart 2015 Perşembe, s. 5.
- Hep Birlikte Yeni Türkiye, *Hürriyet*, 16 Mart 2015, Pazartesi, s. 10. (Ceyhan’ın fotoğraf ve özgeçmiş).
- “Eğitim Bir- Sen ile istişare içinde olacağız”, *Hürriyet*, 17 Mart 2015, Salı, s. 12.
(Aynı sayfada Ceyhan’ın fotoğraf ve özgeçmişini içine alan tanıtımı da var).
- Çanakkale Zaferini Tebrik Eden Şahane Bir Şiir: Sultan Reşad’ın Çanakkale Gazeli, *Hürriyet*, 19 Mart 2015, Perşembe, s. 6.
- Ak Parti Manisa Milletvekili Aday Adayı Prof. Dr. Âdem Ceyhan “Hedefim, Manisa ve Türkiye İçin Faydalı Çalışmalar Yapmak”, *Manisa’da Denge*, 21 Mart 2015, Cumartesi, s. 5.
- Yeşilay’ın kuruluş yıldönümü, *Hürriyet*, 27 Mart 2015, Cuma, s. 5.
- Osmanlı Türkçesini öğrenmek, *Hürriyet*, 03 Nisan 2015, Cuma, s. 5.
- Prof. Dr. Ceyhan Yarın’a konuk oldu, *Yarın*, 03 Nisan 2015, Cuma, s. 1, 8.
- “Ceyhan hedeflerini açıkladı”, *Yarın* gazetesi, 04 Nisan 2015, Cumartesi, s. 1, 5, 9.
- Lokman’ın Kur’an’da nakledilen öğütleri, *Hürriyet*, 10 Nisan 2015, Cuma, s. 5.
- Kutlu Doğum Haftası “Bid’at” mı? *Hürriyet*, 17 Nisan 2015, Cuma, s. 5.
- Deli Rüzgâr- Osman Yüksel Serdengeçti (1), *Hürriyet*, 24 Nisan 2015, Cuma, s. 8.
- Deli Rüzgâr- Osman Yüksel Serdengeçti (2), *Hürriyet*, 01 Mayıs 2015, Cuma, s. 6.
- Berlin hatıralarından... *Hürriyet*, 08 Mayıs 2015, Cuma, s. 3.

- Diyarbakirli Sad Paşa'nın Mi'raciyyesinden..., *Hürşık*, 15 Mayıs 2015, Cuma, s. 6.
- M. Âkif'in Gençliğe Örnek Gösterdiği Yiğit: Âsım... *Hürşık*, 22 Mayıs 2015, Cuma, s. 5.
- Tevfik Fikret'in şiirlerinin yankıları anlatıldı, *Hürşık*, 27 Mayıs 2015, Çarşamba, s. 1, 4.
- Tevfik Fikret'i anlattı, *Manisa'da Gündem*, 27 Mayıs 2015, Çarşamba, s. 9.
- Tevfik Fikret'in fikri değişimi, *Manisa Haber*, 27 Mayıs 2015 Çarşamba, s. 2.
- CBÜ'de Teyfik Fikret Konferansı, *Güne Bakış*, 27 Mayıs 2015 Çarşamba, s. 4.
- Konu: Tevfik Fikret, *Olay*, 27 Mayıs 2015, Çarşamba, s. 9.
- Fikret'in Târih-i Kadîm Şiirine Bazı İtiraz ve Cevaplar (I), 30 Mayıs 2015 Cumartesi, s. 6.
- Fikret'in Târih-i Kadîm Şiirine Bazı İtiraz ve Cevaplar (II), 05 Haziran 2015 Cuma, s. 5.
- Çocuklarımızı Kitapla Buluşturuyor muyuz? *Hürşık*, 12 Haziran 2015, Cuma, s. 5.
- Fakülte Mezunlarına Veda, *Hürşık*, 19 Haziran 2015, Cuma, s. 6.
- Gençlerin hâl ve gidişi üzerine... *Hürşık*, 26 Haziran 2015, Cuma, s. 8.
- Öğretmenlere ve öğretmen adaylarına..., *Hürşık*, 03 Temmuz 2015, Cuma, s. 8.
- Sosyal Medya: Vasıta kılmak mı, alet olmak mı? *Hürşık*, 10 Temmuz 2015, Cuma, s. 5.
- Edebiyat kitapları ve derslerindeki taraf tutuculuk, *Hürşık*, 24 Temmuz 2015, Cuma, s. 9.
- Latifi'nin hadis tercümeleri, *Hürşık*, 31 Temmuz 2015, Cuma, s. 8.
- Koalisyon Görüşmelerinde Gelinek Nokta, *Hürşık*, 07 Ağustos 2015, Cuma, s. 9.
- Manisalı Hasan Rızâ Efendi, *Hürşık*, 14 Ağustos 2015, Cuma, s. 7.
- Said Paşa'nın Bilgece Bir Şiiri, *Hürşık*, 21 Ağustos 2015, Cuma, s. 9.
- Türkiye'nin terörle imtihanı, *Hürşık*, 28 Ağustos 2015, Cuma, s. 8.
- Müslümanlarda Ehl-i Beyt Sevgisi, *Hürşık*, 04 Eylül 2015, Cuma, s. 5.
- "Manisa için dürüstçe çalışma sözü veriyorum", *Hürşık*, 08 Eylül 2015, Salı, s.1, s. 10.
- Bazı Rüyalarda Hz. Ali, *Hürşık*, 11 Eylül 2015, Cuma, s. 6.
- Seçim yolunda vatandaşlık vazifemiz, 18 Eylül 2015, Cuma, s. 7.
- Yüzyıl Önce Manisa'da Üsküplü Bir Şair, Yazar, *Hürşık*, 28 Eylül 2015, Pazartesi, s. 8.

- Düşündürücü Bir Hikâye, *Hürşık*, 02 Ekim 2015, Cuma, s. 8.
- Ziya Paşa'nın Hz. Peygamber'i Öven Bir Şiiri, *Hürşık*, 9 Ekim 2015, Cuma, s. 9.
- Berlin'de Yaşayan Edebiyatsever İki Türk, *Hürşık*, 16 Ekim 2015, Cuma, s. 3.
- İslam ve Türk Kültürü Hizmetinde Bir Ömür: H. Ahmed Schmiede, *Hürşık*, 24 Ekim 2015, Cumartesi, s. 6.
- Bir Osmanlı Âliminin Dostlarına Nasihati, *Hürşık*, 31 Ekim 2015, Cumartesi, s. 6.
- Millî İrade Fetrete Son Verdi, *Hürşık*, 06 Kasım 2015, Cuma, s. 5.
- Yahyâ Kemâl'in Ezân-ı Muhammedî Adlı Şiiri, *Hürşık*, 13 Kasım 2015, Cuma, s. 6.
- Schmidt'in İslâm Hakkındaki Beyanları, *Hürşık*, 20 Kasım 2015, Cuma, s. 7.
- Klâsik eserlerimiz okurken..., *Hürşık*, 27 Kasım 2015, Cuma.
- Sünnetsiz Müslümanlık Olur mu? *Hürşık*, 05 Aralık 2015, Cumartesi, s. 9.
- Yahyâ Kemâl'in İthâf Şiiri Üzerine, *Hürşık*, 11 Aralık 2015, Cuma, s. 9.
- Mezarlıkta Ders Olmaz mı? *Hürşık*, 18 Aralık 2015, Cuma, s. 6.
- "200. Yılında Dede Korkut Kitabı" Paneli Gerçekleştirildi, *Güne Bakış*, 24 Aralık 2015, Perşembe, s. 8.
- "200. Yılında Dede Korkut Kitabı" Paneli, *Manisa'da Denge*, 24 Aralık 2015, Perşembe, s. 8.
- Dede Korkut Kitabı'nı Tanıtan Alman, *Hürşık*, 25 Aralık 2015, Cuma, s. 9.
- Mevlidi hangi Süleyman Çelebi yazdı? *Hürşık*, 01 Ocak 2016, Cuma, s. 6.
- Vefatının 79. Yıldönümünde Âkif, *Hürşık*, 04 Ocak 2016, Pazartesi.
- Fahreddîn-i Râzî'nin Bir Hıristiyanla Tartışması, *Hürşık*, 8 Ocak 2016, Cuma, s. 6.
- Manisalı Şairlerden Ahmed Esad Efendi, *Hürşık*, 12 Ocak 2016, Salı, s. 8.
- Gündemdeki Birkaç Konu Üzerine, *Hürşık*, 15 Ocak 2016, Cuma, s. 5.
- Manisalı Birri'nin Bilgece Bir Şiiri, *Hürşık*, 19 Ocak 2016, Salı, s. 8.
- Suça Ortak Olmaycaktırmış, *Hürşık*, 23 Ocak 2016, Cumartesi, s. 8.
- Şeyyad Hamza'nın Bir Şiiri, *Hürşık*, 29 Ocak 2016, Cuma, s. 5.
- Hangi ilimlere ne kadar değer?... *Hürşık*, 12 Şubat 2016, Cuma.
- Gerçeği Araştırmacı Olmak Üzerine, *Hürşık*, 19 Şubat 2016, Cuma, s. 3.
- Âşık Yunus'un Bir Şiiri, *Hürşık*, 27 Şubat 2016, Cumartesi, s. 8.
- Bir hadis kitabından kırk hadis, *Hürşık*, 4 Mart 2016, Cuma, s. 6.

- Kadınlar Günü Dolayısıyla, *Hürşık*, 11 Mart 2016, Cuma, s. 9.
- D. Mehmed Doğan'ın Mehmed Âkif Konferansı, 18 Mart 2016, Cuma, s. 6.
- Zulme Alet Ol(ma)mak, Karşı Çıkmak, *Hürşık*, 25 Mart 2016, Cuma, s. 9.
- Yıkıcı Muhalefetten kaçınmak, *Hürşık*, 1 Nisan 2016, Cuma, s. 9.
- Gaye Kötülüğü Önlemek mi, Ensar Düşmanlığı mı? *Hürşık*, 8 Nisan 2016, Cuma, s. 6.
- Sultan II. Bâyezid'in Bir Bahar Şiiri, *Hürşık*, 16 Nisan 2016, Cumartesi, s. 3.
- Hz. Peygamber'le İlgili Bazı Edebî Türler, *Hürşık*, 22 Nisan 2016, Cuma, s. 3.
- "Kültürel Kalkınma Eylem Planı", 29 Nisan 2016, Cuma, s. 9.
- Bir Kadının Hayatı ve Akıbeti, *Hürşık*, 11 Mayıs 2016, Çarşamba, s. 3.
- Mizah Sempozyumundan İntibalar, *Hürşık*, 21 Mayıs 2016, Cumartesi, s. 8.
- Bir gencin düşündürücü mektubu, *Hürşık*, 28 Mayıs 2016, Cumartesi, s. 3.
(Bu yazının tarihi gazetenin ilk sayfasında sehven 28 Ekim 2015 Çarşamba şeklindedir).
- İnanmak ve inanmamak..., *Hürşık*, 03 Haziran 2016, Cuma, s. 9.
- Ramazan Ne Güzel Zaman!., *Hürşık*, 10 Haziran 2016, Cuma, s. 8.
- Yardımlaşmak... Fakat nerede? *Hürşık*, 20 Haziran 2016, Pazartesi, s. 7.
- Rektör Çelebi'den akademisyenlere "Kabuğunuzu kırın, içinde yaşadığınız toplumla bütünleşin", *Hürşık*, 20 Haziran 2016, Pazartesi, s. 1, s. 12.
- Babalar Günü Üzerine, *Hürşık*, 30 Haziran 2016, Perşembe, s. 8.
- Mehmed Âkif tarzında mizahî bir şiir, *Hürşık*, 02 Temmuz 2016, Cumartesi, s. 8.
- Şekspir, Gizli Bir Müslüman mıydı? *Hürşık*, 08 Temmuz 2016, Cuma, s. 8.
- Geçmiş Olsun!.. *Hürşık*, 27 Temmuz 2016, Çarşamba, s. 6.
- "Bana Bir Harf Öğretenin Kölesi Olurum", *Hürşık*, 29 Kasım 2016, Salı, s. 4.
- Akhisarlı Bir Âlim: Nasûh Nevâlî Efendi, *Hürşık*, 1 Şubat 2017 Çarşamba, s. 3.
- Üsküplü Sâdeddin Sırrî Sempozyumu, *Hürşık*, 4 Nisan 2017 Salı, s. 6.
- Şehitlerin Yetimlerine, *Hürşık*, 16 Haziran 2017, Cuma, s. 9.
- İbnü'l-Emîn Mahmud Kemâl'den Nükteler, *Hürşık*, 23 Haziran 2017 Cuma, s. 5.
- Yavuz Bülent Bakiler'le Sohbet, *Hürşık*, 6 Ocak 2018 Cumartesi, s. 8.
- "Sinema Derdi", *Hürşık*, 13 Ocak 2018 Cumartesi, s. 9.
- Hatıralarımıza Karışan Hatırat Sempozyumu, *Hürşık*, 01 Mayıs 2018, Salı, s. 3.
- Kimden İste(me)meli veya Azmî'nin Bilgece Bir Şiiri, *Hürşık*, 12 Temmuz 2018,

- Perşembe, s. 9.
- Mehmed Âkif'in Bir Gece Şiiri, *Hürşık*, 22 Kasım 2018, Perşembe, s. 10.
  - Kuddûsî Sempozyumu, *Hürşık*, 07 Aralık 2018 Cuma, s. 8.
  - Bir Annenin Kızına Öğütleri, *Hürşık*, 16 Şubat 2019, Cumartesi, s. 5.

Edebî Türlerle Ait Bazı Yayınları

Ceyhan'ın ilmî makale, bildiri ve kitap yayınları yanında hikâye, hatıra, mektup, şiir gibi türlere ait birtakım yazıları da vardır. Tesbit edilebildiği kadarıyla neşir tarihlerine göre onları şöyle sıralamak mümkündür:

- "Yalnızlık" (şiir), *İslâmî Edebiyat*, Nisan Mayıs Haziran 1993, Sayı 20, s. 24.
- "Çocuk", (şiir), *İslâmî Edebiyat*, Ocak-Şubat-Mart, 1994, Sayı 23, s. 27.
- İsmail Hoca'nın Rüyası, *İslâmî Edebiyat*, Nisan- Mayıs- Haziran 1994, Sayı 24, s. 51-55.⁷
- Vefatının dördüncü yıldönümünde Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu'nu Anarken, *Türk Edebiyatı*, Mayıs 1994, Sayı 247, s. 43-45.
- Zemaşerli'nin Bir Saati, *Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Aralık 1998, Sayı 252, s. 5-8.
- Hz. Ali Vecizelerini Türkçe Söyleyiş, *Buruciye Edebiyat*, 4 Ekim 2008, , sayı 4, s. 13-15.
- Âdem Ceyhan, "Çobanın Kuzusu", *Bercesté*, Aylık Kültür Sanat Edebiyat Dergisi Nisan 2011, yıl 9, Sayı 106, s. 32-34.
- "Prens Bismarck'ın Kur'an ve Hz. Peygamber Hakkındaki Sözlerinin Nazmen Tercümesi", *Bercesté*, Nisan 2011, yıl 9, Sayı 106.
- Bendeniz Mihrî Hatun, *Çaresaz Edebiyat*, Kültür, Sanat ve Edebiyat Dergisi, Haziran 2017, sayı 1, s. 5-7.

Editör ve Hakemlikleri

Ceyhan, alan indeksleri tarafından taranan dergilerden biri olan *ESTAD (Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi)* adlı elektronik derginin editörlüğünü yapmıştır. Ayrıca 2006'da İstanbul'da Kutup Yıldızı Yayınları'nca yayınlanan *Ayla Demiroğlu Kitabı* ile Ramazan Ekinci'nin hazırlayıp 2012'de İzmir'de Tibyan Yayıncılık bünyesinde bastırıldığı *Vefeyât-ı Ayvansarâyî* adlı ulusal kitabın editörlüğünü yapmıştır. Doktora hocam olan Ceyhan ayrıca şahsımın

⁷ Bu hikâye, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Nida Kültür Araştırma Kulübü tarafından 1993'te düzenlenen Cahit Zarifoğlu 1. Hikâye ve Şiir Yarışması Hikâye ikincisi seçilmiştir. (Sonuçların ilan tarihi 25 Mayıs 1993).

hazırladığı DBY Yayınları arasında çıkan şu kitaplarının da editörlüğünü yapmıştır:

- Bolkvâdze-zâde İbrahim Kadem ve Manzum İki Eseri Delilü'l-Harameyn, Mevlidü'n-Nebî (2020),
- Hâfız Ahmedî Şükrî'nin Mevludü'n-Nebî'si (2020),
- Yeni Bir Nüşa Işığında Eski Anadolu Türkçesi Devri Manzum Hz. Ali Cenk-nâmeleri (2021),
- Türk Edebiyatında Manzum Hz. Ali Cenk-nâmeleri ve Diyarbakırlı İbrahim Şükrî'nin Kıssa-i Kan Kal'ası ile Hikâye-i Hâver-Zemîn Adlı Mesnevileri (2022),
- Nâşid Safvet Divânı (2022),
- Peçevî Tarihinde Bahsedilen "Başını Vermeyen Şehit"ın Kayıp Kaynağı Kâdî 'Alî'nin Sergüzeşt-nâme'si (2022),
- 16. Asır Şairlerinden Cemâlî'nin İki Tasavvufî Mesnevisi, Aysun Çelik, İlyas Kayaokay (2022),
- Kadri'nin Manzum 101 Hadis Tercümesi (2023),

Ceyhan, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, *TEKE- Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, *İÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Mecmuası* gibi basılı veya çeşitli elektronik dergilerde yayınlanmış onlarca makale için hakemlik yapmıştır.

Danışmanlığını Yaptığı Tezler

Ceyhan, 1997-2022 yılları arasında on yedi yüksek lisans, altı doktora tezinin danışmanlığını yapmıştır. Bu durum, onun tez hacmindeki yirmi dört lisansüstü akademik ilmî çalışmada danışman olarak emeği ve rehberliğinin olduğunu göstermektedir. Öğrencilerinden üçü şuan Prof., beşi de doçent ünvanlıdır:

a) Yüksek Lisans tezleri

1- Maksut Belen, *Hızri'nin Âb-ı Hayat Mesnevîsi*, (İnceleme- Metin) Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 1997.

2- Gürdal Semen, *Konyalı Nesib Yusuf ve Rişte-i Cevâhir Adlı Eseri* Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2006.

3- İhsan Bulut, *Ali Nihad Tarlan'ın Yayınlarının Eski Türk Edebiyatı Bakımından Tedkiki*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2007.

4- İsmail Avcı, *Hazîni'nin Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi* Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir 2007.

5- Dursun Görmez, *Yayaköylü Ahmed Reşid Efendi'nin Şerh-i Nuhbe-i Vehbî Adlı Eseri*, (İnceleme- Metin, s. 222-446), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2008.

6- Hüseyin Altınpay, *Hocazâde Abdülaziz Efendi ve Ahlâk-ı Muhsinî Tercümesi* (İnceleme- Metin, vr. 1b-60b), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2008.

7- Hasan Yılmaz, *Vâhidî'nin Cinânü'l-cenân'ı* (İnceleme-Metin), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2009.

8- Şefika Karaduman, *Ziya Paşa'nın Harâbâtının 1. Cildi*, (İnceleme-Metin-Dizin), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2011.

9- Fatma Aktürk, *Ziya Paşa'nın Harâbâtının 3. Cildi*, (İnceleme-Metin), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2011.

10- Ramazan Ekinci, *Vefeyât-ı Ayvansarâyî* (İnceleme-Tenkitli Metin), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Manisa 2011.

11- Mehmet Yunus Yazıcı, *Aziz Mahmud Urmevi ve Tezkire-i Hazret-i Baba İsimli Eseri*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2014.

12- Muhammet Dilek, *Hocazâde Abdülaziz Efendi'nin Ahlâk-ı Muhsinî Tercümesi*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2014.

13- Mustafa Çağlar, *Ziya Paşa'nın Harâbât'ı* (2. Cilt, İnceleme, Metin, Dizin), Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış yüksek lisans tezi, Manisa 2017.

14- Mehmet Tevfik Türküm, *Fuzuli ve Yunus Emre Divanlarında "Melâmet" Kavramı*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Manisa 2018.

15- Ahmet Oğuz Altunağa, *Mustafa Bin Şüca'nın Nesrû'l-leali Şerhi* (İnceleme-Metin), Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Manisa 2019

16- Hilal Cırcır, *Nazmî-zâde Murtazâ'nın Kitâb-ı Terceme-i Kâbûs-nâme'si (İnceleme- Metin- Dizin)*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Manisa 2019.

17- Emine Balat, *Ali Emiri Efendi- Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası (638-956 Arası Sayfalar)*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2019.

b) Doktora Tezleri:

1- Ramazan Ekinci, *Uşşâkizâde Hasîb'in Zeyl-i Şakâ'ik'i (İnceleme- Metin- Dizin)*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Manisa 2014.

2- Erdem Can Öztürk, *Lâmî Çelebi'nin Şevâhidü'n-nübüvve Tercümesi, (İnceleme- Metin)*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Manisa 2014.

3- Suat Donuk, *Nev'î-zâde Atâyî – Hadâ'iku'l-hakâ'ik fî Tekmîleti's-sakâ'ik (İnceleme-Metin)*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Manisa 2015.

4- Fatih Koyuncu, *Azmî Pir Mehmed'in Enîsü'l-ârifîn'i (İnceleme- Tenkitli Metin)*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Manisa 2016.

5- Halil Sercan Koşık, *Bâkî'nin el-İ'lâm Bi-a'lâmi Beledi'llâhi'l-harâm Tercümesi (Fezâ'il-i Mekke): İnceleme- Tenkitli Metin*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Manisa 2017.

6- Fatma Şükran Elgeren, *Türk Romanında Mevlânâ ve Yakın Çevresi (2000-2015)*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Manisa 2017.

7- Okan Doğan, *Şemseddîn-i Sivâsî'nin Menâkıb-ı İmâm-ı Âzam adlı mesnevîsi (inceleme-tenkitli metin)*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2021.

8- İlyas Kayaokay, *Türk Edebiyatında Manzum Hz. Ali Cenk-nâmeleri ve Ayan-zâde İbrahim Şükri'nin Kıssa-i Kan Kalesi ile Hikâye-i Hâver-zemin Adlı Mesnevîleri*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa 2022.

SONUÇ

Burada Prof. Dr. Âdem Ceyhan'ın kısaca hayat hikâyesinden sonra kırk yılı bulan makale, bildiri, kitap ve kitap bölümü türünden yayın faaliyetlerini, onlara ek olarak ulusal hakemsiz dergilerde ve mahallî bir gazetede

yayınlanmış yazılarını, danışmanlığını yaptığı yüksek lisans ve doktora tezlerini ele alıp değerlendirmeye gayret ettik. Bütün bu akademik faaliyetler ve neşriyata topluca bakıldığında, 1994'te doktorasını tamamlayan, 1995'te öğretim üyesi ve doçentlik yabancı dil imtihanında başarılı olan Ceyhan'ın, yayınları ve kitap hacmindeki çalışması sayesinde 2000 yılında doçent unvanını aldığı görülmektedir.

Lisans ve lisansüstü dersleriyle birlikte yayın faaliyetlerini de düzenli olarak sürdüren Ceyhan, alan indeksleri tarafından taranan dergilerde 43 (kırk üç), diğer uluslararası ve ulusal hakemli dergilerde 22 (yirmi iki) makale yayınlamış; yine uluslararası sempozyumlarda 8 (sekiz), ulusal sempozyumlarda ise 14 (on dört) bildiri sunmuş ve anılan tebliğler bildiriler kitabında tam metin olarak basılmıştır. Ceyhan'ın yine doçent unvanını aldığı 2000 yılından sonra yurt içinde 15 (on beş) kitap yayınladığı ve 17 (on yedi) kitap içerisinde bölüm yazarlığı yaptığı görülmektedir. Onun birtakım yazıları ise 1992-2018 yılları arasında hakemsiz dil, edebiyat ve kültür dergilerinde yayınlanmıştır. Dergilerde yayımlanacak makale veya sempozyumlarda sunulan/ sunulacak bildirilerin hakemlere gönderilmesi tatbikatının 2000'li yılların başlarında yürürlüğe konduğu, Ceyhan'ınsa 2000'den önceki dergilerde yayımlanmış makaleleri ve ilmi çalışmaları sayesinde doçent unvanını aldığını bu arada hatırlatmak uygun olacaktır.

Ceyhan'ın makale, bildiri, kitap, kitap bölümü türünde yayınlarının mühim bir kısmını Hz. Ali'ye nisbet edilen ahlâki güzel sözlerin Türkçe tercüme ve şerhleri teşkil etmektedir. Yazar, bu konuda şimdiye kadar otuzu aşkın yayın yapmıştır ki, belirtilen rakam bütün yayınlarının yaklaşık olarak üçte biri oranındadır. Onun neşir çalışmalarından bir kısmı da esmâ-i hüsnâ şerhi, mevlid, miraciye, kırk hadis, hilye gibi dinî-edebî türler hakkında olup kendisi anılan konularda on dört yayın yapmıştır. Ceyhan'ın, Antalyalı Âdem Dede, Seyyid Muhammed Fethu'l-maârif, Ruscuklu Mehmed Ali Fethî, Harputlu Yûsuf Şükrî, Manisalı Hasan Rızâ Efendi, Üsküplü Sadeddin Sırrı, Sivaslı Ahmed Fehmi (Erturan) gibi edebiyat tarihimizde yer tutan, fakat bir kısmı hakkında kayda değer bir ilmi araştırma yapılmamış olan bazı mutasavvıf şair ve yazarlara dair makale, bildiri, kitap, kitap bölümü hacminde neşriyat meydana getirdiği, böylece onların daha iyi tanınmasını sağladığı da görülmektedir. Onun edebî tür, şahsiyet ve eserler hakkındaki bu yayınları, birer edebiyat tarihi araştırması olmakla birlikte bazı millî, ahlâki, insani değerleri yeni nesillere ve günümüz okuyucularına aktarmayı da hedeflediğini düşündürmektedir.

Ceyhan'ın tek tek ele alıp değerlendirildiğimiz neşir faaliyetlerine topluca bakıldığında daha çok Klâsik Türk Edebiyatıyla ilgili ilmî araştırma ve yayın yaptığı, fakat edebiyatımızı bütün olarak kabul ederek zaman zaman Yeni Türk Edebiyatı, Tasavvufî Türk Edebiyatı ve Halk Edebiyatı konularında da başarılı eserler meydana getirdiği görülmektedir: “Eğitim Bakımından Gülistan”, “Fikret’in Târîh-i Kadîm ve Târîh-i Kadîm’e Zeyl Şiirlerinin Meydana Getirdiği Bazı Tesir ve Reaksiyonlar”, “Yirminci Asır Türk Edebiyatı Yazarı Dr. Otto Hachtmann’a Göre Mehmed Âkif”, “İslâm ve Türk Edebiyatı Çalışmalarında Bir Ömür: H. Ahmed Schmiede- Hayatı, Faaliyetleri ve Neşriyatı”, “27 Mayıs Mağduru Bir Demokrat Şair ve Yazar: Mehmet Süleyman Teymuroğlu- Hayatı ve Eserleri”, “Değerler Eğitimi Yönünden Ömer Seyfeddin’in Birkaç Hikâyesi” gibi bildiri ve makaleleri, ayrıca *Ömer’in Çocukluğu*, *Tiryaki Sözleri*, *Kudemadan Birkaç Şair*, *A’mâk-ı Hayâl* gibi kitapları, onun Yeni Türk Edebiyatına dair yayınlarından bazılarıdır. Yazarın Tasavvufî Türk Edebiyatı ilim dalı içinde de mütalâa edilebilecek yayınlarına biraz önce başka bir vesileyle temas edilmişti. Onun meslek hayatının başlarından beri Türk atasözleri ve deyimlerini ihtiva eden müteaddit Arap harfli el yazması veya basma hâlindeki derlemeyi incelemesi yahut neşretmesi ise, Türk Halk Edebiyatına duyduğu alâka ve sevginin tezahürüdür.

Ceyhan, makale, bildiri, kitap, kitap bölümü türünden bazı yayınlarıyla edebî çevrelerce pek bilinmeyen, hatta –bir kısmı için denebilir ki- hiç tanınmayan birtakım şair veya yazarları ve onların eserlerini de gün yüzüne çıkarmış; böylece Türk Edebiyatı tarihi araştırmalarına katkıda bulunmuştur: Hâfız, Şirvanlı Hatiboğlu Habîbullah, Vahdetî, Edâyî, Vardarlı Abdülhâdî Efendi, Azmî Pir Mehmed, Cemâlî, Lutfî (Yahyâ bin Abdünnebî), Mehmed Gubârî, Aksaraylı Dânişî Şâban, Yayaköylü Ahmed Reşid, Manisalı Hasan Rıza Efendi, Ahmed İzzet Paşa, Üsküplü Sâdeddin Sırrî, Sivaslı Ahmed Fehmi (Erturan), onun hayatları ve eserlerine dair yayınlar yaptığı, böylece edebiyatseverlerce daha iyi tanınmalarını sağladığı edebî şahsiyetlerden bir kısmıdır.

Ceyhan'ın yüzü aşkın yayınından üçte ikisi metin neşri türündendir. Yazar, tarihî edebî metinleri yayınlarken nüsha, şekil, muhteva, tür gibi yönlerden tanıtıp incelemiştir; sadece Latin harflerine aktarmakla yetinmeyip çok defa günümüz Türkçesine de çevirmiş; böylece onlardan çağımızın Türk Edebiyatı mütehassısı olmayan okurlarının da faydalanmasını hedeflemiştir. Neşrettiği metinler, bunları baskıya hazırlayanlardan ileri gelen sebeplerle Arap harfli ibareler ve çeviri yazı işaretleri bakımından seyrek olarak pürüzlü çıkmışsa da asılları itibarıyla itinalı ve hemen hemen kusursuz denebilecek seviyededir.

Ceyhan'ın kısa adı *ESTAD* olan *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları* isimli bu uluslararası dergide ve biri 2006, diğeri 2012’de basılmış iki millî kitapta,

ayrıca onlarca kitapta editörlük, çeşitli akademik dergilerde sayısız defa hakemlik yaptığı da bilinmektedir. Kendisi, 2012’de neşrettiği uluslararası bir makalesinin sonucu olarak sosyal bilimler sahasında Celal Bayar Üniversitesi’nce verilen yayın performans ödülünü almıştır. Araştırıldığında lisansüstü akademik çalışma ve ilmi yayınlarına çok sayıda atfın yapıldığı görülmekte; yayım faaliyetlerinin değişik ilim dallarına mensup kişilerce takip edildiği anlaşılmaktadır.

Daha önce temas ettiğimiz gibi, Ceyhan, 1997-2022 yılları arasında 17 (on yedi) yüksek lisans, 8 (sekiz) doktora tezinin danışmanlığını yapmış; böylece yekûn olarak 25 lisansüstü çalışmanın tamamlanmasına rehberlik etmek suretiyle katkıda bulunmuştur. Onun aynı zamanda yirmi beş yıl, başka bir anlatımla çeyrek asır süren dersleriyle öğretim vazifesini yerine getirdiğini, binlerce öğrencinin yetişmesinde payının olduğunu belirtmek gerekir.

Yayınlanmış makale, bildiri, kitap ve kitap bölümleri, Ceyhan’ın eğitim-öğretim faaliyetlerine ek olarak yayın çalışmalarını düzenli şekilde sürdürdüğünü, profesör unvanını aldığı yıldan sonra da ihmal etmediğini göstermektedir. Umumi olarak Türk Edebiyatı, hususi olarak Klâsik Türk Edebiyatıyla alakalı makale, bildiri, kitap türünde akademik yayınların ancak sınırlı bir okuyucu grubuna hitap ettiği, bu sebeple sahibine maddî bir kazanç sağlamadığı, hatta söz konusu neşriyatın bazen maddî fedakârlıklarda bulunmayı gerektirdiği, ilgililerce bilinen bir gerçektir. Şu hâlde Ceyhan’ın profesör olduktan sonra (b)ilim dalına ait yayınlar yapmaya devam etmesinin sebepleri arasında, meslektaşlar topluluğu içinde iyi bir yer elde etmek gibi muhtemel beşerî gayelerle birlikte edebî şahsiyetleri ve onların eserlerini tanıtmak suretiyle millî kültüre hizmet etmeyi, insanlara, vatandaşlarına kendi sahasında faydalı olmayı, fertlerin bilgi, duygu, düşünce, ahlâk, davranış yönünden gelişimlerine yardımcı bulunmayı saymak, yanlış olmayacaktır. Çünkü akademik faaliyetleri teşvik etmek için makale, bildiri, kitap yayını gibi çalışmalarda bulunan akademisyenlere belirli bir ücret ödenmesi, 2015’te başlamış; daha önceki senelerde olmayan bir muameledir. Ceyhan’ın bu zamana kadar yayınlanmış 77 makalesi, 22 bildirisi, 16 kitap ve 17 kitap bölümü, (b)ilim dalıyla ilgili araştırma ve yayın yapmayı seven, kendi dalında neşir faaliyetleriyle insanlara faydalı olmayı hedefleyen bir ilim adamı olduğunu göstermektedir. Titiz ve özverili çalıştığına bizzat şahitlik ettiğim Ceyhan’a uzun ve sağlıklı bir ömür diliyorum.

Kaynakça

Arı, Abdullah. (2010), *Sufî Araştırmaları*, Kış, c. 1, s. 1, s. 93-94.

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

[Prof. Dr. Âdem CEYHAN Armağanı]

Cilt: 7 Sayı: 2 Haziran 2024 ss. 223-298

Avcı, İsmail (2006). “Âdem Ceyhan, Türk Edebiyatı'nda Hazret-i Ali Vecizeleri”, Öncü Kitap, Ankara, 559 s.”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, s.110-114.

Avcı, İsmail. “Ceyhan, Âdem (2006), Türk Edebiyatı'nda Hazret-i Ali Vecizeleri”, Öncü Kitap, Ankara, 559 s. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 3/1 Winter, s. 405-408.

Aybay, Hatice (2017). “A'mâk-ı Hayâl'in Yeni Bir Yayını”, *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, c. 4, S. 7, s. 53-58.

Ayten, Emine (2010). “Türk Edebiyatı'nda Hazret-i Ali Vecizeleri”, *Ayraç*, Aylık Kitap Tahlili ve Eleştiri Dergisi, Haziran Temmuz, 9, 66-67.

Bâkiler, Yavuz Bülent (2011). “Hz. Ali'nin vecizeleri”, *Türkiye gazetesi*, (10 Temmuz 2011):

Ceyhan, Âdem (2014). “Bir Yüksek Lisans Hikâyesi”, *Berçeste Aylık Kültür Sanat Edebiyat Dergisi*, 143, s. 15-22.

Doğan, Okan (2023).”Tuhfetü'l-İhvân (Dostlara Armağan) Hazret-i Ali'nin Yüz Sözü, Prof. Dr. Âdem Ceyhan ve Muhammet H. Cankurt (Çeviren ve Açıklayan: Vardarlı Abdülhâdî Efendi), Aksaray Valiği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, ISBN: 978-975-17-4963-5, Aralık 2021, 100 sayfa.” *Mecmua*, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, S. 15, s.188-191.

Eren, Fâzile (2006). *Edebiyat Otağı*, 11, Ağustos, s. 46.

Günaydın, Yusuf Turan (2008) *Hece*, yıl: XII, Kasım, 143 s. 159-160.

Kayaokay, İlyas (2016). “Recâi-zâde Mahmûd Ekrem'in Ders Notları: Kudemâdan Birkaç Şâir”, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, Nisan, 2/ 4, s. 88-93

Öztekin, Nezahat (2004). “Niyâzî-i Mısri'nin Tuhfetü'l-uşşâk'ında Panteizmin İzleri”, *Bursa'da Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü-3*, Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yay. Bursa, s. 273-289.

Öztekin, Nezahat (2006). İbn Arabî, Tuhfetü'l-uşşâk ve Turfetü'l-Müştak, Niyâzî-i Mısri Şerhi, Akademi Kitabevi Yay.

“Prof. Dr. Âdem Ceyhan'ın kitabı yayınlandı” (2014), *Hürşik gazetesi*, Manisa,

(6 Mayıs).

Sarıkaya, Meliha Y. (2008). “Âdem Ceyhan, Türk Edebiyatı'nda Hazret-i Ali Vecizeleri”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 34, s. 259-263.

Sevgi, Ahmet. *Yeniçağ gazetesi* (17 Ekim. 2008)

Sevinç, İsmail “Âdem Baba’dan Nükteler- I”, *Edebiyat Otağı*, 3/33, (2008): 35-37.

Sezer, Aynur (2009). “Alın, Okuyun, Koklayın...”, *Hayat Ağacı*, Sivas şehir kültürü dergisi, sayı 13, s. 47.

Şen, Can (2010). “Ayla Demiroğlu Kitabı Üzerine”, *Müsvedde*, Nisan Mayıs, 10, s. 27.

Türküm, Mehmet Tevfik (2018). “Nâbî’ye Göre Eğitim”, *Bir Devr-i Kadîm Efendisi Prof. Dr. Tahir Üzgör’e Armağan*, Ankara, s. 646-679.

Yazıcı, Tahsin (1996). “Gülistân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, c. 14, s. 240-241.

Yıldız, Alim (2006). *Ay Vakti*, Temmuz Ağustos, 6/70-71, 40.

Yıldız, Alim (2003). *Sivaslı Şairler Antolojisi*, Sivaslılar Vakfı, İstanbul.

Yıldızeli, Ecem (2024). “Sad-Kelime-i Hz. Ali (Hz. Ali’nin Yüz Sözü), Prof. Dr. Âdem Ceyhan”, *Külliyat*, Nisan, S. 23, s. 126-130.

Prof. Dr. Âdem CEYHAN

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

[Prof. Dr. Âdem CEYHAN Armağanı]

Cilt: 7 Sayı: 2 Haziran 2024 ss. 223-298

Öğrencisi Doç. Dr. İlyas KAYAOKAY ve Prof. Dr. Âdem CEYHAN

Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]

[Prof. Dr. Âdem CEYHAN Armağanı]

Cilt: 7 Sayı: 2 Haziran 2024 ss. 223-298